

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στην Προσχολική Εκπαίδευση
Κατεύθυνση: «Κοινωνία, Ετερότητα και
Προσχολική Εκπαίδευση»

Μεταπτυχιακή Εργασία

**«Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση
ενηλίκων. Κοινωνικο- πολιτισμικά χαρακτηριστικά των
προπτυχιακών φοιτητών/τριών του Ε.Α.Π.»**

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Δελμηήτρου Βικτωρία (Α.Μ. 51)

Επιβλέπων καθηγητής: Θάνος Θεόδωρος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Κοινωνιολογίας

Ιωάννινα, 2019

Μέλη Επιτροπής:

Θάνος Θεόδωρος, (επιβλέπων), Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σακελλαρίου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Σοφού Ευστρατία, Λέκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω την εκτίμηση μου σε όλους εκείνους που με βοήθησαν να υλοποιήσω την ερευνητική μου εργασία. Ιδιαίτερα, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επιβλέποντα Καθηγητή μου, κύριο Θεόδωρο Θάνο, για την συμβολή του και την καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας μου. Εκτιμώ βαθύτατα το γεγονός ότι αφιέρωσε προσωπικό αλλά και διδακτικό χρόνο και κόπο για την έρευνα μου. Ευχαριστώ θερμά τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, την κα Σακελλαρίου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και την κα Σοφού Ευστρατία, Λέκτορα Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω όσους αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνάς μου και αφιέρωσαν χρόνο για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και ιδιαίτερα τους συνεντευξιαζόμενους, με τους οποίους οργανώσαμε με υπομονή και προθυμία την διαδικασία της συνέντευξης. Επιπλέον, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου, Φώτη και Ελένη, που με μάθανε να θέτω στόχους και με πολλή δουλειά να τους εκπληρώνω. Τέλος, ευχαριστώ τον σύζυγό μου, Δημήτρη για την στήριξη που μου παρέχει σε ό,τι ονειρεύομαι να κάνω.

Στην μητέρα μου Ελένη και στον σύζυγό μου Δημήτρη,

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια η εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη της εκπαίδευσης. Αποτελεί καινοτομία το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι πλέον έχουν τη δυνατότητα εξ αποστάσεως φοίτησης, ρυθμίζοντας μόνοι τους το χρόνο και τον τόπο μελέτης τους χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία στο εκπαιδευτικό ίδρυμα και η δια ζώσης επικοινωνία με τον υπεύθυνο καθηγητή. Στη χώρα μας, τη δυνατότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο παρέχει το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.). Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο επιδρά η φοίτηση στα προπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 160 προπτυχιακοί/κές φοιτητές/τριες του Ε.Α.Π. οι οποίοι απάντησαν στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ενώ υπήρξαν προπτυχιακοί/κές φοιτητές/τριες που έδωσαν συνέντευξη στον ερευνητή αναλύοντας με περισσότερες λεπτομέρειες τη θέση τους. Ως μέσα συλλογής των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν το ερωτηματολόγιο και η συνέντευξη. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι παράγοντες όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η περιοχή μόνιμης κατοικίας, το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης του συμμετέχοντα αλλά και το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα και του παππού του συμμετέχοντα, το πρόγραμμα ΕΑΠ και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες σχετίζονται με την ικανοποίηση των συμμετεχόντων αλλά και την άποψή τους σχετικά με τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται μέσω της φοίτησης στο ΕΑΠ. Συμπερασματικά, φαίνεται πως η κοινωνική προέλευση του φοιτητικού πληθυσμού σχετίζεται με τον βαθμό που το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.

Λέξεις κλειδιά: εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Ε.Α.Π., Ανώτατη Εκπαίδευση, κοινωνικές ανισότητες.

Abstract

In recent years, the evolution of technology has greatly influenced the evolution of education. It is an innovation that trainees are now able to study remotely, adjusting their time and place of study away from the educational institution and the teacher in charge. In our country, the possibility of distance education at undergraduate and postgraduate level is provided by the Greek Open University (EAP). The purpose of this research work is to investigate the way in which undergraduate programs of the EAP affect the reproduction of social inequalities. The sample of the research was 160 undergraduate students of the EAP who answered the questionnaire while another undergraduate students were interviewing in greater detail. Questionnaire and interview were used as data collection tool. The results of the survey showed that factors such as gender, age, area of residence, occupation and level of education of the participant as well as occupation and level of education of the participant's father and grandfather, the EAP program and difficulties participants' perceptions are related to participants' satisfaction but also to their view of the opportunities presented by studying in the EAP. In conclusion, it seems that the social origins of the student population are related to the degree that the EAP has contribute to the reproduction of social inequalities.

Keywords: Distance learning, E.A.P., Higher Education, social inequalities

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract	5
Περιεχόμενα Πινάκων	9
Συντομογραφίες	12
Εισαγωγή	13
Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	15
Κεφάλαιο 1. Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση	16
1.1 Τάσεις της σύγχρονης εποχής στην εκπαίδευση.....	16
1.2 Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.....	16
1.3 Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	19
1.4 Ανοικτά και εξ Αποστάσεως προγράμματα.....	22
1.5 Κοινωνικές ανακατατάξεις και ανοικτή εκπαίδευση.....	23
Κεφάλαιο 2. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.).....	25
2.1 Η ίδρυση του Ε.Α.Π.....	25
2.2 Προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π.	30
2.2.1 Προπτυχιακά Προγράμματα του ΕΑΠ.....	32
2.2.2 Μεταπτυχιακά Προγράμματα του ΕΑΠ.....	34
2.3 Η συμβολή του Ε.Α.Π. στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών	39
Κεφάλαιο 3. Θεωρητικές προσεγγίσεις για την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση	41
3.1 Φονξιοναλιστική ή Δομολειτουργική προσέγγιση	42
3.2 Συγκρουσιακές προσεγγίσεις	43
3.2.1 Η μαρξιστική ερμηνεία	43
3.2.2 Η βεμπεριανή ερμηνεία	44
3.3 Η θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου	45
3.3.1 Το πολιτισμικό κεφάλαιο και η αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση.....	48
3.4 Η θεωρία του Paulo Freire για την κοινωνική αλλαγή στην εκπαίδευση ενηλίκων	49
Κεφάλαιο 4. Κοινωνική αναπαραγωγή και Ανώτατη Εκπαίδευση	51

4.1 Πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή.....	51
4.2 Έρευνες για τις κοινωνικές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση, με κριτήριο το επάγγελμα του πατέρα και το φύλο	52
Β.ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	58
Κεφάλαιο 5. Μεθοδολογία έρευνας.....	59
5.1 Πρωτοτυπία – Σημαντικότητα της έρευνας.....	59
5.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας	59
5.3 Δείγμα της έρευνας	60
5.4 Ερευνητικό εργαλείο.....	60
5.4.1 Εγκυρότητα και αξιοπιστία.....	61
5.5 Στατιστική ανάλυση των δεδομένων	62
5.6 Περιορισμοί της έρευνας	62
5.7 Δεοντολογία της έρευνας.....	63
Κεφάλαιο 6. Αποτελέσματα έρευνας.....	65
6.1 Περιγραφή του δείγματος των προπτυχιακών φοιτητών/-τριών του Ε.Α.Π.....	64
6.2 Σχολική πορεία	72
6.3 Σπουδές στο Ε.Α.Π.	79
6.3.1 Η σχολή και το ΠΣ φοίτησης στο ΕΑΠ.....	79
6.3.2 Οι απόψεις των φοιτητών για τη μεθοδολογία διδασκαλίας του ΕΑΠ.....	81
6.4 Οι δυσκολίες κατά τη φοίτηση	87
6.5 Προσδοκίες από τις σπουδές στο ΕΑΠ.....	89
6.5.1 Εύρεση εργασίας.....	89
6.5.2 Ισότητα ευκαιριών στην ανώτατη εκπαίδευση	91
6.5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.....	95
6.6 Επαγωγική ανάλυση	97
6.7 Αποτελέσματα συνεντεύξεων	107
6.7.1 Ποιοτική ανάλυση.....	107
6.7.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων	107
Κεφάλαιο 7. Συζήτηση αποτελεσμάτων	109
Κεφάλαιο 8. Συμπεράσματα - Προτάσεις	114
8.1 Συμπεράσματα	114
8.2 Προτάσεις	116

Βιβλιογραφία	117
Ξενόγλωσση	117
Ελληνική	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	124
Ι.ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	125
ΙΙ.Πρωτόκολλο συνέντευξης.....	135

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 1 Κατανομή του φύλου του δείγματος.....	64
Πίνακας 2 Κατανομή της ηλικίας του δείγματος.....	64
Πίνακας 3 Κατανομή της οικογενειακής κατάστασης του δείγματος.....	65
Πίνακας 4 Κατανομή της ύπαρξης παιδιών του δείγματος.....	65
Πίνακας 5 Κατανομή της μόνιμης κατοικίας του δείγματος.....	65
Πίνακας 6 Κατανομή του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος του δείγματος.....	66
Πίνακας 7 Κατανομή της παράλληλης εργασίας των φοιτητών.....	66
Πίνακας 8 Κατανομή της εργασίας των φοιτητών.....	67
Πίνακας 9 Κατανομή του τύπου λυκείου αποφοίτησης των φοιτητών.....	67
Πίνακας 10 Κατανομή του επιπέδου μόρφωσης του δείγματος.....	68
Πίνακας 12 Κατανομή του επαγγέλματος του πατέρα των φοιτητών.....	69
Πίνακας 13 Κατανομή του εκπαιδευτικού επιπέδου του παππού του δείγματος.....	71
Πίνακας 14 Κατανομή του επαγγέλματος του παππού του δείγματος.....	72
Πίνακας 15 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά βαθμό απολυτηρίου Λυκείου.....	72
Πίνακας 16 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα θεωρητικά μαθήματα.....	73
Πίνακας 17 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα θεωρητικά μαθήματα.....	74
Πίνακας 18 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.....	76
Πίνακας 19 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την κατεύθυνση σπουδών τους στο λύκειο.....	78
Πίνακας 20 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη συμμετοχή του στις Πανελλήνιες εξετάσεις.....	78
Πίνακας 21 Μέση τιμή και τυπική απόκλιση αριθμού συμμετοχών στις πανελλήνιες.....	79
Πίνακας 22 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη σχολή ΕΑΠ.....	79
Πίνακας 23 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το πρόγραμμα σπουδών.....	80
Πίνακας 24 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το έτος σπουδών.....	80

Πίνακας 25 Μέση τιμή και τυπική απόκλιση του δείγματος κατά τον αριθμό συμμετοχών στην ηλεκτρονική κλήρωση.....	81
Πίνακας 26 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την αποτελεσματικότητα στην διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π.	81
Πίνακας 27 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις γνώσεις χειρισμού Η/Υ.....	82
Πίνακας 28 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά της επίδρασης των γνώσεων χειρισμού Η/Υ στις σπουδές	82
Πίνακας 29 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό αυτονομίας που παρέχει το ΕΑΠ	83
Πίνακας 30 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη δυνατότητα πρόσβασης στη βιβλιογραφία	83
Πίνακας 31 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τη διοικητική υποστήριξη	84
Πίνακας 32 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ανατροφοδότησης από τις ΟΣΣ	84
Πίνακας 33 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό στήριξης από τους καθηγητές.....	85
Πίνακας 34 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τις γραπτές δοκιμασίες του προγράμματος.....	85
Πίνακας 35 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από το ύψος των διδάκτρων.....	86
Πίνακας 36 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό επιρροής του από την οικονομική κρίση	86
Πίνακας 37 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ενθάρρυνσής του από το συγγενικό περιβάλλον	87
Πίνακας 38 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις δυσκολίες των σπουδών.....	87
Πίνακας 39 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιμέρους δυσκολίες	88
Πίνακας 40 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις προσδοκίες που δημιουργεί η συμμετοχή στο πρόγραμμα ΕΑΠ σχετικά με την εύρεση εργασίας.....	89
Πίνακας 41 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις προσδοκίες που δημιουργεί η συμμετοχή στο πρόγραμμα ΕΑΠ σχετικά με την εξέλιξη στον εργασιακό χώρο	90
Πίνακας 42 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό εξειδίκευση στο επιστημονικό πεδίο	90

Πίνακας 43 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών	91
Πίνακας 44 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	91
Πίνακας 45 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την ισότητα ευκαιριών απέναντι σε ευπαθείς ομάδες και μειονότητες	92
Πίνακας 46 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την ισότητα ευκαιριών απέναντι σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές.....	92
Πίνακας 47 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών σε όσους δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις να σπουδάσουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.....	93
Πίνακας 48 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών σε άτομα που δεν είχαν την ευκαιρία στο παρελθόν να σπουδάσουν	94
Πίνακας 49 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ανέλιξης σε μορφωτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.....	94
Πίνακας 50 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τα πλεονεκτήματα φοίτησης στο Ε.Α.Π.....	95
Πίνακας 51 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τα μειονεκτήματα φοίτησης στο Ε.Α.Π.....	96
Πίνακας 52 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών του φύλου των ερωτηθέντων σε σχέση με την ικανοποίηση.....	97
Πίνακας 53 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών της ηλικίας των ερωτηθέντων σε σχέση με την ικανοποίηση.....	98
Πίνακας 61 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών της περιοχής διαμονής των ερωτηθέντων και ευκαιρίες φοίτησης στο Ε.Α.Π.....	102
Πίνακας 62 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών του βαθμού απολυτηρίου Λυκείου των ερωτηθέντων σε σχέση με τις ευκαιρίες φοίτησης στο Ε.Α.Π.....	102
Πίνακας 66 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών του προγράμματος σπουδών των ερωτηθέντων και ευκαιριών φοίτησης.....	104
Πίνακας 69 Αποτελέσματα συσχετίσεων της ικανοποίησης από τη συμμετοχή σε προγράμματα Ε.Α.Π. και των ευκαιριών που παρουσιάζονται μέσα από το Ε.Α.Π.	106

Συντομογραφίες

ΑεξΑΕ- Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ΑμεΑ- Άτομα με Αναπηρία

ΕΑΠ – Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΕΚΠΑ- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΜΠ- Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο

ΠΜΣ- Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΤΠΕ- Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών

ΥΠΕΠΘ- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Εισαγωγή

Η εκπαίδευση ως θεσμός εξελίσσεται συνεχώς υπό την επίδραση διαφόρων παραγόντων. Ένας από τους παράγοντες που επηρέασε πολλαπλώς την εξέλιξη και τη διαμόρφωση της εκπαίδευσης είναι και η τεχνολογική πρόοδος. Πλέον, παρέχονται δυνατότητες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της οποίας οι εκπαιδευόμενοι δε βρίσκονται με φυσική παρουσία στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτούν και επικοινωνούν εξ αποστάσεως με τον εκπαιδευτικό. Στην παρούσα έρευνα εξετάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης των προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.), οι ευκαιρίες που προσφέρει το Ε.Α.Π. στην εκπαίδευση ενηλίκων καθώς και πώς το Ε.Α.Π. ως ίδρυμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό, τα οποία περιλαμβάνουν συνολικά οχτώ κεφάλαια. Πιο αναλυτικά:

Το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια στα οποία αναφέρονται:

- Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η εννοιολογική αποσαφήνιση των βασικών εννοιών σχετικά με την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση καθώς και το πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι νόμοι ίδρυσης του Ε.Α.Π. καθώς επίσης γίνεται εκτενής αναφορά στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών που προσφέρει το ίδρυμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, εξετάζεται η συμβολή του Ε.Α.Π. στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών.
- Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφονται οι θεωρητικές προσεγγίσεις για την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Παρουσιάζονται η δομολειτουργική προσέγγιση, η συγκρουσιακή προσέγγιση, η θεωρία της αναπαραγωγής, με κυρίαρχο το πολιτισμικό κεφάλαιο του P. Bourdieu καθώς και η θεωρία του P. Freire για την κοινωνική αλλαγή στην εκπαίδευση ενηλίκων.
- Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους, παρουσιάζονται έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα για την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, με κριτήρια το φύλο και το επάγγελμα του πατέρα των συμμετεχόντων.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας, το ερευνητικό, αποτελείται από τέσσερα επιμέρους κεφάλαια που δομούνται ως εξής:

- Το πρώτο περιλαμβάνει τη μεθοδολογία έρευνας, όπου αναφέρεται ο σκοπός της έρευνας και τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα. Ο πληθυσμός που αποτέλεσε το δείγμα της έρευνας, το μέσο συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας, η μέθοδος στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων καθώς και οι περιορισμοί και η δεοντολογία της έρευνας.
- Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της έρευνας. Παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των προπτυχιακών φοιτητών/τριών του Ε.Α.Π. Περιγράφεται η σχολική πορεία των φοιτητών/τριών και οι σπουδές τους στα προπτυχιακά προγράμματα του ιδρύματος καθώς και πως αυτά συνδέονται με την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων. Επίσης, αναλύονται οι προσδοκίες των προπτυχιακών φοιτητών/τριών από την συνέχιση των σπουδών τους στο Ε.Α.Π.
- Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων.
- Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας παρατίθενται η βιβλιογραφία, ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση, που χρησιμοποιήθηκε και το παράρτημα με το ερωτηματολόγιο και το πρωτόκολλο της συνέντευξης για την έρευνα.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1. Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

1.1 Τάσεις της σύγχρονης εποχής στην εκπαίδευση

Στη σύγχρονη εποχή που διανύουμε, τόσο η παγκοσμιοποίηση όσο και οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) καθιστούν κύριους παράγοντες, οι οποίοι συντελούν στο μετασχηματισμό της κοινωνίας της γνώσης, επηρεάζοντας και τα συστήματα εκπαίδευσης. Είναι αξιοσημείωτο, πως η υπερπαραγωγή πληροφορίας καθώς επίσης και η διακίνησή της, κατά κύριο λόγο μέσω του διαδικτύου, συνιστούν προκλήσεις της σημερινής εποχής και δεν αφήνουν ανεπηρέαστο τον κλάδο της εκπαίδευσης (Κόκκινος, 2005).

Παρά την εν λόγω πρόκληση, ο χώρος της εκπαίδευσης απέδειξε πως δύναται να ανταποκριθεί στις τάσεις της εποχής, αξιοποιώντας τις παρεχόμενες δυνατότητες της τεχνολογίας. Πλέον, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βαδίζουν προς αυτή την κατεύθυνση, μεταδίδοντας τη γνώση άμεσα και μέσω σύγχρονων μεθόδων (Λιοναράκης, 2001).

Μια από τις δυνατότητες που παρέχονται εντός αυτού του πλαισίου είναι η ανοικτή εκπαίδευση, η οποία καλείται και ως ανοικτή παιδεία. Ειδικότερα, πρόκειται για ένα ιδεώδες, που υποστηρίζει πως η μόρφωση αποτελεί δικαίωμα κάθε ανθρώπου και είναι αναγκαίο να παρέχεται ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια του βίου του. Μια άλλη τάση της εποχής είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία έρχεται να καλύψει ορισμένα κενά αλλά και αδυναμίες της συμβατικής εκπαίδευσης, στηρίζοντας τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτητών. Στα πλαίσια της εκπαίδευσης που διενεργείται από απόσταση, έχει αναπτυχθεί ένα υβριδικό μαθησιακό περιβάλλον, το οποίο συνδυάζει τις παραδοσιακές εκπαιδευτικές μεθόδους και την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τζέμου & Σοφός, 2013).

1.2 Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση αποτελεί μια σύγχρονη τάση στην εκπαιδευτική πραγματικότητα και ορίζεται ως η μαθησιακή διαδικασία όπου ο εκπαιδευτής, ο εκπαιδευτικός φορέας και οι εκπαιδευόμενοι δεν βρίσκονται στον ίδιο φυσικό χώρο (Παγγέ, 2009). Τα προγράμματα σπουδών υλοποιούνται με τη χρήση ειδικού εκπαιδευτικού υλικού καθώς επίσης και σύγχρονων τεχνολογιών με τη αξιοποίηση των οποίων αναπτύσσεται μια πιο αυτόνομη σχέση με τη μάθηση (Παπανδρέου, 2017 ; Λιοναράκης, 2009). Ο Λιοναράκης (2005) αναφέρει ότι η εξ

Αποστάσεως Εκπαίδευση αποτελεί μια διαδικασία, η οποία ενεργοποιεί τον εκπαιδευόμενο ώστε να λειτουργεί με αυτονομία ως προς τη μάθηση. Ειδικότερα, ο εκπαιδευόμενος επιλέγει τόσο το εκπαιδευτικό υλικό που θα αξιοποιήσει όσο και τη μέθοδο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση καθιστά μία μέθοδο η οποία υπάγεται στη φιλοσοφία της Ανοικτής Εκπαίδευσης. Η εν λόγω μορφή εκπαίδευσης έχει αρκετά πλεονεκτήματα και υπερέχει σε ορισμένα σημεία σε σχέση με τη συμβατική εκπαίδευση, επιφέροντας κοινωνικές ανακατατάξεις (Κυρμά & Μαυροειδής, 2015). Εντούτοις, ο όρος «Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως» δεν πρέπει να θεωρείται συνώνυμος με τον όρο «Ανοικτή Εκπαίδευση», αν αναλογιστεί κανείς πως η Ανοικτή Εκπαίδευση είναι δυνατόν να λάβει χώρα τόσο από απόσταση όσο και σε κλασσική αίθουσα διδασκαλίας. Συνεπώς, η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι υποπερίπτωση της Ανοικτής Εκπαίδευσης. Να σημειωθεί, πως η Ανοικτή Εκπαίδευση συνυφίνεται, όπως και η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, με την αυτόνομη οργάνωση του εκπαιδευόμενου (Keegan, 2001).

Τα κριτήρια από τα οποία πρέπει να διέπεται ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, προκειμένου να χαρακτηριστεί ως «ανοικτό» είναι τα εξής (Peters, 2009):

- Ο εκπαιδευόμενος καθορίζει τόσο τον τόπο και το χρόνο όσο και το ρυθμό μελέτης του.
- Ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος αποφασίζει σχετικά με τον τρόπο μελέτης του αλλά και τις στρατηγικές μάθησης που θα εφαρμόσει.
- Παρέχονται ίσες ευκαιρίες ως προς τη μάθηση για όλους τους ανθρώπους.
- Οι εκπαιδευόμενοι έχουν ελεύθερη πρόσβαση, δίχως την ύπαρξη περιορισμών (π.χ οικονομικοί, γεωγραφικοί κ.ά).
- Δεν υφίστανται περιορισμοί αναφορικά με το χρόνο εισαγωγής στο εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα και τη διάρκεια της φοίτησης.
- Τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευομένων, όπως είναι παραδείγματος χάριν η ηλικία, δεν συνιστούν εμπόδιο.
- Διατίθενται «ανοικτά» μέσα μεταφοράς του εκπαιδευτικού υλικού προς τους διδασκόμενους.
- Ο εκπαιδευόμενος επιλέγει το εκπαιδευτικό υλικό, που θα αξιοποιήσει.
- Το εκπαιδευτικό υλικό διαμορφώνεται βάσει των αναγκών του εκάστοτε διδασκόμενου.

Η Ανοικτή Εκπαίδευση χρησιμοποιεί ως μεθοδολογία την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (e-learning) όπου η μαθησιακή διαδικασία εκτελείται μέσα από τις σύγχρονες τεχνολογίες, όπως προγράμματα υπολογιστών και τηλεπικοινωνιακά προηγμένα συστήματα (Rosenberg, 2001). Η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση αφορά ένα οργανωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης που σχεδιάζεται και υλοποιείται από έναν εκπαιδευτικό οργανισμό αξιοποιώντας τα εργαλεία της ηλεκτρονικής μάθησης και περιλαμβάνει συνεργατική εκπαίδευση και αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών καθώς και μεταξύ εκπαιδευόμενων, όπως δηλαδή συμβαίνει στην κλασική εκπαίδευση, π.χ. σε μια παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας. Στην περίπτωση συνδυασμού της παραδοσιακής και της ηλεκτρονικής μάθησης γίνεται λόγος για «blended learning» ή «συνδυασμένη μάθηση». Η εν λόγω μορφή μάθησης είναι ένας μηχανισμός που γεφυρώνει το παλιό και το νέο και εφαρμόζεται συχνά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Moskal et al., 2013). Υπάρχουν δύο μέθοδοι υλοποίησης της διδασκαλίας μέσω ηλεκτρονικής μάθησης, της Ασύγχρονης Εκπαίδευσης όπου δεν απαιτείται η ταυτόχρονη συμμετοχή εκπαιδευόμενων και εισηγητών, αλλά το εκπαιδευτικό υλικό μελετάτε με ευελιξία στην χρονική στιγμή που ορίζει ο εκπαιδευόμενος και της Σύγχρονης Εκπαίδευσης όπου οι εκπαιδευόμενοι αλληλεπιδρούν με τους εισηγητές τους.

Επίσης, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά και στην εκπαίδευση των ενηλίκων, οι οποίοι παρακολουθούν συχνά τα προγράμματα ΑεξΑΕ. Στην περίπτωση των ενηλίκων γίνεται λόγος για τη «δια βίου μάθηση» και τη «δια βίου εκπαίδευση». Σε ό,τι αφορά στη δια βίου εκπαίδευση, ο Βεργίδης (2001:138) αναφέρει ότι *«...αποτελεί μια προσέγγιση του συνόλου των μορφωτικών δραστηριοτήτων (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) όλων των επιπέδων, που επιτρέπει τη συγκρότησή τους σε ένα εκπαιδευτικό συνεχές, σε διαρκή αλληλεπίδραση με την κοινωνικο-οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα. Η δια βίου εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από ευκαμψία στο χρόνο, το χώρο, το περιεχόμενο και τις τεχνικές διδασκαλίας»*. Η δια βίου μάθηση δεν είναι συνώνυμη της δια βίου εκπαίδευσης, αλλά η πρώτη καθιστά το αποτέλεσμα της δεύτερης, η οποία είναι η διαδικασία και οι θεσμοί. Η «εκπαίδευση ενηλίκων», η οποία αποτελεί τις οργανωμένες εκπαιδευτικές διαδικασίες όπου συμμετέχουν ενήλικα άτομα με σκοπό να ενισχύσουν τις ικανότητές τους και τις γνώσεις τους είτε να αποκτήσουν επαγγελματική κατάρτιση (Κόκκος, 2005). Σε αυτό το πλαίσιο συγκαταλέγονται (Coombs & Amhed, 1974):

-Η Τυπική Εκπαίδευση, δηλαδή όλες οι εκπαιδευτικές βαθμίδες καθώς επίσης και τα προγράμματα που αποσκοπούν στην επαγγελματική εκπαίδευση των συμμετεχόντων.

-Η Μη- Τυπική Εκπαίδευση, δηλαδή οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν υπάγονται στο καθιερωμένο σύστημα εκπαίδευσης.

-Η Άτυπη Εκπαίδευση, η οποία είναι η δια βίου διαδικασία στα πλαίσια της οποίας το άτομο αποκτάς γνώσεις μέσα από την καθημερινή του εμπειρία (π.χ συμμετοχή σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες).

Τέλος είναι μείζονος σημασίας να αναφερθεί, πως η δια βίου μάθηση αξιοποιείται με σκοπό την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση παρέχοντας τις βασικές επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες σε ειδικότητες ή και σε εξειδικεύσεις, για την ένταξη και την επαγγελματική κινητικότητα στην αγορά εργασίας και την Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση μέσω της οποίας καταρτίζεται καταλλήλως το ανθρώπινο δυναμικό συμπληρώνοντας και εκσυγχρονίζοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές του που αποκτήθηκαν από άλλα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ή/και από επαγγελματική εμπειρία, με στόχο την ένταξη ή/και επανένταξη στην αγορά εργασίας, τη διασφάλιση της εργασίας, την επαγγελματική ανέλιξη και την προσωπική ανάπτυξη (Μουρίκη, 2015).

1.3 Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί είτε ως κύρια εκπαιδευτική μέθοδος είτε ως συμπληρωματική, ανάλογα με την εκπαιδευτική βαθμίδα όπου εφαρμόζεται καθώς επίσης και τους στόχους που έχουν τεθεί. Αναλυτικότερα, ως κύρια μέθοδος παρέχει τη δυνατότητα στους διδασκόμενους να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα, όπου δε θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στα πλαίσια της συμβατικής εκπαίδευσης (π.χ διαμονή σε απομακρυσμένες περιοχές). Σε ότι αφορά στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση ως συμπληρωματική μέθοδος, παρέχεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να διδάσκονται όσα μαθήματα δεν είναι δυνατόν να διδαχθούν στα πλαίσια της παραδοσιακής εκπαίδευσης μέσα στην τάξη (Λιοναράκης, 2005).

Ένα άλλο σημείο της Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης όπου θα πρέπει να γίνει αναφορά είναι τα εποπτικά μέσα, τα οποία συνιστούν κύριο σημείο της οργάνωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Παλαιότερα και πιο συγκεκριμένα μέχρι και τη δεκαετία του 1980 τα μέσα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν σε έντυπη μορφή, έπειτα ως μέσα αξιοποιήθηκαν η τηλεόραση, το ραδιόφωνο καθώς επίσης και οι ψηφιακοί δίσκοι. Πλέον, τα ανωτέρω εκπαιδευτικά μέσα έχουν αντικατασταθεί με το διαδίκτυο και τις δυνατότητες εκπαίδευσης που παρέχει, όπως είναι οι τηλεδιασκέψεις. Η εκπαίδευση από απόσταση μπορεί να είναι είτε σύγχρονη είτε ασύγχρονη. Στη σύγχρονη εκπαίδευση, η διαδικασία της μάθησης διενεργείται σε πραγματικό χρόνο και πρέπει να συμμετάσχουν ταυτόχρονα οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευόμενοι. Αντίθετα, οι διδασκόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν τις εισηγήσεις και να διεκπεραιώνουν τις εργασίες τους ανά πάσα στιγμή (Λιοναράκης, 2005 ; Θωμά και συν. 2015).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ο οποίος διαφέρει εν μέρει από το ρόλο του στα πλαίσια της συμβατικής εκπαίδευσης. Σ' αυτή τη μορφή εκπαίδευσης ο ρόλος του είναι κατά κύριο λόγο συμβουλευτικός, υποστηρίζοντας των εκπαιδευόμενο κατά τη διεκπεραίωση των μαθησιακών διαδικασιών, συμμετέχει στον καθορισμό των μαθησιακών στόχων των προγραμμάτων της τυπικής και μη εκπαίδευσης ενηλίκων και εξειδικεύει τους στόχους στις ανάγκες της εκάστοτε ομάδας των εκπαιδευομένων. Διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους στην απόκτηση των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Επιλέγει τις κατάλληλες εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές με στόχο την επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. (Τσιτλακίδου & Μανούσου, 2013). Επίσης, σε ότι αφορά στο ρόλο του διδάσκοντα, εκτός από συμβουλευτικός είναι και καθοδηγητικός. Μάλιστα, σε τούτο συντελούν αρκετές τακτικές επικοινωνίας, οι οποίες οργανώνονται από τον ίδιο. Πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία δεν καθίσταται μετωπική και δεν πραγματοποιείται εντός παραδοσιακής διδακτικής αίθουσας. Η μάθηση αλλά και η επικοινωνία γίνεται εξ αποστάσεως όποια χρονική στιγμή θελήσει ο εκπαιδευόμενος μέσω διαδικτύου, τηλεφώνου είτε ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Επιπλέον, πραγματοποιούνται και ομαδικές τηλεδιασκέψεις που είναι προγραμματισμένες. Έτσι λοιπόν, αναπτύσσεται ένα «πλαίσιο στήριξης» από τον εκπαιδευτικό ή τον εκπαιδευτικό φορέα που βοηθά στην επίτευξη της αυτόνομης καθώς και αυτο- ρυθμιζόμενης μάθησης. Με τον τρόπο αυτό η μάθηση λαμβάνει τη μορφή ευρετικής πορείας του εκπαιδευόμενου και πραγματοποιείται μετάβαση από το δασκαλοκεντρικό μοντέλο εκπαίδευσης στο μαθητοκεντρικό μοντέλο (Τσιτλακίδου & Μανούσου, 2013).

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων αποτελούν, επίσης, ένα σημαντικό στοιχείο της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Οι ενήλικοι έχουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από τον εκπαιδευτικό πληθυσμό των παιδιών. Συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με συγκεκριμένους στόχους όπως είναι οι επαγγελματικοί, η εκπλήρωση κοινωνικών ρόλων, η απόκτηση κύρους και η προσωπική ανάπτυξη. Έχουν διαμορφώσει ένα ευρύ φάσμα εμπειριών, γνώσεων και στάσεων γι' αυτό εκφράζουν την ανάγκη να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους πρέπει να μάθουν κάτι. Η ενηλικιότητα είναι συνυφασμένη με την τάση των ανθρώπων για αυτοκαθορισμό, χειραφέτηση και ενεργητική συμμετοχή στη διαμόρφωση των καταστάσεων που τους αφορούν, γι' αυτό εκφράζουν την επιθυμία τους να αντιμετωπίζονται ως ικανά άτομα να κατευθύνουν μόνα τους τη μάθηση. Επιπλέον, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στην διαδικασία της μάθησης αυτοβούλως, εφόσον αισθάνονται την εσωτερική ανάγκη για πρόοδο και αποτυπώνουν την ανάγκη να μαθαίνουν μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες. Τέλος, οι ενήλικες αντιμετωπίζουν εμπόδια στη διαδικασία της μάθησης τα οποία σχετίζονται με τις υπάρχουσες διαμορφωμένες γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες καθώς και τις κοινωνικές υποχρεώσεις και τα καθήκοντα που έχουν αναλάβει όπως η οικογένεια ή το φόρτο εργασία τους, αλλά εμπόδια που απορρέουν από ψυχολογικούς παράγοντες όπως η ανησυχία για την ικανότητα ανταπόκρισης σε ορισμένες συνθήκες (Κόκκος, 2005).

Ακόμη, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαφέρει και ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο κατευθύνει τον εκπαιδευόμενο, του επεξηγεί τις δυσνόητες πληροφορίες και του δίνει τη δυνατότητα να αξιολογεί την πρόοδό του, ενθαρρύνοντάς τον να συνεχίσει την προσπάθειά που καταβάλλει. Επιπλέον, μέσω του εκπαιδευτικού υλικού που αξιοποιείται στα πλαίσια της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, ο σπουδαστής μπορεί να επιλέγει ο ίδιος τον τόπο, το ρυθμό αλλά και το χρόνο μελέτης (Παπανδρέου, 2017). Το εν λόγω υλικό έχει τη μορφή εγχειριδίου ή ευρύτερου διδακτικού πακέτου (έντυπης μορφής, πολυμεσικής, ψηφιακής είτε διαδικτυακής). Είναι αξιοσημείωτο, πως συνιστά έναν μηχανισμό ενεργής εμπλοκής του εκπαιδευόμενου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, παρέχεται στήριξη και ανατροφοδότηση προς το φοιτητή. Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2009) το εκπαιδευτικό υλικό βοηθά τον εκπαιδευόμενο να κατανοήσει τα εξής:

- Τι πρέπει να υλοποιήσει.
- Για ποιο λόγο πρέπει να το υλοποιήσει.
- Ποια χρονική στιγμή πρέπει να το διεκπεραιώσει.
- Με ποιο τρόπο πρέπει να το πραγματοποιήσει.
- Αν το υλοποίησε ορθά.

Προκειμένου να μην υπάρξει υπερβολική τυποποίηση της αυξημένης λειτουργίας του υλικού αξιοποιούνται διάφορες δραστηριότητες καθώς και ερωτήματα, για να αναπτύσσεται ένας επικοινωνιακός διδακτικός διάλογος μεταξύ εκπαιδευτικού και εκπαιδευόμενου. Επομένως, καθίσταται σαφές πως πρέπει να δίνεται στον εκπαιδευόμενο η δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά τόσο στην επεξεργασία όσο και στη χρήση του διδακτικού υλικού (Τσιτλακίδου & Μανούσου, 2013).

Ορισμένα μοντέλα εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης δεν επικεντρώνονται στην ανάπτυξη σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού το οποίο αποσκοπεί στην ατομική μελέτη. Αυτά τα μοντέλα παρέχουν τη δυνατότητα συνδυασμού δια ζώσης εκπαίδευσης και δικτύων - τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας. Όπως υποστήριξε ο Keegan (2001), η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι δυνατόν να οργανωθεί και να εφαρμοστεί με τους ακόλουθους τρόπους:

-Υπό τη μορφή εξ Αποστάσεως εξατομικευμένης Εκπαίδευσης, δίχως τη χρήση ειδικά διαμορφωμένου υλικού.

-Υπό τη μορφή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με τη χρήση ειδικά διαμορφωμένου εκπαιδευτικού υλικού.

Αναφορικά με τη μορφή εξ Αποστάσεως εξατομικευμένης Εκπαίδευσης, δίχως τη χρήση ειδικά διαμορφωμένου υλικού προηγείται της σύγχρονης μεθοδολογίας εξΑΕ, από ιστορικής άποψης και τοποθετείται στη βόρεια Ευρώπη καθώς και την Αμερική τη χρονική περίοδο 1855- 1880. Σχετικά με τη μορφή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με τη χρήση ειδικά διαμορφωμένου εκπαιδευτικού υλικού, αυτή συνάδει με την πρακτική η οποία εφαρμόζεται από τα περισσότερα ιδρύματα τα οποία παρέχουν ολοκληρωμένα προγράμματα εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και χρησιμοποιούν τόσο τα συμβατικά μέσα διδασκαλίας όσο και τα ηλεκτρονικά. Να σημειωθεί, πως η λογική ενός ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού στηρίζεται στην επιστημονική διδακτική προετοιμασία, η οποία διέπεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Keegan, 2001).

1.4 Ανοικτά και εξ Αποστάσεως προγράμματα

Ο Λιοναράκης (2001: 1) αναφέρει ότι *«Αν το σύνθημα στο 19ο αιώνα ήταν «εκπαίδευση για τους μη έχοντες και μη γνωρίζοντες», αν το σύνθημα στον 20ο αιώνα ήταν «ακόμα περισσότερη εκπαίδευση για τους μη έχοντες και μη γνωρίζοντες», το σύνθημα στον 21ο αιώνα θα πρέπει να είναι «προσβάσιμη και ποιοτικότερη εκπαίδευση για όλους».* Τα προγράμματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης παρουσιάζουν ταχεία ανάπτυξη στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαιδευτικής βαθμίδας, παρέχοντας δυνατότητες τόσο ανοικτής εκπαίδευσης όσο και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά και μικτής μάθησης (blended learning) (Moskal et al., 2013). Όπως αναφέρει η Θωμά και οι συνεργάτες της *«η μικτή μάθηση συνδυάζει τις δια ζώσης, συμβατικές συνεδρίες ή μαθήματα με δραστηριότητες και υλικό που παρέχονται μέσω διαδικτύου»* Θωμά(2015: 46).

Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει, πως η ενσωμάτωση δραστηριοτήτων μικτής μάθησης μπορεί να συνδράμει σημαντικά στη θετική εμπειρία και εξέλιξη των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Lopez-Perez, et al., 2011). Σύμφωνα με τον Stockwell και τους συνεργάτες του (2015) η επίλυση ασκήσεων στην τάξη σε συνδυασμό με την προετοιμασία των φοιτητών μέσω του διαδικτύου με την αξιοποίηση βίντεο, αυξάνουν τη συμμετοχή καθώς επίσης και την ικανοποίησή τους. Όπως υποστήριξαν οι Owston, York, & Murtha (2013) η ένταξη δραστηριοτήτων μικτής μάθησης στα πλαίσια σπουδών σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μπορεί να βελτιώσει τη συμμετοχή των φοιτητών.

Η Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση εφαρμόζεται εδώ και αρκετές δεκαετίες σε αρκετές χώρες. Από τις χώρες που πρώτες εφάρμοσαν προγράμματα εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, ήδη από τη δεκαετία του 1990, ήταν η Μ. Βρετανία. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Βρετανίας χαρακτηρίζεται από καινοτόμα στοιχεία, όπως είναι οι διεξαγωγή διαδικτυακών συζητήσεων μεταξύ των φοιτητών και η δόμηση

των συζητήσεων από το καθηγητή με σκοπό τα εποικοδομητικά αποτελέσματά τους (Μανούσου & Χαρτοφύλακα, 2011).

Στη χώρα μας το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο αποτέλεσε το πρώτο ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που εφάρμοσε την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Σήμερα αρκετά πανεπιστήμια στην Ελλάδα παρέχουν προγράμματα εξΑΕ, ορισμένα εξ αυτών είναι το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, το ΕΚΠΑ και το ΑΤΕΙ Πειραιά. Να σημειωθεί, πως τα προγράμματα τα οποία προσφέρονται από τα συμβατικά πανεπιστήμια σχετίζονται με την επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων. Το μοναδικό ελληνικό πανεπιστήμιο το οποίο παρέχει αναγνωρισμένα πτυχία μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι το ΕΑΠ (Κυρμά & Μαυροειδής, 2015). Μάλιστα, το ΕΑΠ εφαρμόζει το αρθρωτό σύστημα εκπαίδευσης, δίνοντας στο φοιτητή τη δυνατότητα να διαμορφώσει ο ίδιος το πρόγραμμα των σπουδών του (Ν.2552/97, ΦΕΚ Α' 266/24.12.97).

1.5 Κοινωνικές ανακατατάξεις και ανοικτή εκπαίδευση

Η ανοικτή εκπαίδευση επέφερε κοινωνικές ανακατατάξεις και αλλαγές σε σχέση με τη συμβατική εκπαίδευση. Ειδικότερα, η συμβατική τριτοβάθμια εκπαίδευση απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε άτομα που μόλις αποφοίτησαν από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και υπάγονται στην ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών. Ωστόσο, μέσω της ανοικτής εκπαίδευσης και των δυνατοτήτων που παρέχει η τεχνολογική εξέλιξη και η εφαρμογή της στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, δίνεται η δυνατότητα σε άτομα όλων των ηλικιών, τα οποία μπορεί να εργάζονται, να έχουν οικογένεια και ο χρόνος τους να είναι περιορισμένος, να συμμετάσχουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να παρακολουθήσουν προπτυχιακά προγράμματα καθώς επίσης και μεταπτυχιακά προγράμματα (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015). Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει συμβάλει ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν σ' αυτήν ακόμη και άτομα τα οποία ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές και δεν είναι εύκολη η πρόσβαση στο εκάστοτε εκπαιδευτικό ίδρυμα. Είναι αξιοσημείωτο, πως τα προγράμματα ανοικτής εκπαίδευσης παρέχονται εξ αποστάσεως, χωρίς να κρίνεται αναγκαία η παρουσία του φοιτητή στο φυσικό χώρο του εκπαιδευτικού ιδρύματος (Ashby et al., 2002).

Με την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση η εκπαίδευση μετατρέπεται σε κοινωνικό αγαθό, γιατί παρέχει την δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους, μεταξύ άλλων και τα ΑμεΑ, να έχουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω του Η/Υ τους, χωρίς ν' αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες της μετακίνησης, που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν στα πλαίσια της συμβατικής εκπαίδευσης. Μέσω αυτών των αλλαγών δίνεται η ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να αναβαθμίσουν το μορφωτικό, το κοινωνικό αλλά και το επαγγελματικό τους επίπεδο (Koulikourdi, 2009).

Μια άλλη σημαντική συνεισφορά της ΑεξΑΕ αποτελεί η παροχή δυνατότητας σπουδών σε άτομα, τα οποία δεν κατάφεραν να σπουδάσουν για λόγους οικονομικούς και κοινωνικούς (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015). Ακόμη, σύμφωνα με τον Θάνο (2012), η ανώτατη εκπαίδευση συμβάλλει στην αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς κατά τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια εκπαιδευτική βαθμίδα στην τριτοβάθμια παρατηρείται η εισαγωγή ατόμων, που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, σε τμήματα που οδηγούν σε «προνομιούχα επαγγέλματα». Μάλιστα, ιδιαίτερα την περίοδο της οικονομικής κρίσης παρατηρείται αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων και κατά τη μετάβαση των ατόμων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Έτσι λοιπόν, καθίσταται αξιοσημείωτο πως τα προγράμματα ανοικτής εκπαίδευσης παρέχουν το αγαθό της γνώσης και της πιστοποίησής της σε άτομα τα οποία ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015).

Τέλος, λόγω της οικονομικής κρίσης που βίωσε η ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαετία υπάρχουν αρκετές ελλείψεις και αδυναμίες στο εκπαιδευτικό της σύστημα, όπως είναι η έλλειψη διδακτικού προσωπικού και οι περιορισμένοι οικονομικοί καθώς επίσης και υλικοτεχνικοί πόροι. Επομένως, μέσω της ανοικτής εκπαίδευσης μειώνονται σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα που απορρέουν από αυτήν την κατάσταση. Με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) επήλθαν στην Ελλάδα οι ανωτέρω κοινωνικές ανακατατάξεις, καθώς προσφέρει εύρος προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών σε όσα άτομα επιθυμούν να επωφεληθούν από τις δυνατότητες της ανοικτής εκπαίδευσης (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015).

Κεφάλαιο 2. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.)

2.1 Η ίδρυση του Ε.Α.Π.

Η ανάγκη εφαρμογής της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στην χώρα μας είναι συνυφασμένη με τις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις που έχουν συντελεστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας. Πιο ειδικά, η ανάγκη αύξησης της παραγωγικότητας, του εκσυγχρονισμού του πρωτογενή και τριτογενή τομέα, την συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας, της μετεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, την τεχνολογική πρόοδο καθώς και την ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνία αποτέλεσαν το έναυσμα για την εφαρμογή της ΑεξΑΕ από τα ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Βεργίδης, 2004).

Η ίδρυση ενός Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ελλάδα θα άμβλυε τα προβλήματα της εκπαίδευσης του γενικού πληθυσμού, μιας κατάστασης σε κρίση όπου η παροχή εκπαίδευσης είναι περιορισμένη για τις χαμηλές κοινωνικές τάξεις καθώς τα εμπόδια που θέτει το παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι σαφώς περισσότερα συγκριτικά με το εκπαιδευτικό σύστημα άλλων χωρών πιο προηγμένων στον τομέα των εκπαιδευτικών θεσμών και η δομή της δεν ευνοεί την οικονομική αποτελεσματικότητα (Κουστουράκης, 2006· Μαυρογιώργος, 2001α· Καζαμίας, 1999· Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999). Άλλωστε, τα Ανοικτά Πανεπιστήμια, σύμφωνα με τον Perraton (2000, οπ. αναφ. στο Παπαδημητρίου & Λιοναράκης, 2010α), συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας καθώς παρέχουν την δυνατότητα φοίτησης σε αυτά μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Ωστόσο, το Ε.Α.Π. ως ίδρυμα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης δεν ανέλαβε μόνο το ρόλο της επαγγελματικής κατάρτισης του φοιτητικού πληθυσμού αλλά εγκαθίδρυσε μια κοινωνία της γνώσης όπου οι συμμετέχοντες επιλέγουν το πρόγραμμα των σπουδών τους με προσωπικά και κοινωνικά κριτήρια (Σιάνου-Κύργιου, 2010). Τέλος, η ίδρυση του Ε.Α.Π. ως ίδρυμα που προσφέρει εναλλακτικό τρόπο μάθησης συνεισφέρει στην μεταρρύθμιση της ανωτάτης εκπαίδευσης (Λυκουργιώτης, 2004· Μαυρογιώργος, 2001α).

Εικόνα 1- Άρθρο 27 του Ν. 2083/92 "Περί Εκσυγχρονισμού της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Άρθρο 27 **Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο**

1. Ιδρύεται Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) ως αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, που έχει τη μορφή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου και εδρεύει στην Αθήνα. Το Ε.Α.Π. περιλαμβάνει περιφερειακά κέντρα, τα οποία ιδρύονται και λειτουργούν ως παραρτήματα αυτού είτε στο πλαίσιο των υφιστάμενων ήδη Α.Ε.Ι. είτε και εκτός αυτών.

2. Το Ε.Α.Π. έχει ως αποστολή τη συνεχή επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των πολιτών και αναφέρεται σε μορφές εκπαίδευσης που δεν απαιτούν αναγκάως συνεχή παρακολούθηση και πραγματοποίηση φροντιστηριακών ή εργαστηριακών ασκήσεων, μπορούν δε ενδεχομένως να παρέχονται και με τη χρησιμοποίηση των σύγχρονων τεχνικών μέσων επικοινωνίας ή ενημέρωσης.

3. Όργανα διοίκησης του Ε.Α.Π. είναι : α) το ακαδημαϊκό συμβούλιο, που απαρτίζεται από τους πρυτάνεις και τους προέδρους των διοικουσών επιτροπών ή εκπροσώπους τους όλων των Α.Ε.Ι. της χώρας και εκπροσώπους κοινωνικών και παραγωγικών φορέων και β) το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από ειδικούς επιστήμονες με εξειδικευμένες σπουδές και σχετική εμπειρία στο αντικείμενο.

4. Το Ε.Α.Π. οργανώνει: α) επιμορφωτικά προγράμματα και προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή μετεκπαίδευσης, που οδηγούν σε πιστοποιητικά παρακολούθησης και β) εκπαιδευτικά προγράμματα που οδηγούν υπό ορισμένες απαραίτητες προϋποθέσεις, που καθορίζονται από

το ακαδημαϊκό συμβούλιο και μία από τις οποίες είναι ότι η συνολική διάρκεια σπουδών θα είναι τουλάχιστον ίση με τη διάρκεια των αντίστοιχων σπουδών στα υπόλοιπα Α.Ε.Ι. της χώρας, σε ακαδημαϊκούς τίτλους σπουδών.

5. Στα επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα του Ε.Α.Π., που μετέχουν και διδάσκουν μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. της χώρας, η συμμετοχή τους αυτή δεν θεωρείται κατοχή δεύτερης θέσης ή άσκηση παράλληλου επαγγελματικού έργου. Το ακαδημαϊκό συμβούλιο καθορίζει τα προσόντα για τους διδάσκοντες που δεν είναι μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι..

6. Το Ε.Α.Π. συνεργάζεται με τα Α.Ε.Ι. της χώρας, καθώς και με αντίστοιχα Α.Ε.Ι. του εξωτερικού και συμμετέχει σε διεθνείς ενώσεις τέτοιων ιδρυμάτων.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, τα μέλη και τη διαδικασία επιλογής και διορισμού των οργάνων διοίκησης, τον τρόπο ίδρυσης και λειτουργίας περιφερειακών κέντρων, την οργάνωση, τη σύσταση θέσεων, την έκδοση οργανισμού λειτουργίας, την έκδοση κανονισμού σπουδών, τις προϋποθέσεις εγγραφής σπουδαστών, χορήγησης και το περιεχόμενο των σχετικών πιστοποιητικών και τίτλων σπουδών, τους πόρους, την περιουσία και την οικονομική διαχείριση, την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού και κάθε άλλη λεπτομέρεια, που έχει σχέση με την οργάνωση και τη λειτουργία του Ε.Α.Π. και των περιφερειακών τους κέντρων.

Πηγή:http://modip.duth.gr/info/2-2083-92.pdf?fbclid=IwAR2_XYGH7S8Yq59AWfgGK3Of7eykcPwZckvlfuB54HnS4LGiy156gxbiR18

Το πρώτο ουσιαστικό λοιπόν βήμα, έγινε με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.) με το νόμο 2083/92 "Περί Εκσυγχρονισμού της Ανώτατης Εκπαίδευσης (άρθρο 27). Με το άρθρο αυτό το Ε.Α.Π. καθίσταται αυτόνομο και ανεξάρτητο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο θα μπορεί να επιδίδει τίτλους σπουδών, ισότιμους με τα άλλα Α.Ε.Ι. Διαφοροποιείται βέβαια ως προς τον βασικό του στόχο, που είναι κυρίως «η συνεχής επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των πολιτών». Όμως για την επιτέλεση αυτού του στόχου ώστε να μπορεί απρόσκοπτα να λειτουργήσει, θεσμοθετείται με νόμο για πρώτη φορά η εξ αποστάσεως διδασκαλία, ως παράλληλο μέσο διδασκαλίας, με τη χρήση των σύγχρονων τεχνικών μέσων επικοινωνίας.

Παρότι στο νόμο διαφαίνεται η διοικητική αυτοτέλεια, εντούτοις η διοίκηση του ανατέθηκε συλλογικά στους πρυτάνεις των άλλων ΑΕΙ. Επίσης, τα επί μέρους θέματα που θα έπρεπε να επιλύονται με το νόμο και γενικότερα διεξοδικές λεπτομέρειες, με την παρ. 7, του παρόντος άρθρου παραπέμπονται σε μεταγενέστερο προεδρικό διάταγμα .

Το προεδρικό διάταγμα δεν εκδόθηκε, παρόλο που έγιναν όλες οι προπαρασκευαστικές διαδικασίες από πρυτάνεις και το ΥΠΕΠΘ. Μετά από περίοδο αδράνειας, το 1995, με πρωτοβουλία του ΥΠΕΠΘ και ύστερα από διαβουλεύσεις προκρίθηκε η άποψη μιας πραγματικά αυτοδιοίκησης του ΕΑΠ. Έτσι το καλοκαίρι του 1995, στο νόμο 2327, περί «Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας , ρύθμισης θεμάτων έρευνας, παιδείας» σε τροπολογία , με το άρθρο 11, παρ. 8, διευθετούνται ζητήματα που θα θέσουν την έναρξη λειτουργίας του Ε.Α.Π.

8. α) Κατά το πρώτο ακαδημαϊκό έτος λειτουργίας του Ελεύθερου Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.), η διοίκηση αυτού ασκείται από Διοικούσα Επιτροπή (Δ.Ε.), η οποία αποτελείται από επτά μέλη. Ως μέλη της Δ.Ε. μπορούν να οριστούν είτε μέλη διδακτικού-ερευνητικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Α.Ε.Ι. είτε Έλληνες επιστήμονες, οι οποίοι κατέχουν θέση Δ.Ε.Π. σε Α.Ε.Ι. του εξωτερικού, είτε επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι έχουν γνώση και πείρα σε θέματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και λειτουργίας ανοικτών πανεπιστημίων. Η Δ.Ε. ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και με την ίδια απόφαση ορίζονται ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος της και μέχρι τρία αναπληρωματικά μέλη της. Η Δ.Ε. έχει τις αρμοδιότητες των οργάνων της παραγράφου 3 του άρθρου 27 του ν. 2083/1992 και των συλλογικών οργάνων διοίκησης των Α.Ε.Ι., εκτός της εκλογής μελών Δ.Ε.Π.. Ο πρόεδρος αυτής εκπροσωπεί το Ε.Α.Π. και έχει τις αρμοδιότητες πρύτανη, κοσμήτορα σχολής και προέδρου τμήματος. Ο αντιπρόεδρος αναπληρώνει τον πρόεδρο όταν δεν υπάρχει, απουσιάζει ή κωλύεται. Η ειδικότερη ρύθμιση των αρμοδιοτήτων των ανωτέρω οργάνων του Ε.Α.Π. γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

β) Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, μπορεί να αποσπώνται στο Ε.Α.Π. για ένα χρόνο με αίτησή τους και με δυνατότητα ανανέωσης της απόσπασης μέχρι την πλήρη λειτουργία του Ε.Α.Π. υπάλληλοι του δημόσιου τομέα. Ο χρόνος απόσπασης θεωρείται χρόνος πραγματικής υπηρεσίας στην οργανική τους θέση.

γ) Τα θέματα που έχουν σχέση με την αποζημίωση, τα οδοιπορικά έξοδα και την εκτός έδρας αποζημίωση των μελών και τις δαπάνες λειτουργίας της Δ.Ε., καθώς και τα θέματα των λειτουργικών δαπανών και της διαχείρισης του Ε.Α.Π. κατά το χρόνο λειτουργίας της Δ.Ε. ρυθμίζονται με απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών.

δ) Οι δαπάνες λειτουργίας της Δ.Ε. βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Πηγή: http://dide.fth.sch.gr/lows/n2327_95.html

Τα πρώτα θέματα που απασχόλησαν την πρώτη Διοικούσα Επιτροπή του Ε.Α.Π., η οποία ορίστηκε τον Οκτώβριο του 1995, ήταν η σύνταξη λεπτομερούς σχεδίου νόμου για θέματα που θα όριζαν την αποστολή, τη φυσιογνωμία, την εσωτερική δομή και τη λειτουργία του ιδρύματος. Σημαντική ήταν η συμβολή της εκπαιδευτικής πολιτικής που εφαρμόζονταν ήδη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία προωθούσε την ένταξη των πολιτών της στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και τη Διάβιου Εκπαίδευση. Ο προσανατολισμός αυτός της Ε.Ε έχει υπόβαθρο τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, όπου η οικονομική ανάπτυξη αλλά και η «ίδια η επιβίωση των εθνών» στο σύγχρονο κόσμο εξαρτάται από την ορθή και αποτελεσματική χρήση του «ανθρώπινου κεφαλαίου», δηλαδή, του διανοητικού πλούτου που διαθέτει η κάθε χώρα. Αυτό που διασφαλίζει τις διανοητικές πηγές πλούτου είναι η εκπαίδευση, η οποία κατά αυτό τον τρόπο αποτελεί μια επένδυση με μελλοντική απόδοση στην οικονομία και στην κοινωνική ευημερία των κρατών-μελών (Φραγκουδάκη, 1985). Η εκπαιδευτική πολιτική αυτή σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις πολιτικές που

αποσκοπούν στην αναβάθμιση των Συστημάτων της Τριτοβάθμια Εκπαίδευσης, οι οποίες προωθούνται με την Σύνοδο Κορυφής των Υπουργών Παιδείας που πραγματοποιήθηκε στη Μπολόνια το 1999, στην Πράγα το 2001, στο Βερολίνο το 2003 και στο Μπέργκεν το 2005 (Καζαμιάς, 1999).

Τελικά, ο νόμος με βάση τον οποίο λειτουργεί το Ε.Α.Π ψηφίστηκε στις 24/12/1997 και ήταν ο ν.2552/97 περί «Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και άλλων διατάξεων» και ορίζει μεταξύ των άλλων, την ίδρυση ενός σύγχρονου Ανοικτού Πανεπιστημίου στα πρότυπα του Βρετανικού. Αναλύοντας τα υφιστάμενα άρθρα του ν.2552/97 για το Ε.Α.Π., θα επικεντρωθούμε στους εξής δύο άξονες, την αποστολή και την φυσιογνωμία του Ιδρύματος από τη μια και τη δομή και τη λειτουργία του από την άλλη, έτσι ώστε να εξεταστεί η συμβολή του στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Σύμφωνα με τον νόμο 2552/97, αποστολή του Ε.Α.Π. είναι «η παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης με ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας και η προαγωγή επιστημονικής έρευνας στο πεδίο μετάδοσης της γνώσης από απόσταση» (αρ.1 παρ.3). Δηλαδή, στο πλαίσιο της αποστολής του διακρίνονται τέσσερις συνιστώσες, που ταυτόχρονα προϋποθέτουν η μια την άλλη ως δομική και διαρθρωτική δύναμη για τη λειτουργία του. Προβλέπεται, λοιπόν, (1) η παροχή προπτυχιακού και μεταπτυχιακού τίτλου, (2) η εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, (3) η ανάπτυξη διδακτικού υλικού, συμβατού ως προς τις νέες απαιτήσεις για τη μεθοδολογία αυτή και (4) η έρευνα σε ένα στάδιο σχετικό με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών που εξυπηρετούν συσσώρευση και μετάδοση της πληροφορίας.

Μια σημαντική καινοτομία του ιδρύματος που παρουσιάζεται σε αυτό το νόμο (αρθ. 2) είναι η υιοθέτηση ενός αρθρωτού συστήματος οργάνωσης των σπουδών, διαφορετικού από τα άλλα Α.Ε.Ι. που είναι η «Θεματική Ενότητα», όπου κάθε Θεματική Ενότητα αντιστοιχεί σε τρία μαθήματα του συμβατικού Πανεπιστημίου. Αυτή καλύπτει ένα διακριτό γνωστικό αντικείμενο σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο. Οι Θεματικές Ενότητες συγκροτούν προγράμματα σπουδών, όπως το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Δημιουργική Γραφή, που προέρχονται από τις τέσσερις σχολές του ιδρύματος (Ανθρωπιστικών Σπουδών, Κοινωνικών Επιστημών, Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας και Εφαρμοσμένων Τεχνών).

Σε κάθε πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνονται δώδεκα Θεματικές Ενότητες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την απόκτηση του τίτλου σπουδών σε προπτυχιακό επίπεδο και με τέσσερις Θεματικές Ενότητες για τον τίτλο μεταπτυχιακής ειδίκευσης. Επίσης, καινοτομία αποτελεί για τα ελληνικά δεδομένα της εποχής η επίδοση τίτλου (Πιστοποιητικό Παρακολούθησης) σε φοιτητή που παρακολούθησε επιτυχώς έστω και μια Θεματική Ενότητα (αρθ. 5). Με τον τρόπο αυτό συνίσταται μια ευελιξία στην εκπαίδευση και επιμόρφωση και στα συγκεκριμένα ενδιαφέροντα, ανθρώπων-

φοιτητών, που επιθυμούν να αξιοποιήσουν την ευκαιρία, που με τον τρόπο αυτό τους παρέχετε. Επίσης, σε συνδυασμό και με το γεγονός της εισαγωγής στο Ε.Α.Π., χωρίς εξετάσεις, ενισχύονται οι αρχές της Ανοικτής Εκπαίδευσης.

Αναφορικά με τη δομή και τη λειτουργία του Ε.Α.Π., αυτό περιλαμβάνει τρία υποσυστήματα, το ακαδημαϊκό, το διοικητικό και το εργαστήριο εκπαιδευτικού υλικού και μεθοδολογίας. Το ακαδημαϊκό υποσύστημα, που συγκροτείται από τις τέσσερις σχολές και τις αντίστοιχες Κοσμητείες, οι οποίες έχουν και την ευθύνη λειτουργίας κάθε σχολής. Το διοικητικό υποσύστημα, που συγκροτείται από εννιά ανεξάρτητα Τμήματα και δύο γραφεία που διευθύνονται από τον Προϊστάμενο Διοικητικών υπηρεσιών του Ε.Α.Π. Το τρίτο υποσύστημα αποτελούν το Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας καθώς και η μονάδα εσωτερικής αξιολόγησης.

Και τα τρία αυτά υποσυστήματα δρουν υπό την επίβλεψη και την ευθύνη της Συγκλήτου του Ε.Α.Π., η οποία απαρτίζεται από τον Πρύτανη, τον Αντιπρύτανη, τον Κοσμήτορα κάθε σχολής, ένα μέλος Δ.Ε.Π. του Ε.Α.Π. από κάθε σχολή (όλα αυτά τα μέλη είναι αιρετά από εκλεκτορικά σώματα που περιγράφονται στο άρθρο 3 του ν. 2552/97) και τον Διευθυντή του Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας.

Στο άρθρο 7 του ν.2552 /97 και στις παραγράφους 1, 3, 4 και 5, γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην «εξ αποστάσεως» εκπαίδευση, γεγονός που αναπτύσσεται διεξοδικά ώστε να σχηματιστεί το πλαίσιο εφαρμογής της. Την «εξ αποστάσεως» διδασκαλία συντονίζει ένα μέλος Δ.Ε.Π. του Ε.Α.Π. για κάθε Θεματική Ενότητα. Λόγω του γεγονότος της καινοτομίας της μεθόδου αυτής, αλλά και του γεγονότος της αποτελεσματικότητας που αυτή θα είχε, συγκροτήθηκε Μονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης που θα αναδείκνυε τις αδυναμίες και θα βελτίωνε το πρόγραμμα (αρθρ. 8 παρ.2).

Αρχικά, το 1998, άρχισαν να προσφέρονται δύο προγράμματα. Η επιλογή των προγραμμάτων συνδέεται με την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Ε.Α.Π., η οποία βασίστηκε στα παρακάτω κριτήρια επιλογής.

- Στη συμβατότητα και στην αξιολόγηση του γνωστικού αντικείμενου με την «εξ αποστάσεως» διδασκαλία, αλλά και με το εύρος των ηλικιών στις οποίες απευθυνόταν το Ε.Α.Π, σχετικά με την αναπτυξιακή και εθνική αναγκαιότητα.
- Στη δημιουργία διδακτικού υλικού, το οποίο να αντιστοιχεί στην αξιολόγηση προγραμμάτων «εξ αποστάσεως» εκπαίδευσης με τις προδιαγραφές των πανεπιστημίων του εξωτερικού που εφαρμόζουν προγράμματα «εξ αποστάσεως» εκπαίδευσης.
- Στην εξασφάλιση επιστημονικού προσωπικού κύριου (Δ.Ε.Π.) και βοηθητικού (Σ.Ε.Π.) που θα υλοποιήσουν το υλικό εκπαίδευσης και τη διδασκαλία.

- Στην αποφυγή της αλληλοεπικάλυψης με προγράμματα σπουδών που προσφέρονται από ελληνικά Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.
- Στη δημιουργία μιας δομής Θεματικών Ενοτήτων που να συγκροτούν ένα πρόγραμμα σπουδών με μορφωτική αυτονομία.
- Στη διασφάλιση της διεπιστημονικότητας του αντικειμένου το οποίο να διαπνέεται από νεωτερικότητα συμβατή με τις εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία.
- Στην ισομερή ανάπτυξη του ιδρύματος στο επίπεδο προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών και κατανομής του στις τέσσερις Σχολές.

Έκτοτε ο νόμος 2552/97 τροποποιήθηκε πολλές φορές στα επί μέρους άρθρα του, με πρόσφατες τις τροποποιήσεις, λόγω χάρη, των παραγράφων 1, 5 και 6 του άρθρου 23 του ν. 4452/2017, τα οποία όμως δεν αλλοιώνουν την φυσιογνωμία και την αποστολή του ιδρύματος.

2.2 Προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π.

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 2552/97, παρέχει τίτλους σπουδών σε προπτυχιακό, μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο. Η «βασική λειτουργική μονάδα του Ε.Α.Π.» προσδιορίζεται από (1) την Θεματική Ενότητα (Θ.Ε), (2) την Εργαστηριακή Θεματική Ενότητα (Ε.Θ.Ε.) και (3) την Ενότητα Πρακτικής Άσκησης, καθεμιά από τις οποίες καλύπτει καθένα γνωστικό αντικείμενο είτε σε πτυχιακό είτε σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η κάθε Θ.Ε περιλαμβάνει τρία εξαμηνιαία μαθήματα και η διδακτική ύλη αντιστοιχεί στην ύλη τριώρης εβδομαδιαίας διδασκαλίας των συμβατικών Α.Ε.Ι. Για την απόκτηση πτυχίου απαιτούνται δώδεκα Θεματικές Ενότητες, ενώ για την απόκτηση μεταπτυχιακού τέσσερις Θεματικές Ενότητες και η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας. Ο τρόπος υπολογισμού του βαθμού πτυχίου των προγραμμάτων σπουδών βασίζεται στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Μονάδων Κατοχύρωσης Μαθημάτων (ECTS).

Η διδασκαλία των Θεματικών Ενοτήτων γίνεται με την μέθοδο της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και το διδακτικό υλικό που παρέχεται έχει διαμορφωθεί καταλλήλως στη μέθοδο αυτή. Το διδακτικό υλικό παρέχει το χρονοδιάγραμμα μελέτης της διδαχθείσας ύλης, των γραπτών εργασιών καθώς επίσης και της εξεταστέας ύλης. Οι φοιτητές/τριες υποστηρίζονται συνεχώς από τους διδάσκοντες των προγραμμάτων και επικοινωνούν τακτικά με αυτούς είτε με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο είτε με τηλεδιασκέψεις. Επίσης, οι φοιτητές/τριες συμμετέχουν στις Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (Ο.Σ.Σ.), οι οποίες δεν είναι υποχρεωτικές αλλά είναι καθοριστικές για να αποσαφηνιστούν τυχόν απορίες και να κατανοήσει ο/η φοιτητής/τρια όσο το δυνατόν πληρέστερα το γνωστικό αντικείμενο.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν.2552/97, όπου ορίζεται η εγγραφή των φοιτητριών/τών σε προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π. χωρίς εξετάσεις, προϋποθέτει την αίτηση των ενδιαφερομένων προς το Ε.Α.Π., εντός των προθεσμιών που η Σύγκλητος ορίζει για κάθε ακαδημαϊκό έτος. Η εγγραφή των πτυχιακών φοιτητριών/τών απαιτεί την κατοχή τίτλου απόλυσης Λυκείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισοτίμου ή αντίστοιχου τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του εσωτερικού ή εξωτερικού. Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτούντων φοιτητών είναι μεγαλύτερος σε σχέση με τις θέσεις που διατίθενται από το πανεπιστήμιο, τότε προηγούνται εκείνοι που έχουν κλείσει το 23^ο έτος ζωής τους. Ενώ, αν ο αριθμός των αιτούντων ηλικίας άνω των 23 ετών είναι ιδιαίτερα αυξημένος, τότε η επιλογή γίνεται με κλήρωση. Επίσης, το 5% των εισακτέων στο ΕΑΠ είναι άτομα με ειδικές παθήσεις. Ακόμη, βάσει οικονομικών, κοινωνικών και ακαδημαϊκών κριτηρίων χορηγούνται υποτροφίες μερικής ή ολικής απαλλαγής από τις δαπάνες συμμετοχής στα προγράμματα σπουδών (Ε.Α.Π., 2018- 2019).

2.2.1 Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών παρέχονται από τις εξής Σχολές: την Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, την Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, την Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας και την Σχολή των Εφαρμοσμένων Τεχνών. Ακολουθούν επιγραμματικά η διάρθρωση, η περιγραφή και ο σκοπός του κάθε προγράμματος των Σχολών αυτών καθώς επίσης και τα μαθησιακά αποτελέσματα που αποκτούν οι φοιτητές/τριες κατά την διάρκεια των σπουδών τους (Ε.Α.Π., 2018-2019).¹

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Η Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών διαθέτει τρία προγράμματα σπουδών που έχουν ως εξής: τον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό, τον Ελληνικό Πολιτισμό όπως επίσης και την Ισπανική Γλώσσα και Πολιτισμό. Αναφορικά με το πρόγραμμα «**Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό**», σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος καθίσταται η προσφορά γνώσεων που σχετίζονται με την εξέλιξη της Ευρώπης αλλά και του Πολιτισμού της. Ειδικότερα, παρέχεται ολοκληρωμένη γνώση της ευρωπαϊκής κουλτούρας. Μάλιστα το εν λόγω πρόγραμμα αποτελεί πρωτοτυπία του Ε.Α.Π., διότι συντελεί στον εκσυγχρονισμό του αντικειμένου σπουδών στα πλαίσια της Ανώτατης

¹ ΕΑΠ. *Οδηγός Σπουδών*. Ανακτήθηκε Ιανουαρίου 17, 2019 από <https://www.eap.gr/el/spoudes-sto-eap/ekpaideusi/plirofories/odigos-spoudwn>

Εκπαίδευσης στη χώρα μας. Είναι αξιοσημείωτο, πως για πρώτη φορά ένα Πανεπιστημιακό ίδρυμα στην Ελλάδα παρέχει ολοκληρωμένες πτυχιακές σπουδές που αφορούν σε εύρος ζητημάτων του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Ενώ, άλλα προγράμματα σπουδών ευρωπαϊκού πολιτισμού που παρέχονται στην Ελλάδα εντοπίζονται κυρίως στο πλαίσιο μεταπτυχιακών σπουδών και είναι ιδιαίτερα επιμερισμένα, αν αναλογιστεί κανείς πως σχετίζονται κατά κύριο λόγο με ξένες γλώσσες. Κύριοι στόχοι αυτού του προγράμματος καθίστανται οι εξής: (1) ο εμπλουτισμός τόσο των γνώσεων όσο και των δεξιοτήτων των προπτυχιακών φοιτητών, (2) η ενίσχυση της ικανότητας της κριτικής σκέψης των φοιτητών και (3) η κατανόηση της ευρωπαϊκής πραγματικότητας και της σημασίας των υπερεθνικών διαδικασιών.

Το πρόγραμμα «**Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό**» είναι το μοναδικό ακαδημαϊκό πρόγραμμα το οποίο παρέχει διεπιστημονική όπως επίσης και διαχρονική σπουδή των διαφόρων πτυχών του ελληνικού πολιτισμού. Το εν λόγω προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π. παρέχει ακαδημαϊκές γνώσεις, αποτελώντας έναν εναλλακτικό τρόπο σπουδών συγκριτικά με τα συμβατικά πανεπιστήμια. Αναφορικά με το περιεχόμενο των σπουδών του εν λόγω προγράμματος, καλύπτει μελέτη της ιστορίας, της πνευματικής δημιουργίας, των τεχνών και της κοινωνικής ζωής. Επίσης, συνεξετάζονται πολιτιστικά φαινόμενα του ελληνικού και του ευρωπαϊκού χώρου, τόσο του παρελθόντος όσο και της σύγχρονης εποχής. Στόχοι του Προγράμματος είναι: η εκμάθηση διαφόρων πτυχών του Ελληνικού Πολιτισμού, η ανάπτυξη κριτικής σκέψης, η ανάπτυξη αφηγηματικής ικανότητας, σύνταξης επιστημονικών δοκιμίων και χρήσης ΤΠΕ.

Στα προπτυχιακά προγράμματα της σχολής ανθρωπιστικών σπουδών υπάγεται το πρόγραμμα «**Ισπανική Γλώσσα και Πολιτισμός**». Ο σκοπός αυτού του προγράμματος είναι η παροχή γνώσεων στην Ισπανική γλώσσα αλλά και η κατανόηση των Ισπανόφωνων πολιτισμών. Κύριοι στόχοι αποτελούν ο χειρισμός της Ισπανικής Γλώσσας και η αξιοποίησή της για ερευνητικούς καθώς και για εκπαιδευτικούς σκοπούς, η κατάκτηση επιστημονικών γνώσεων που αφορούν στην ιστορική, κοινωνική αλλά και πολιτισμική εξέλιξη των ισπανόφωνων λαών τόσο του παρελθόντος όσο και του σήμερα και η ανάπτυξη της ικανότητας εφαρμογής της καταλληλότερης μεθόδου για ανθρωπιστικά ζητήματα.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Η Σχολή Κοινωνικών Επιστημών παρέχει το προπτυχιακό πρόγραμμα «**Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών**», το οποίο έχει ως σκοπό την μετάγγιση γνώσεων και της ανάπτυξη δεξιοτήτων σε ζητήματα διοίκησης επιχειρήσεων και οργανισμών. Μάλιστα, μέσω του προγράμματος αυτού προετοιμάζονται οι φοιτητές, ώστε να μπορούν να εργαστούν σε διοικητικές θέσεις σε οργανισμούς και

επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, σκοπός του προγράμματος καθίσταται η ανάπτυξη αποφοίτων, οι οποίοι συνδυάζουν τις θεωρητικές τους γνώσεις με τις πρακτικές. Μια σειρά παραγόντων, όπως είναι η παγκοσμιοποίηση και η διαμόρφωση της νέας οικονομίας έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο σε ότι αφορά στη ζήτηση εξειδικευμένων εργαζομένων από τις οικονομικές μονάδες, προκειμένου να είναι σε θέση να ενεργούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση των απαιτήσεων που διέπουν το σύγχρονο περιβάλλον των οργανισμών αλλά και των επιχειρήσεων.

Επίσης, οι απόφοιτοι του προγράμματος θα μπορούν να ανταποκριθούν σε στατιστικές και οικονομικές μεθόδους ώστε να αναλύσουν τόσο τις εξωτερικές όσο και τις εσωτερικές συνθήκες των οργανισμών και των επιχειρήσεων. Ακόμη, σύμφωνα με τον οδηγό σπουδών του Ε.Α.Π., οι φοιτητές προετοιμάζονται κατάλληλα προκειμένου να μπορούν ν' αντιλαμβάνονται τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην οικονομική συγκυρία, τις χρηματοδοτικές δυνατότητες, την κυβερνητική πολιτική καθώς επίσης και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος όχι μόνο στην εθνική αλλά και στην διεθνή διάστασή τους.

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Στα πλαίσια της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας διατίθεται το προπτυχιακό πρόγραμμα «**Σπουδές στις Φυσικές Επιστήμες**», το οποίο καλύπτει γνωστικές περιοχές της Φυσικής, της Χημείας όπως επίσης και της Βιολογίας. Το πρόγραμμα έχει ως σκοπό: (1) να καταστούν κατανοητές κύριες αρχές, έννοιες και θεωρίες, (2) να μάθουν οι φοιτητές να επιλύουν προβλήματα, διαφορικές εξισώσεις και να περιγράψουν φαινόμενα και διαδικασίες των φυσικής της χημείας και της βιολογίας.

Επιπλέον, διατίθεται το πρόγραμμα «**Πληροφορικής**» μέσω του οποίου καταρτίζονται οι φοιτητές σχετικά με την ομώνυμη επιστήμη. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στα εξής: (1) οι φοιτητές να αποκτούν γνώσεις που αφορούν μεταξύ άλλων στα υπολογιστικά συστήματα, στην επεξεργασία σήματος καθώς και στα υπολογιστικά μαθηματικά και (2) οι φοιτητές να εφαρμόζουν πληροφοριακά συστήματα και λογισμικά.

2.2.2 Μεταπτυχιακά Προγράμματα του Ε.Α.Π.

Το ΕΑΠ εκτός από προπτυχιακά προγράμματα σπουδών, παρέχει και μεταπτυχιακά προγράμματα που διενεργούνται εξ αποστάσεως, όπου η κτήση

πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για να γίνει ένας υποψήφιος δεκτός στα μεταπτυχιακά προγράμματα.²

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Στα πλαίσια της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών παρέχεται το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «**Επιστήμες της Αγωγής**», που απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε εκπαιδευτικούς τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, απευθύνεται σε πτυχιούχους ΑΕΙ αλλά και ΤΕΙ οι οποίοι απασχολούνται είτε επιθυμούν να απασχοληθούν με τον κλάδο της εκπαίδευση. Μέσω του εν λόγω προγράμματος παρέχονται εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με την παιδαγωγική και τη διδακτική. Οι φοιτητές αναπτύσσουν δεξιότητες, όπως είναι η επιστημονική σκέψη. Παράλληλα, εξοικειώνονται με την εκπαιδευτική έρευνα και ενισχύουν την κριτική τους σκέψη αναφορικά με κοινωνικά, εκπαιδευτικά και πολιτισμικά θέματα.

Το ΕΑΠ παρέχει και εξειδικευμένες σπουδές μεταπτυχιακού επιπέδου σχετικά με την «**Εκπαίδευση Ενηλίκων**». Ειδικότερα, το πρόγραμμα Εκπαίδευσης Ενηλίκων αποσκοπεί στη μετάγχιση γνώσεων, προκειμένου οι απόφοιτοι να είναι σε θέση τόσο να οργανώνουν όσο και να αξιολογούν διάφορα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων. Επίσης, αναμένεται από τους αποφοίτους του προγράμματος να εξειδικευθούν σε ότι αφορά στην αξιοποίηση σύγχρονων διδακτικών μεθόδων, όπως είναι οι μέθοδοι εξ αποστάσεων εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, αναμένεται η κατανόηση και η εφαρμογή κύριων θεωριών της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ακόμη, διατίθενται τρία μεταπτυχιακά προγράμματα που αφορούν στη διδακτική ξένων γλωσσών. Ειδικότερα, διατίθεται το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «**Διδακτική της Αγγλικής ως Ξένης/Διεθνούς Γλώσσας**» που παρέχει στους φοιτητές τη δυνατότητα να εξειδικευθούν σχετικά με τη διδακτική της Αγγλικής γλώσσας σαν ξένη γλώσσα και απευθύνεται σε απόφοιτους Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας. Επιπλέον, παρέχεται το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «**Διδακτική της Γερμανικής ως Ξένης Γλώσσας**», αποσκοπώντας στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων σχετικά με τη διδασκαλία της Γερμανικής Γλώσσας και απευθύνεται σε απόφοιτους ΑΕΙ και ειδικότερα Σχολών Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας αλλά και Σχολών Φιλολογίας και Παιδαγωγικής, που έχουν πιστοποιημένα άριστη γνώση της Γερμανικής γλώσσας. Κύριος σκοπός του προγράμματος είναι η εξειδίκευση των φοιτητών σχετικά με το εν λόγω αντικείμενο, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της επιστήμης καθώς επίσης και στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας. Το τελευταίο εκ των τριών προγραμμάτων είναι η «**Διδακτική της Γαλλικής ως Ξένης Γλώσσας**» που απευθύνεται σε απόφοιτους Σχολών Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας με σκοπό την

² ΕΑΠ. *Οδηγός Σπουδών*. Ανακτήθηκε Ιανουαρίου 17, 2019 από <https://www.eap.gr/el/spoudes-sto-eap/ekpaideusi/plirofories/odigos-spoudwn>

εξειδίκευσή τους στη διδακτική της Γαλλικής Γλώσσας βάσει των επιστημονικών και των κοινωνικών και πολιτισμικών απαιτήσεων.

Επιπροσθέτως, το **«Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ορθόδοξη Θεολογία»** του ΕΑΠ παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις για την Ορθοδοξία και απευθύνεται τόσο σε πτυχιούχους θεολογίας και καλών τεχνών όσο και σε κληρικούς. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί, πως οι σπουδές στα πλαίσια αυτού του προγράμματος παρέχονται και στην Αγγλική Γλώσσα, ενώ καλύπτονται ιστορικές καθώς και συστηματικές πτυχές της θεολογίας του Χριστιανισμού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τέσσερις Θεματικές Ενότητες.

Επίσης, το πρόγραμμα **«Επιστήμες της Αγωγής: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού Λόγου»** παρέχει γνώσεις στους εγγεγραμμένους φοιτητές, οι οποίες είναι εξειδικευμένες και σχετίζονται με την ανάπτυξη τόσο του γραπτού όσο και του προφορικού λόγου. Επίσης, παρέχονται γνώσεις για προβλήματα λόγου και για τρόπους αντιμετώπισής τους στα πλαίσια της εκπαίδευσης σε μονόγλωσσους όσο και σε δίγλωσσους μαθητές. Αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα αποτελείται από έξι Θεματικές Ενότητες όπως επίσης και Πρακτική Άσκηση.

Ένα άλλο μεταπτυχιακό πρόγραμμα που παρέχει η Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του ΕΑΠ φέρει τον τίτλο **«Δημιουργική Γραφή»** και έχει ως στόχο του την εξειδίκευση ερευνητών που δραστηριοποιούνται στην επιστημονική περιοχή των Ανθρωπιστικών Σπουδών και των Επιστημών της Αγωγής. Επιπροσθέτως, απευθύνεται σε άτομα τα οποία επιθυμούν να διδαχθούν τη συγγραφή διαφόρων ειδών κειμένων, συμπεριλαμβανομένων των λογοτεχνικών. Απώτερος σκοπός του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η εφαρμογή των γνώσεων που παρέχει, στην εκπαίδευση και σε ένα ευρύτερο πολιτισμικό χώρο. Ακόμη, μέσω του προγράμματος εξειδικεύονται εκπαιδευτικοί σχετικά με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας.

Το πρόγραμμα **«Language Education for Refugees and Migrants»** το οποίο παρέχεται, επίσης, από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο απευθύνεται κυρίως σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς αλλά και σε απόφοιτους παιδαγωγικών σχολών, οι οποίοι θέλουν να εμπλουτίσουν και να εξειδικεύσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη διδασκαλία του μαθήματος τη Γλώσσας σε μαθητές που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά υπόβαθρα.

Εν συνεχεία, είναι σημαντικό ν' αναφερθεί και το πρόγραμμα με τίτλο **«Δημόσια Ιστορία»** που απευθύνεται σε άτομα τα οποία επιθυμούν να εργαστούν σε δημόσιους φορείς οι οποίοι διαχειρίζονται την ιστορία. Κύριος στόχος του καθίσταται η μελέτη των τρόπων μέσα από τους οποίους το παρελθόν ανασυγκροτείται και ενσωματώνεται στη δημόσια σφαίρα με την τέλεση διαφόρων εορτασμών, μέσω των ΜΜΕ, του διαδικτύου και των μουσείων.

Τέλος, η Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του ΕΑΠ παρέχει το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «**Σύγχρονες τάσεις στην Ανάλυση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας**». Σκοπός του προγράμματος είναι οι εξειδίκευση αποφοίτων ΑΕΙ σε ότι αφορά στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας είτε ως μητρικής είτε ως ξένης γλώσσας.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Στα πλαίσια της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, εκτός από τα πτυχιακά προγράμματα, διατίθεται και εύρος μεταπτυχιακών προγραμμάτων, τα οποία θέτουν διαφορετικούς στόχους προς εκπλήρωση, βάσει του κλάδου που αντιπροσωπεύουν. Ειδικότερα, το «**Master in Business Administration**» αποσκοπεί στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των φοιτητών να αναλύουν διάφορα δεδομένα και να λαμβάνουν τις κατάλληλες αποφάσεις ώστε να επιτευχθεί η βιωσιμότητα μιας επιχείρησης.

Επίσης, το πρόγραμμα «**Διοίκηση Μονάδων Υγείας**» προετοιμάζει τους φοιτητές ,προκειμένου με το πέρας των σπουδών τους να είναι σε θέση να διοικήσουν μονάδες υγείας, μέσω της απόκτησης αναγκαίων δεξιοτήτων και να μπορούν να φέρουν εις πέρας διεπιστημονικά θέματα και έρευνες που σχετίζονται με το εν λόγω αντικείμενο.

Επίσης, το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ με τίτλο «**Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων**» παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις στους φοιτητές που το παρακολουθούν, ώστε να μπορούν να φέρουν εις πέρας τη διαχείριση μονάδων που σχετίζονται με τον πολιτισμό. Επιπροσθέτως, αναμένεται απ' τους φοιτητές να κατανοήσουν σημαντικές έννοιες που σχετίζονται με τον πολιτισμό καθώς επίσης και τη διοίκηση.

Ένα ακόμη μεταπτυχιακό της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών καθίσταται το πρόγραμμα με τίτλο «**Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων**». Μέσω αυτού του προγράμματος, εξειδικεύονται οι φοιτητές στην διοίκησης μονάδων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του τουρισμού. Εκτός από την κατάκτηση θεωρητικών γνώσεων, αναπτύσσουν και πρακτικές δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων που υπάγονται στο εν λόγω αντικείμενο.

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «**Τραπεζική**» παρέχεται, επίσης, από τη συγκεκριμένη Σχολή, αποσκοπώντας στην εξειδίκευση τραπεζικών στελεχών και στην ανάπτυξη σύγχρονων δεξιοτήτων, ώστε να καταστούν ικανά στη λήψη αποφάσεων στο σύγχρονο οικονομική περιβάλλον.

Επιπλέον, το πρόγραμμα με τίτλο «**Δίκαιο της Οικονομίας και των Επιχειρήσεων**» αποσκοπεί στην εξειδίκευση μεταξύ άλλων και πτυχιούχων νομικών

σχολών, σχολών λογιστικής και χρηματοοικονομικής καθώς και σχολών διοίκησης επιχειρήσεων. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πέντε Θεματικές Ενότητες.

Εν συνεχεία, ένα ακόμη μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του ΕΑΠ φέρει τον τίτλο «**Τραπεζική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική**» και έχει ως σκοπό του την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως είναι η κριτική σκέψη και η διαμόρφωση καινοτόμων στρατηγικών. Το ανωτέρω πρόγραμμα σπουδών απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε απόφοιτους χρηματοοικονομικών σχολών και τους προετοιμάζει, ώστε να δραστηριοποιηθούν με επιτυχία ως διευθυντικά στελέχη.

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ με τίτλο «**MSc in Enterprise Risk Management**» έχει ως σκοπό του την ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι οποίες καθίστανται αναγκαίες για ένα σύγχρονο Διευθυντή Κινδύνου τόσο σε επιχειρήσεις όσο και οργανισμούς. Να σημειωθεί, πως το πρόγραμμα διατίθεται μόνο στην Αγγλική Γλώσσα.

Επιπροσθέτως, η Σχολή Κοινωνικών Επιστημών παρέχει το πρόγραμμα «**Διαχείριση γήρανσης και χρόνιων νοσημάτων**» σε συνεργασία με το Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το οποίο απευθύνεται σε απόφοιτους ΑΕΙ και ΤΕΙ του κλάδου της υγείας. Σκοπός του προγράμματος είναι η διαχείριση τόσο των ηλικιωμένων όσο και των χρόνια νοσούντων μέσα από την διάδοση γνώσεων που συνάδουν με τα δεδομένα της σύγχρονης εποχής στη φροντίδα υγείας.

Στα πλαίσια της ίδιας σχολής, παρέχεται και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «**Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία**», μέσω του οποίου μεταδίδονται στους φοιτητές εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με θέματα πολιτισμού, ανθρωπολογίας και ιστορίας καθώς επίσης και κοινωνιολογίας, προσεγγίζοντας τον κλάδο του αθλητισμού και προσφέροντας επιστημονική κατάρτιση στους μετέχοντες.

Η Σχολή Κοινωνικών Σπουδών του ΕΑΠ διαθέτει μεταξύ άλλων και το πρόγραμμα «**Σύγχρονες Δημοσιογραφικές Σπουδές**» που οδηγεί στην κτήση μεταπτυχιακού τίτλου. Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν απόφοιτοι δημοσιογραφικών σχολών, οι οποίοι εργάζονται ήδη είτε επιθυμούν να εργαστούν μελλοντικά στον κλάδο της δημοσιογραφίας. Μέσω της παρακολούθησης αυτού του προγράμματος επιδιώκεται η κατανόηση του δημοσιογραφικού ρόλου και η ανάπτυξη δεξιοτήτων που σχετίζονται με την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας και την εφαρμογή αποτελεσματικών επαγγελματικών τεχνικών.

Τέλος, η εν λόγω σχολή διαθέτει και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα με τίτλο «**Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία**» στα πλαίσια του οποίου συνδυάζονται οι κοινωνικές επιστήμες με εύρος άλλων επιστημών όπως είναι οι πολιτικές, οι νομικές και οι οικονομικές επιστήμες. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων όχι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο αλλά και σε πρακτικό.

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Η Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας που υπάγεται στο ΕΑΠ διαθέτει εύρος μεταπτυχιακών προγραμμάτων, ένα εκ των οποίων φέρει τον τίτλο **«Διαχείριση και Τεχνολογία Ποιότητας»** και αποσκοπεί στην άρτια προετοιμασία επιστημόνων, ώστε να εργαστούν σε βιομηχανίες της χώρας έχοντας εξειδίκευση τόσο στην τεχνολογία του ελέγχου όσο και στην διασφάλιση της ποιότητας. Επίσης, οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα εκπαιδεύονται ως μηχανικοί προκειμένου να εργαστούν σε διάφορες βιομηχανίες, επιχειρήσεις και Ιδρύματα στελεχώνοντας τα τμήματα ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας.

Ακόμη, διατίθεται το ΠΜΣ **«Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός»** αποσκοπώντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν στην αειφορική διαχείριση καθώς επίσης και στην περιβαλλοντική προστασία. Έτσι λοιπόν, προετοιμάζονται επιστήμονες οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο κομμάτι του σχεδιασμού, του ελέγχου αλλά και της διαχείρισης διαφόρων έργων (π.χ υποδομή, κτιρίων κ.ά.).

Επιπλέον, το ΠΜΣ **«Διαχείριση Αποβλήτων»** αποσκοπεί στην μετάγχιση γνώσεων αναφορικά με ζητήματα τεχνολογιών για την επεξεργασία αποβλήτων αλλά και μεθοδολογιών που εφαρμόζονται για την απορρύπανση. Επίσης, είναι μείζονος σημασίας ν' αναφερθεί, πως στους στόχους του προγράμματος συγκαταλέγεται και η κατανόηση της περιβαλλοντικής λειτουργίας και δομής, καθώς σε αυτό καταλήγουν τα απόβλητα.

Ακολούθως, θα αποτελούσε παράληψη η μη αναφορά του μεταπτυχιακού προγράμματος **«Διαχείριση Τεχνικών Έργων»**, το οποίο έχει ως κύριο σκοπό του την εκπαίδευση πτυχιούχων μηχανικών, ώστε να κατανοήσουν τις ευθύνες που φέρουν οι διοικητικές θέσεις κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού όπως επίσης και της κατασκευής των τεχνικών έργων.

Επιπροσθέτως, το πρόγραμμα **«Σεισμική Μηχανική και Αντισεισμικές Κατασκευές»** που παρέχεται από τη Σχολή Θετικών Επιστημών & Τεχνολογίας απευθύνεται σε πολιτικούς μηχανικούς με σκοπό την εξειδίκευσή τους στη μηχανική που σχετίζεται με αντισεισμικά έργα.

Ένα ακόμη πρόγραμμα της εν λόγω σχολής φέρει τον τίτλο **«Προχωρημένες Σπουδές στη Φυσική»**, απευθυνόμενο σε απόφοιτους τμημάτων ΑΕΙ και ειδικότερα σε απόφοιτους τμημάτων φυσικής, χημείας καθώς και χημικής μηχανικής. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην παροχή γνώσεων που σχετίζονται με τη δομή του Σύμπαντος και την Επιστήμη Υλικών.

Τον τίτλο **«Περιβαλλοντική Κατάλυση για Απορρύπανση και Παραγωγή Καθαρής Ενέργειας»** κατέχει ένα άλλο πρόγραμμα του ΕΑΠ που οδηγεί στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος. Το πρόγραμμα αυτό, αποσκοπεί στην ανάλυση

της επιστήμης της Κατάλυσης αλλά και της συμβολής που έχει στην περιβαλλοντική προστασία. Για τους απόφοιτους μαθηματικών τμημάτων διατίθεται το πρόγραμμα **«Μεταπτυχιακές Σπουδές στα Μαθηματικά»** με σκοπό την εξειδίκευσή τους σε μαθηματικά ζητήματα.

Επίσης, στα πλαίσια της ίδιας Σχολής υπάγεται και το ΠΜΣ **«Μεταπτυχιακή Εξειδίκευση στα Πληροφοριακά Συστήματα»**, το οποίο απευθύνεται σε άτομα που έχουν αποφοιτήσει από τμήματα πληροφορικής και Τεχνολογιών, ώστε να εξειδικευθούν σε συναφή ζητήματα και ν' αναπτύξουν ικανότητες διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων.

Έπειτα, το πρόγραμμα **«Μεταπτυχιακή Ειδίκευση Καθηγητών Φυσικών Επιστημών»** παρέχεται σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαιδευτικής Βαθμίδας ώστε να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους στις φυσικές επιστήμες.

Τέλος, από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 διατίθεται το ΠΜΣ με τίτλο **«Συστήματα Κινητού και Διάχυτου Υπολογισμού»** με σκοπό να εξειδικευθούν απόφοιτοι σχολών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών στην ανάπτυξη συστημάτων διάχυτου καθώς επίσης και κινητού υπολογισμού.

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Η Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου παρέχει τρία προγράμματα σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος. Ένα από αυτά τα προγράμματα είναι το **«Γραφικές Τέχνες – Πολυμέσα»** το οποίο παρέχει γνώσεις σχετικά με την εικαστική δημιουργία, τις γραφικές τέχνες και τις πολυμεσικές εφαρμογές.

Ακόμη, το ΠΜΣ **«Σχεδιασμός Φωτισμού»** συνδυάζει την τέχνη με την επιστήμη του φωτός και αποσκοπεί στη μετάδοση γνώσεων σχετικά με τη αντίληψη του φωτός και την προσομοίωση του με Η/Υ. Τέλος, το πρόγραμμα με τίτλο **«Ακουστικός Σχεδιασμός και Ψηφιακός Ήχος»** έχει ως σκοπό του την εξειδίκευση επιστημόνων τόσο σχετικά με την έρευνα όσο και με την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας αναφορικά με την ηχητική τεχνολογία, τον ακουστικό σχεδιασμό εγκαταστάσεων κ.ά.

2.3 Η συμβολή του Ε.Α.Π. στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών

Το Ε.Α.Π παρέχει στους φοιτητές ευκαιρίες, ώστε να αποκομίσουν τα οφέλη της ΑεξΑΕ τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών, οδηγούμενοι στην εκπλήρωση της επιθυμίας τους να σπουδάσουν. Μάλιστα, η επίτευξη αυτού του στόχου συντελεί στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης του ατόμου και στη βελτίωση των σχέσεων με άλλα άτομα. Επίσης, μέσα από τη συνεργασία του φοιτητή με τον καθηγητή, ο οποίος όπως προαναφέρθηκε έχει το ρόλο του συμβούλου, ενισχύονται οι ικανότητες της αυτογνωσίας και της συνεργασίας (Βασάλα και Ανδρεάδου, 2010). Σε ότι αφορά σε κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι τα ΑμεΑ και οι γυναίκες, ενισχύεται η κοινωνική τους ενδυνάμωση και ανεξαρτητοποιούνται, καταρρίπτοντας στερεότυπα και ανισότητες (Sadeghi, 2008).

Συνεπώς, καθίσταται σαφές πως οι φοιτητές που σπουδάζουν στο Ε.Α.Π. μπορούν να επιλέξουν μέσα από εύρος επιστημονικών αντικειμένων, εκείνο που ταιριάζει περισσότερο στις ικανότητες, τις δεξιότητες, την ιδιοσυγκρασία και τις επιθυμίες τους. Οι φοιτητές, μπορεί να είναι άτομα που δεν έχουν πρόσβαση σε χώρους συμβατικών πανεπιστημίων για διάφορους λόγους είτε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που επιλέγουν αυτό το είδος μάθησης λόγω περιορισμένου χρόνου (Κυρμά και Μαυροειδής, 2015).

Οι ανωτέρω ευκαιρίες που παρέχει το Ε.Α.Π. προς τους φοιτητές αποδεικνύονται και από σχετική έρευνα, που διεξήχθη αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των φοιτητών του εν λόγω ακαδημαϊκού ιδρύματος. Ειδικότερα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 25 - 44 ετών (85,5%) και το 14,5% ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα των 45-64 ετών, αποδεικνύοντας πως η ανοικτή εκπαίδευση παρέχει δυνατότητες σπουδών σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και διαφορετικών χαρακτηριστικών σε σχέση με τους φοιτητές της συμβατικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Sotiropoulou et al., 2012).

Επιπροσθέτως, οι μισοί εκ των συμμετεχόντων ήταν κάτοικοι της Αθήνα και οι άλλοι μισοί κάτοικοι άλλων περιοχών της χώρας. Ακόμη, ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων- φοιτητών ήταν γυναίκες (69 γυναίκες και 55 άνδρες), γεγονός που αναδεικνύει την παροχή ευκαιριών στις γυναίκες να υλοποιήσουν την επιθυμία τους για σπουδές συμβάλλοντας στη χειραφέτηση και την ανεξαρτητοποίησή τους. Ακόμη, οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν εργαζόμενοι και μόλις το 18.5% ήταν άνεργοι. Έτσι λοιπόν, είναι φανερό πως το Ε.Α.Π. δίνει τη δυνατότητα σε ενήλικες με περιορισμένο χρόνο να σπουδάσουν. Τέλος, το 77.4% δήλωσε, πως δεν είχε καταφέρει να σπουδάσει στο παρελθόν λόγω οικογενειακών ζητημάτων και το 3.2% λόγω μαθησιακών δυσκολιών (Sotiropoulou et al., 2012). Παρόμοια αποτελέσματα εξήχθησαν και στα πλαίσια μιας άλλης έρευνας, στα πλαίσια της οποίας διαπιστώθηκε πως ο μεγαλύτερος αριθμός φοιτητών είναι ηλικίας άνω των 25 ετών και γυναίκες (Goulimaris, 2015).

Κεφάλαιο 3. Θεωρητικές προσεγγίσεις για την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση

Πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις για την εκπαίδευση καταδεικνύουν πως οι μετέχοντες σε αυτή, έχουν κοινή αφετηρία και επομένως μπορούν να έχουν και ίσες ευκαιρίες για κοινωνική εξέλιξη. Άλλωστε, ο φορέας που μέσα από αυτόν διατρέχεται το εκπαιδευτικό σύστημα, δηλαδή το σχολείο, θεωρητικά διασφαλίζει το πλαίσιο των ίσων ευκαιριών και της αμεροληψίας που απαιτείται (Φραγκουδάκη, 1985). Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει δημοκρατικό πρόσημο από την άποψη της νομικής κατοχύρωσης του. Παρόλα αυτά όμως, οι κοινωνικές ανισότητες δεν έχουν αμβλυνθεί και πολλοί μαθητές βιώνοντας τη μαθητική αποτυχία δεν εισέρχονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή αν εισέρχονται σε αυτή δεν καταλαμβάνουν εύκολα θέσεις σε σχολές υψηλού κοινωνικού κύρους. Οι μαθητές αυτοί έχουν συνήθως ένα συγκεκριμένο κοινωνικό προφίλ, που φαίνεται να προδιαγράφει την κοινωνική τους πορεία, η οποία δεν μπορεί να έχει δυνατότητες κάθετης κοινωνικής κινητικότητας μέσω της εκπαίδευσης (Σιάνου- Κύργιου, 2006).

Η διεύρυνση εκπαιδευτικών ευκαιριών για όλους συστηματοποιήθηκε στην Ευρώπη με τη βιομηχανική επανάσταση. Σκοπός της βέβαια ήταν η δημιουργία ανθρώπινου εργατικού δυναμικού με κατάρτιση. Χωρίς όμως ταυτόχρονα να αποφεύγεται ο κοινωνικός διαχωρισμός, από το εκπαιδευτικό σύστημα. Η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού για την ανέλιξη της κοινωνίας με την οικονομική επένδυση στο εκπαιδευτικό σύστημα, άρα και την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων με παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών στους ανθρώπους χαμηλότερης κοινωνικής διαστρωμάτωσης, βρήκε ανταπόκριση με τη θεωρία του Schultz (1961), στην Αμερική, για την αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ο επιστημονικός κλάδος της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης ερευνά τους λόγους που αυτές δεν αίρονται μέσα μόνο από το εκπαιδευτικό σύστημα (Εκθεση Coleman, 1966, για τις κοινωνικές ανισότητες, που η οικογενειακή και κοινωνική προέλευση αποτελούν ανυπέρβλητους παράγοντες της σχολικής αποτυχίας). Η διεύρυνση των εκπαιδευτικών ευκαιριών ως ο ουσιαστικός παράγοντας κάθετης κοινωνικής κινητικότητας αποτελεί «φενάκη» ή «παγίδα» για όσους το επιχειρούν (Brown, 2003). Επί της ουσίας απλώς συντηρείται με άλλες μορφές η υπάρχουσα κοινωνική δομή. Ο επικαλούμενος, εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης, αποτελεί μια συνιστώσα από τις πολλές, που κοινωνικά, αναπαράγουν στην πραγματικότητα την κοινωνική διαστρωμάτωση και οξύνουν τις κοινωνικές ανισότητες.

3.1 Φονξιοναλιστική ή Δομολειτουργική προσέγγιση

Η φονξιοναλιστική ή δομολειτουργική προσέγγιση ερμηνεύει την λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος ως θεσμοθετημένη προσπάθεια συντήρησης και διατήρησης της υφιστάμενης κοινωνικής δομής και ισορροπίας διαχρονικά, με το πρόσχημα της κοινωνικοποίησης του ατόμου (Φραγκουδάκη, 1985· Καντζάρα, 2008).

Ειδικότερα, στον κοινωνικοποιητικό ρόλο του σχολείου και στην ανάγκη εσωτερίκευσης του πολιτισμικού υποσυστήματος της κοινωνίας δίνουν βαρύτητα οι Durkheim και Parsons. Η κοινωνία, λοιπόν, μοιάζει με οργανισμό που το κάθε μέρος του, δηλαδή θεσμός, επιτελεί μια συγκεκριμένη λειτουργία, έχει σύνθετη δομή και το κάθε μέρος εξαρτάται από το άλλο. Στην περίπτωση της ανατροπής της ισορροπίας των αλληλοεξαρτώμενων μερών, το κοινωνικό σύνολο μεταβάλλεται. Για την αποφυγή της ανομίας, το σύστημα, μέσα από τους εσωτερικούς μηχανισμούς διατήρησης και αναπαραγωγής της κοινωνίας, δηλαδή την εκπαίδευση, επανακτά την ισορροπία και την συνεκτικότητά του (Μυλωνάς, 1992). Τα μέλη διδάσκονται την συλλογική συνείδηση και τον καταμερισμό της εργασίας τα οποία συντελούν στην συνοχή της κοινωνικής δομής. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Durkheim, η κοινωνικοποίηση του ατόμου και το αίσθημα του ανήκειν στην κοινωνική ομάδα αποτελεί δέσμευση του στην αναπαραγωγή της κοινωνίας (Καντζάρα, 2008).

Σύμφωνα με τον Parsons, οι λειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος, η κοινωνικοποίηση και η επιλογή, συμβάλλουν στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Με την κοινωνικοποίηση του ατόμου μεταδίδονται οι αξίες της κοινωνίας συμβάλλοντας στη δημιουργία της κοινωνικής συναίνεσης και κατανόησης του ρόλου που κάθε άτομο, αναλογιζόμενο των ικανοτήτων του, έχει κληθεί να αναλάβει. Η εμπέδωση του ρόλου αποτελεί επίκεντρο της κοινωνικοποιητικής διαδικασίας. Η επιλεκτική λειτουργία του σχολείου βασίζεται αφενός στις καλές επιδόσεις των μαθητών και αφετέρου στην προσαρμογή αυτών στις ηθικές αξίες της κοινωνίας και στους μελλοντικούς ρόλους που θα αναλάβουν ως ενήλικες στην ιεραρχημένη κοινωνία, όπου υπάρχουν κατώτερα και ανώτερα επαγγέλματα (Φραγκουδάκη, 1985· Καντζάρα, 2008).

Η οικονομική ευημερία, κατά τους Davis και Moore, η οποία θα εξασφαλίζει και κοινωνική ομαλότητα, μπορεί να επιτευχθεί με έναν τρόπο επιλογής των ικανότερων ατόμων, μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα. Με ένα αξιοκρατικό σύστημα που το εκπαιδευτικό σύστημα θα διαθέτει θα επιλέγονται οι ικανότεροι, οι οποίοι θα προωθούνται στην αγορά εργασίας και θα καταλαμβάνουν θέσεις ηγετικές και θέσεις υψηλού κύρους. Με τον τρόπο αυτό διασυνδέεται οικονομία και αγορά εργασίας με στόχο την οικονομικά βέλτιστη ανάπτυξη της κοινωνίας (Τσαούσης, 1993· Λάμνιας, 2001).

Κατά τη θεωρία του δομολειτουργισμού, η δυνατότητα συμμετοχής στην ανώτατη εκπαίδευση δημιουργεί συνθήκες ισότητας καθώς η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο προνόμιο για κοινωνικές τάξεις, που βρίσκονται στις υψηλές θέσεις της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Με άλλα λόγια, το κυρίαρχο κριτήριο για την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση είναι οι ικανότητες που έχει το άτομο ανεξάρτητα της κοινωνικής του καταγωγής. Αυτές το άτομο μπορεί να τις αξιοποιήσει και με εφόδιο τις σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ανοίγεται για αυτό ένα ευρύ πλαίσιο ευκαιριών στην αγορά εργασίας, από το οποίο θα του δοθούν δυνατότητες κοινωνικής ανέλιξης. Με τη διεύρυνση λοιπόν της εισαγωγής ανώτατης εκπαίδευσης προς όλα τα κοινωνικά στρώματα διασφαλίζεται αφενός η κοινωνική δικαιοσύνη και αφετέρου η κοινωνική συνοχή. Η κοινωνία έτσι εξελίσσεται δίνοντας στα μέλη της ένα αξιοκρατικό τρόπο κοινωνικής κινητικότητας, με άνοιγμα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση, βασισμένη στις ικανότητες τους, τις οποίες θα αξιοποιήσουν στον κόσμο της πραγματικής οικονομίας (Σιάνου-Κύργιου, 2006).

3.2 Συγκρουσιακές προσεγγίσεις

3.2.1 Η μαρξιστική ερμηνεία

Σε αντίθεση με τους δομολειτουργιστές, οι οποίοι αντιμετωπίζουν την κοινωνία σαν οργανισμό που λειτουργεί σε αλληλεξάρτηση με τα μέρη του για τη διατήρηση της ισορροπίας, οι θεωρίες της σύγκρουσης (δομικές συγκρουσιακές θεωρήσεις), βασισμένες στις ιδέες του Marx και του Engels για την κοινωνία και τους θεσμούς της, μελετούν τον αναπαραγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος σε σχέση με την οικονομική δομή και τα συμφέροντα της καπιταλιστικής τάξης (Καντζάρα, 2008).

Κατά τη μαρξιστική άποψη το σχολείο αποτελεί έναν κοινωνικό μηχανισμό, σύμφωνα με τον οποίο αναπαράγεται η υφιστάμενη κοινωνική διαστρωμάτωση, με τις κοινωνικές ανισότητες. Η έννοια του ενιαίου σχολείου, έχει πλασματικό χαρακτήρα, καθώς επί της ουσίας όπως είναι δομημένο λειτουργεί σε δύο διαφοροποιημένα επίπεδα. Το ένα που αφορά την πλειοψηφία του μαθητικού δυναμικού και το οδηγεί σε θέσεις χαμηλότερου κύρους στην αγορά εργασίας με εξασφάλιση χαμηλότερης ειδίκευσης. Πρόκειται για μαθητές που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Το άλλο επίπεδο αφορά μαθητές (οι οποίοι είναι μικρή μειοψηφία του συνόλου του μαθητικού δυναμικού) από τις υψηλότερες κοινωνικές τάξεις που εξασφαλίζοντας καλύτερη μόρφωση προωθούνται στις καλύτερες θέσεις στην αγορά εργασίας (Φραγκουδάκη, 1985).

Η εκπαίδευση είναι συνδεδεμένη με θεμελιώδεις οικονομικούς και κοινωνικούς θεσμούς της κοινωνίας. Η εκπαίδευση στις δυτικές καπιταλιστικές χώρες, υποστηρίζει η θεωρία της αναπαραγωγής των αμερικανών οικονομολόγων Bowles και Gintis, χρησιμεύει στην αναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος. Είναι ένας από τους πολλούς κοινωνικούς θεσμούς που διατηρούν ή ενισχύουν το υπάρχον κοινωνικό και οικονομικό καθεστώς που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης. Σε αυτήν την περίπτωση, το σχολείο δεν μεταδίδει μόνο γνώσεις αλλά κουλτούρα, η οποία προσαρμόζει τα άτομα στους ρόλους που πρόκειται μελλοντικά να ασκήσουν. Επίσης, οι κοινωνικοί ρόλοι που απονέμονται από την εκπαίδευση αντιστοιχούν και στους ρόλους στο χώρο εργασίας. Το εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύει τον καταμερισμό της εργασίας και ένας από τους τρόπους που επιτυγχάνεται αυτό είναι η βαθμολόγηση των επιδόσεων των μαθητών. Το σύστημα της βαθμολόγησης και η επιδίωξη της σχολικής επιτυχίας οδηγεί και στην κατανόηση των κοινωνικών ανισοτήτων και πείθει αυτούς που δεν ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος, ότι είναι ανίκανοι να επιδιώξουν ανώτερες θέσεις (Bowles & Gintis, 1985).

Το σχολείο δεν είναι ασύνδετο, σύμφωνα με τη μαρξιστική θεωρία, με την οικονομική δομή της κοινωνίας. Κατά τον L. Althousser (1990), το σχολείο αποτελεί έναν ιδεολογικό μοχλό που βοηθά την κρατική εξουσία να εκτυλίσσει τους μηχανισμούς της και με τον τρόπο αυτό να βοηθά την αναπαραγωγή των σχέσεων παραγωγής. Το σχολείο έχει αντικαταστήσει προϊόντος του χρόνου και της εξέλιξης των κοινωνικών δομών το δίπολο «εκκλησία-οικογένεια» με το δίπολο «σχολείο-οικογένεια», ως ένας απόλυτα κυρίαρχος ιδεολογικός μηχανισμός του κράτους που με συγκαλυμμένο τρόπο επιτελεί το ρόλο του.

3.2.2 Η βεμπεριανή ερμηνεία

Η βεμπεριανή προσέγγιση για την κοινωνία, των Max Weber, King & Collins, έχει ως επίκεντρό της το άτομο-υποκείμενο και τις κοινωνικές ομάδες και δεν εμπλέκει την έννοια της κοινωνικής τάξης για τη διαμόρφωση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Αυτά βρίσκονται σε ένα διαρκή συγκρουσιακό πλαίσιο και αναπαράγουν κοινωνικές ομάδες που έχουν ισχύ και κύρος καταλαμβάνοντας ηγετικές θέσεις στην κοινωνία. Η δράση του ατόμου-υποκειμένου, ως μέλος κοινωνικής ομάδας παρακινείται από διάφορα χαρακτηριστικά στοιχεία, όπως η καταγωγή, η μόρφωση, η θρησκεία σε συνδυασμό και με την επιθυμία που αυτό έχει για εξουσία. Η μόρφωση ειδικά αποτελεί το σημαντικότερο μέσο και εφόδιο για να ανταπεξέλθει το άτομο-υποκείμενο σε αυτό το συγκρουσιακό περιβάλλον. Με αυτή μπορεί να έχει ευκαιρίες στην αγορά εργασίας που θα το διαφοροποιήσουν και θα προσδιορίσουν την κοινωνική κινητικότητα του. Για να επιτευχθούν όμως αυτοί οι ατομικοί στόχοι ή οι στόχοι της κοινωνικής ομάδας, συντηρείται το πλαίσιο των κοινωνικών συγκρούσεων και αναπαράγονται οι κοινωνικές ανισότητες. Κοινωνικές

ανισότητες που η εκπαίδευση δεν αμβλύνει καθώς δίνει ευκαιρίες στα άτομα υποκείμενα που έχουν εκείνα τα κοινωνικά χαρακτηριστικά και την επιθυμία για να προχωρήσουν στην περάτωση με επιτυχία των σπουδών, αποκτώντας τους ανάλογους τίτλους. Αυτούς και θα χρησιμοποιήσουν για τις επόμενες κινήσεις τους στην αγορά εργασίας (Λάμνιαν, 2001).

Η βεμπεριανή ερμηνεία προσεγγίζει το εκπαιδευτικό σύστημα ως πεδίο σύγκρουσης των κοινωνικών ομάδων, με κίνητρο την απόκτηση εξουσίας. Η εκπαίδευση αποτελεί εφόδιο μεταπήδησης σε κυρίαρχη κοινωνική θέση και ταυτόχρονα μέσω αναπαραγωγής των κοινωνικών ανισοτήτων με οικονομικό παράγοντα. Σύμφωνα με τον Weber, η εκπαίδευση διαμορφώνει τη γενική παιδεία του ατόμου, την προσωπικότητά του σύμφωνα όμως με την αξία και τον πολιτισμό της κοινωνικής τάξης που κατέχει και την πολιτική εξουσία. Όταν το άτομο κατευθυνθεί στην τεχνική εκπαίδευση θεωρείται ότι εξειδικεύεται χωρίς να μορφώνεται (Καντζάρα, 2008).

Η Σιάνου-Κύργιου (2006) επισημαίνει ότι η πρόσβαση στα ιδρύματα που προσφέρουν και πρόσβαση σε υψηλά αμειβόμενα επαγγέλματα είναι προνόμιο της ελίτ η οποία επηρεάζει και την αγορά εργασίας. Η αύξηση των εισακτέων στην ανώτατη εκπαίδευση οξύνει τον ανταγωνισμό στην απόκτηση τίτλων σπουδών. Ωφελημένοι παραμένουν ωστόσο οι προερχόμενοι από προνομιούχες οικογένειες που επιλέγουν συγκεκριμένα τμήματα ανώτατης εκπαίδευσης, που αναπαράγουν τα προνόμια τους μέσω του πλούτου και όχι των τίτλων σπουδών. Με αυτόν τον τρόπο νομιμοποιείται η κοινωνική αναπαραγωγή.

3.3 Η θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου

Ως πολιτισμικό κεφάλαιο ορίζεται το σύνολο των πνευματικών χαρακτηριστικών, δηλαδή των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων που το άτομο αποκτά από την οικογένεια του, που όμως το σύνολο αυτό διαφοροποιείται ανάλογα την κοινωνική προέλευση της οικογένειας (Πατερέκα, 1986). Κύριος εκφραστής της θεωρίας του πολιτισμικού κεφαλαίου είναι ο Γάλλος Κοινωνιολόγος της Εκπαίδευσης, Pierre Bourdieu. Ο P. Bourdieu επιχειρεί να παρουσιάσει το ρόλο που διαδραματίζει το πολιτισμικό κεφάλαιο στη διαδικασία διατήρησης και αναπαραγωγής των οικονομικών και κοινωνικών δομών, υπό το πρίσμα του αναπαραγωγικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης (Λάμνιαν, 2002). Επίσης, ο P. Bourdieu αναγνωρίζει άλλα δύο είδη του κεφαλαίου, το οικονομικό και το κοινωνικό κεφάλαιο. Αυτά τα δύο είδη κεφαλαίου αλληλεπιδρούν με το πολιτισμικό κεφάλαιο και σύμφωνα με το ανάλογο κατεχόμενο κεφάλαιο, τα άτομα ταξινομούνται σε κοινωνικές τάξεις (Μυλωνάς, 2009).

Τα άτομα ανάλογα με την κοινωνική τάξη προέλευσής του επιχειρούν να διατηρήσουν την κοινωνική τους θέση ή και να την εξελίσουν. Τα νεαρά άτομα κοινωνικοποιούνται από το άμεσο οικογενειακό τους περιβάλλον με τη διαδικασία μετάβασης του ήδη κατεχόμενου πολιτισμικού κεφαλαίου. Σύμφωνα με τον Γάλλο Κοινωνιολόγο οι γνώσεις, οι δεξιότητες, οι στάσεις, οι συμπεριφορές, οι αξίες και οι προτιμήσεις του ατόμου είναι συνυφασμένες με την θέση που κατέχει το άτομο αυτό στην κοινωνία. Η κοινωνική θέση του ατόμου προδιαθέτει και τον τρόπο ζωής του. Ωστόσο, ο τρόπος ζωής του ατόμου δεν συνδέεται με το οικονομικό κεφάλαιο και την εξουσία που απορρέει από αυτό αλλά κυρίως από το πολιτισμικό και κοινωνικό κεφάλαιο που έχει αποκτήσει (Νόβα- Καλτσούνη, 2010). Συνεπώς, το οικονομικό κεφάλαιο δεν επηρεάζει την κοινωνική αναπαραγωγή, διότι η κατοχή του δεν εγγυάται την κοινωνική ανέλιξη του ατόμου. Για παράδειγμα, ένα άτομο που κέρδισε χρήματα από κάποιο τυχερό παιχνίδι δεν ανήκει αυτόματα και στην ανώτερη τάξη επειδή έχει την δυνατότητα να αποκτήσει αγαθά. Αντίστροφα, κάποιο άτομο που κατέχει περιορισμένο οικονομικό κεφάλαιο δεν ανήκει απόλυτα χαμηλά στην κοινωνική ιεραρχία. Το οικονομικό κεφάλαιο του ατόμου δεν διασφαλίζει ταυτοχρόνως και το πολιτισμικό. Τα αγαθά που έχει αποκτήσει το άτομο ή ο τρόπος που επιλέγει να τα καταναλώνει είναι στοιχεία διαφοροποίησης και τοποθέτησης στις κοινωνικές τάξεις (Θάνος, 2012).

Σύμφωνα με τον P. Bourdieu, λοιπόν, οι τάσεις των ατόμων να αναπαράγουν με ασυνείδητο, «φυσικό» τρόπο τις καθημερινές πρακτικές τους και οι προτιμήσεις τους σε αγαθά διαφοροποιούν τα άτομα μεταξύ τους. Για να ερμηνευτούν και να κατανοηθούν αυτές οι αναπαραγωγικές διεργασίες, ο P. Bourdieu χρησιμοποιεί την έννοια- κλειδί της θεωρίας του, την έννοια «habitus». Η έννοια του «habitus» παραπέμπει στην αριστοτελική χρήση του όρου «έξις». Πρόκειται για το σύνολο των προδιαθέσεων με βάση τις οποίες τα άτομα ενεργούν και αντιδρούν στις κοινωνικές περιστάσεις. Οι προδιαθέσεις αυτές ενεργοποιούν πρακτικές, αντιλήψεις, στάσεις που είναι «κανονικές», χωρίς ωστόσο να ρυθμίζονται συνειδητά από κάποιον κανόνα. «Εντυπώνονται» στα άτομα από την παιδική ηλικία, κυρίως μέσω της εκπαίδευσης το παιδί θα αποκτήσει συνήθειες που στην κυριολεξία «μορφώνουν» τον νου και το σώμα του. Οι έξις είναι δομημένες εντυπώσεις που αντανακλούν τις κοινωνικές – ταξικές συνθήκες και οροεξαρτήσεις υπό τις οποίες αποκτήθηκαν. Γι' αυτό και είναι σχετικά ομοιογενείς σε συγκεκριμένες ομάδες ή τάξεις ατόμων. Άτομα της ίδιας κοινωνικής τάξης τείνουν να ενεργούν με παρόμοιους τρόπους και να αποκτούν την ίδια κουλτούρα. Οι δομημένες αυτές εντυπώσεις είναι, επίσης, διαρκείς: χαρακτηρίζονται από σχετική σταθερότητα και λειτουργούν με προσυνειδητό τρόπο. Αλλάζουν δύσκολα, μόνο μετά από συνειδητή προσπάθεια και κάτω από διαφορετικές πολιτισμικές και εκπαιδευτικές συνθήκες (Bourdieu, 2002).

Διαφαίνεται, επίσης, η ευρύτερη θεωρητική στρατηγική στη θεωρία του P. Bourdieu (2002), που συλλαμβάνει την κοινωνία ως πεδίο (champ), το οποίο δομείται από τις διαφορικές σχέσεις μεταξύ των στοιχείων που το απαρτίζουν και τείνει να αναπαράγει κατά το δυνατόν αμείωτα αυτά τα διαφορικά διαστήματα στο εσωτερικό

του, ταυτόχρονα είναι βεβαίως ένα συγκρουσιακό πεδίο, όπου οι δράσεις συγκεκριμένων υποκειμένων πασχίζουν να μεταβάλλουν τους υφιστάμενους συσχετισμούς (και σε κάποιον βαθμό το πετυχαίνουν). Άλλωστε διακρίνει επιμέρους πεδία (πολιτικό, οικονομικό, νομικό, πολιτιστικό, κ.λπ.) που συμπλέκονται μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό πεδίο, καθένα με τους δικούς του κανόνες και με τους ιδιάζοντες τρόπους δράσης, στα οποία δημιουργούνται τοπικές συσσωρεύσεις ισχύος που είναι ό,τι ακριβώς ορίζει ως αντίστοιχα «κεφάλαια».

Η έννοια της πρακτικής βρίσκεται μεταξύ habitus και πεδίου, είναι οι κοινωνικά καθορισμένοι τρόποι με τους οποίους γίνονται τα πράγματα. Είναι ένας πιο δομημένος και συγκεκριμένος τρόπος περιγραφής αυτού που περιγράφει την έννοια των «κοινωνικών συνηθειών». Όσο το κοινωνικό έθος ωριμάζει, μπορεί να εξελιχθεί και να εξειδικευτεί σε πρακτικές, οι οποίες με τη σειρά τους μπορεί να εκφυλιστούν σε συνήθειες. Οι πρακτικές είναι ριζωμένες σε πλέγματα κοινωνικών συνηθειών, και μπορεί να θεσμοθετηθούν επισήμως ως νόμος που θα προτρέπει ή θα απαγορεύει. Η όποια επίσημη νομική θεσμοθέτηση οφείλει να λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου παρεμβαίνει, ακόμη κι αν στοχεύει στην αναδιάρθρωση και όχι την αναπαραγωγή του, προκειμένου να είναι λειτουργική. Η πρακτική είναι η λειτουργία της σύμφυσης του κοινωνικά μορφοποιημένου υποκειμενικού παράγοντα (habitus) και του κοινωνικά μορφοποιημένου αντικειμενικού παράγοντα (πεδίο), είναι το όλον της συμπληρωματικότητας των δυο. Η άρτια κατοχή του τρόπου μιας πρακτικής φαίνεται να υπονοεί έναν συνειδητό, υποκειμενικό, νοητικό σχεδιασμό, μολονότι αυτό δε συμβαίνει τις περισσότερες φορές, κι όταν ακόμα συμβαίνει δεν είναι το σημαντικότερο (Bourdieu, 2002).

3.3.1 Το πολιτισμικό κεφάλαιο και η αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση

Αναφορικά με την ανώτατη εκπαίδευση στη Γαλλία, στο βιβλίο *La Noblesse d' Etat* ο P. Bourdieu (1989), υποστηρίζει ότι το σύνολο των ιδρυμάτων αποτελεί ένα πεδίο. Διακρίνει ανάμεσά του τις σχολές σε Μεγάλες Σχολές και σε Μικρές Σχολές επιχειρηματολογώντας με κοινωνικό κριτήριο και διαχωρίζει τους μεγαλοαστούς από τους μικροαστούς, αναλογικά με τις σχολές που επιλέγουν τα παιδιά τους για να φοιτήσουν. Παρόμοιος διαχωρισμός στο πεδίο της ανώτατης εκπαίδευσης γίνεται και στην Ελλάδα, όπου οι σχολές ιεραρχούνται σε «προνομιούχες ή ανώτερες» και σε «μη προνομιούχες ή κατώτερες» (Θάνος, 2012).

Το πολιτισμικό κεφάλαιο ερμηνεύει την ανισότητα στην εκπαίδευση των ατόμων που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, με συσχέτιση την κατανομή του πολιτισμικού κεφαλαίου και την σχολική επιτυχία των ατόμων αυτών. Το πολιτισμικό κεφάλαιο εμφανίζεται σε τρεις καταστάσεις: (1) στην ενσωματωμένη, (2) στην αντικειμενοποιημένη και (3) στην θεσμοποιημένη (Θάνος, 2012).

Σύμφωνα με τον Μπουρντιέ (1994) το πολιτισμικό κεφάλαιο στην ενσωματωμένη του κατάσταση παρουσιάζεται ως το σύνολο των μόνιμων και διαρκών διαθέσεων του ατόμου. Σε αυτήν την μορφή το πολιτισμικό κεφάλαιο δεν κληρονομείται ούτε διδάσκεται αλλά αποτελεί τις προτιμήσεις του ατόμου, εμπριέχοντας τις προδιαθέσεις του με ασυνείδητο τρόπο. Το αποτέλεσμά του κρίνεται ως βιολογικό παρά το ότι είναι προϊόν κοινωνικών επιδράσεων. Για παράδειγμα, οι μαθητές με χαμηλή επίδοση στο σχολείο υποστηρίζουν ότι η προτίμησή του για μελέτη ανήκει στον χαρακτήρα του κάθε μαθητή και δευτερευόντως στις προτιμήσεις της οικογένειάς του (Θάνος,2012).

Μια άλλη κατάσταση του πολιτισμικού κεφαλαίου είναι η αντικειμενοποιημένη, η οποία περιλαμβάνει την υλική ιδιοποίηση (χρήση) των πολιτισμικών αγαθών που κατέχει το άτομο με την προϋπόθεση του οικονομικού κεφαλαίου. Σε αυτήν την περίπτωση, τα αγαθά μεταδίδονται αλλά δεν αξιοποιούνται με την συμβολική ιδιοποίηση ελλείπει πολιτισμικού κεφαλαίου. Για παράδειγμα, το σχολείο, ως θεσμός της εκπαίδευσης, θεωρείται ότι αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες που η κοινωνική διαστρωμάτωση δημιουργεί. Στην πραγματικότητα όμως μέσα από αυτή τη φαινομενική θεώρηση λειτουργούν καλυμμένες ανισότητες που αναπαράγουν τις εκπαιδευτικές δομές συντηρώντας την κοινωνική κατάσταση που δε διευκολύνει την κάθετη κοινωνική κινητικότητα, του ατόμου, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτές οι καλυμμένες ανισότητες συνίστανται στην εξασφάλιση, για το εκπαιδευτικό σύστημα, του οικονομικού κεφαλαίου που απαιτείται για την υλική ιδιοποίηση του πολιτισμικού αγαθού της μόρφωσης. Δεν υπάρχει όμως ανάλογη πρόνοια που να μεριμνά και για τη συμβολική ιδιοποίηση αυτού του πολιτισμικού κεφαλαίου. Γεγονός που οδηγεί τους μαθητές των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων σε σχολική αποτυχία και σε μη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς η παροχή οικονομικού κεφαλαίου (υλική ιδιοποίηση) δε συνδυάζεται με μέτρα που θα επικουρούσαν και τη συμβολική ιδιοποίηση του πολιτισμικού αγαθού της μόρφωσης. Η καθολική δωρεάν εκπαίδευση, με την παροχή βιβλίων, σχολικών κτιρίων, εκπαιδευτικού προσωπικού, αποτελούν υποστηρίγματα του πολιτισμικού κεφαλαίου, δεν είναι όμως αρκετά για τη συμβολική ιδιοποίηση της γνώσης και της μόρφωσης, ως πολιτισμικά στοιχεία της κοινωνίας και επιτελούν ένα ρόλο που δεν είναι επαρκής για να εξομαλύνει τις κοινωνικές ανισότητες που αντικατοπτρίζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα (Θάνος, 2012).

Η τρίτη κατάσταση του πολιτισμικού κεφαλαίου είναι η θεσμοποιημένη. Η κατάσταση αυτή αφορά τις δραστηριότητες, όπως η μελέτη και η συμμετοχή στο μάθημα και την επιβράβευσή τους από το σχολείο. Η επιβράβευση αυτή βεβαιώνεται με την απονομή τίτλων (Μπουρντιέ, 1994). Η θεσμοποιημένη κατάσταση του πολιτισμικού κεφαλαίου μπορεί να αποκτηθεί από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και να νομιμοποιηθεί από αυτά με την έκδοση των τίτλων (Λάμνιαν, 2002). Φαίνεται, λοιπόν, ότι ο καθένας μπορεί να αποκτήσει την θεσμοποιημένη κατάσταση του πολιτισμικού κεφαλαίου γιατί όλοι έχουν δωρεάν πρόσβαση στην εκπαίδευση. Δεν συμβαίνει όμως αυτό διότι η επιβράβευση που αφορά λογού χάρη στην συμμετοχή

στο μάθημα (αντικειμενοποιημένη κατάσταση) παρουσιάζεται εξαιτίας ενός συστήματος προτιμήσεων και προδιαθέσεων (ενσωματωμένη κατάσταση) που κατέχουν οι μαθητές (Θάνος, 2012).

3.4 Η θεωρία του Paulo Freire για την κοινωνική αλλαγή στην εκπαίδευση ενηλίκων

Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς μελετητές που ασχολήθηκαν αποκλειστικά με την εκπαίδευση ενηλίκων συγκαταλέγεται και ο Paulo Freire (1977 a), ο οποίος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού στις αποικιοκρατούμενες χώρες του Τρίτου Κόσμου και γύρω από το ζήτημα αυτό ανέπτυξε μια συγκροτημένη και βαθιά ανθρωπιστική θεωρητική προσέγγιση και εκπαιδευτική πρακτική. Στο επίκεντρο της πρακτικής του βρίσκεται η ανάδειξη της κοινωνικής διάστασης και ο πολιτιστικός ρόλος της δια βίου μάθησης. Ο ίδιος ο Freire έζησε σε ένα περιβάλλον όπου οι κυρίαρχες τάξεις επέβαλλαν με τη βία τις αξίες και την κουλτούρα τους στις κυριαρχούμενες. Αποτέλεσμα ήταν οι κυρίαρχοι να μπορούν να αλλοτριώνουν τις συνειδήσεις των ανθρώπων και να δημιουργούν ασαφή αντίληψη των κοινωνικοπολιτικών δομών. Οι κυριαρχούμενοι με τη σειρά τους γοητεύονται από τον τρόπο ζωής της κυρίαρχης τάξης και θέλουν να τον μιμηθούν. Υιοθετούν πρότυπα και αξίες που δεν αρμόζουν στην πνευματική τους κληρονομιά και φαντάζονται ότι ανήκουν σε μια πραγματικότητα που δεν αντιστοιχεί σε εκείνη που βιώνουν. Ταυτόχρονα, εγκλωβίζονται στο μύθο της «φυσικής κατωτερότητας», που αποτελεί τμήμα της κυρίαρχης κουλτούρας.

Σύμφωνα με την παιδαγωγική μέθοδο του διαλόγου, ο εκπαιδευτής-δάσκαλος- δεν είναι πλέον ο μόνος που διδάσκει, αλλά μαθαίνει και ο ίδιος σε διάλογο με τους εκπαιδευόμενους- μαθητές- του, οι οποίοι με τη σειρά τους διδάσκουν όσο διδάσκονται. Η σχέση, πλέον, είναι αμφίδρομη. Ο P. Freire θεωρεί ότι η εκπαίδευση ενηλίκων καλλιεργεί τον «κριτικό στοχασμό» στη βάση της κοινωνικής και πολιτιστικής πραγματικότητας, την οποία όμως μπορεί ο ενήλικας να μεταμορφώσει, αφού έχει στόχο την «συνειδητοποίηση». Όταν το άτομο κατακτά την έννοια της «συνειδητοποίησης», έχει αναθεωρήσει την αντίληψη του για την πραγματικότητα και προσπαθεί να την αλλάξει. Ο P. Freire προσδιόρισε τρία στάδια μάθησης: δραστηριότητες που σχετίζονται με εργασίες, δραστηριότητες που αφορούν τις προσωπικές σχέσεις και τη «συνειδητοποίηση» (conscientization). Στην περίπτωση αυτή, η εκπαίδευση ενηλίκων αποκτά χαρακτηριστικά οργανωμένης προσπάθειας που αποσκοπεί στην αμφισβήτηση της υπάρχουσας γνώσης και στη συνέχεια ενεργοποίηση για μετασχηματισμό της πραγματικότητας. Συνήθως αυτό ισχύει για ομάδες που υφίστανται την κοινωνική καταπίεση και την περιθωριοποίηση, όπως οι γυναίκες ή οι διάφορες εθνοτικές ομάδες (Freire, 1977a).

Ο P. Freire θεωρεί πως η επίγνωση που αποκτάται μέσα από την χειραφετητική εκπαιδευτική διεργασία είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την «πράξη» ('praxis'). Η απελευθερωτική εκπαίδευση δημιουργεί την προσδοκία στους εκπαιδευόμενους πως, από την στιγμή που θα συνειδητοποιήσουν τον απατηλό τρόπο ζωής που έχουν ενστερνιστεί, δεν θα παραμείνουν παθητικοί αλλά θα δράσουν πολιτικοκοινωνικά με στόχο να απελευθερωθούν. Είναι μια διαρκής διαδικασία μεταξύ στοχασμού και δράσης, που προϋποθέτει τον διάλογο. Εν αντιθέσει με την «τραπεζική» αντίληψη της εκπαίδευσης όπου οι εκπαιδευόμενοι τροφοδοτούνται με πληροφορίες παθητικά αποκρύπτοντας την αλήθεια και τις πραγματικές συνθήκες της κοινωνικής ζωής (Freire, 1977b).

Ο P. Freire (1977b), έχοντας αντιμετωπίσει συνθήκες βίαιης πολιτιστικής επιβολής σε αποικίες, έθεσε ως στόχο της εκπαίδευσης ενηλίκων την συνειδητοποίηση των αιτιών καταπίεσης των κυριαρχούμενων και στη συνέχεια την δράση αποτίναξης αυτής της εξάρτησης. Στις δυτικές κοινωνίες, όμως, η κυρίαρχη κουλτούρα δεν επιβάλλεται από τις κυρίαρχες τάξεις βίαια αλλά με συναινετικές διεργασίες και αποτελεί προϊόν μακροχρόνιας ζύμωσης. Οι κυρίαρχες αξίες και αντιλήψεις όπως για παράδειγμα ο ανταγωνισμός, ο καταναλωτισμός, είναι συνυφασμένες με τη συλλογική συνείδηση την οποία έχει αποδεχθεί η πλειοψηφία του πληθυσμού και οι κυρίαρχοι την διαμορφώνουν και την νομιμοποιούν μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα. Γι' αυτούς τους λόγους οι στόχοι στην εκπαίδευση ενηλίκων διαφέρουν σε δυτικές και αποικιοκρατούμενες κοινωνίες.

Κεφάλαιο 4. Κοινωνική αναπαραγωγή και Ανώτατη Εκπαίδευση

4.1 Πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή

Ήδη από την δεκαετία του 1960 παρατηρείται αύξηση στη ζήτηση για καθολική συμμετοχή στην εκπαίδευση μελών διαφορετικών κοινωνικών τάξεων με προσπάθειες εκδημοκρατισμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Η διεύρυνση αυτή συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του πληθυσμού της χώρας καθώς αναβαθμίζει τις γνώσεις και τις δεξιότητες των εργαζομένων βάσει της τεχνολογικής ανάπτυξης και τους εξειδικεύει. Με τη γνώση που αποκτούν και την κατοχή τίτλων σπουδών εξασφαλίζουν και την πρόσβασή τους στα μεσοαστικά εισοδήματα. Επίσης, προωθείται η κοινωνική δικαιοσύνη με την παροχή ίσων ευκαιριών στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα στην εκπαίδευση και την μελλοντική συμμετοχή τους στα «προνομιούχα» επαγγέλματα. Σημαντικό είναι ότι δίνεται η ευκαιρία στο κράτος να αξιοποιήσει εργαζομένους από όλες τις κοινωνικές τάξεις και να επωφεληθεί οικονομικά (Σιάνου- Κύργιου, 2006).

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα και κάποιες περιγράφονται στο επόμενο κεφάλαιο, παρατηρείται πως ακόμη και αν τα τελευταία χρόνια έχει διευρυνθεί η συμμετοχή στην ανώτατη εκπαίδευση, ωφελημένοι παραμένουν όσοι προέρχονται από την ανώτερη και μεσαία τάξη. Ωστόσο, παρουσιάζεται σημαντική αύξηση στην εισαγωγή υποψηφίων που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, που όμως δεν είναι ανάλογη με την εισαγωγή υποψηφίων που προέρχονται από ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Συμπερασματικά, οι κοινωνιολογικές θεωρίες συγκλίνουν στην άποψη ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων, συντηρώντας τα προνόμια της ανώτερης ή της μεσαίας τάξης και τα μειονεκτήματα της χαμηλότερης τάξης (Σιάνου-Κύργιου, 2006).

Η εισαγωγή στη ανώτατη εκπαίδευση δεν είναι ελεύθερη αλλά γίνεται κατόπιν εξετάσεων μέσω των οποίων νομιμοποιείται η κοινωνική αναπαραγωγή. Πιο συγκεκριμένα, παρόλο που γίνεται λόγος για ίσες ευκαιρίες μέσω των εισαγωγικών εξετάσεων, η απόδοση των υποψηφίων στις εισαγωγικές για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επηρεάζεται αρνητικά από εύρος παραγόντων, όχι μόνο ενδοσχολικών αλλά και εξωσχολικών, όπως είναι η κοινωνική προέλευση των μαθητών (Θάνος, 2012). Ο αριθμός εισακτέων σε κάθε σχολή και τμήμα δεν είναι απεριόριστος, αλλά γνωστός ως *numerous clausus*, δηλαδή ο περιορισμένος αριθμός των ατόμων που μπορούν να γίνουν δεκτά από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και ο οποίος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σε ότι αφορά στο μετασχηματισμό των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, έχει εκφραστεί η άποψη πως συμβάλλει στην κοινωνική αναπαραγωγή διότι λειτουργεί σαν περιοριστικός

παράγοντας για την πρόσβαση ατόμων τα οποία ανήκουν σε κατώτερες κοινωνικές τάξεις (Θάνος, 2012).

Οι σχολές και τα τμήματα με αυξημένη ζήτηση από τους υποψηφίους και την αγορά εργασίας απαιτούν και υψηλή επίδοση από τους μαθητές ώστε να εξασφαλίσουν την πρόσβασή τους. Όσοι προέρχονται από την ανώτερη τάξη επιλέγουν σχολές υψηλής ζήτησης στην αγορά εργασίας εξασφαλίζοντας και την κοινωνική θέση στην οποία ανήκουν. Όσοι υποψήφιοι ανήκουν στην μεσαία τάξη καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την κοινωνική τους σταθεροποίηση ή κοινωνική ανέλιξη. Οι οικογένειες των οποίων επιχειρούν να ωθήσουν στην εκπαίδευση, καθώς θεωρούν ότι εκείνη είναι το μέσο για τη συντήρηση της κοινωνικής τους θέσης ή ότι είναι ο μόνος τρόπος για να ανέλθουν στην κοινωνική ιεραρχία. Επίσης, οι υποψήφιοι από την χαμηλότερη κοινωνική τάξη αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες κατά την εισαγωγή τους στην ανώτατη εκπαίδευση λόγω χαμηλών επιδόσεων. Συνήθως, εισάγονται σε σχολές με χαμηλότερη επαγγελματική ζήτηση στην αγορά εργασίας (Σιάνου- Κύργιου, 2006· Θάνος, 2012).

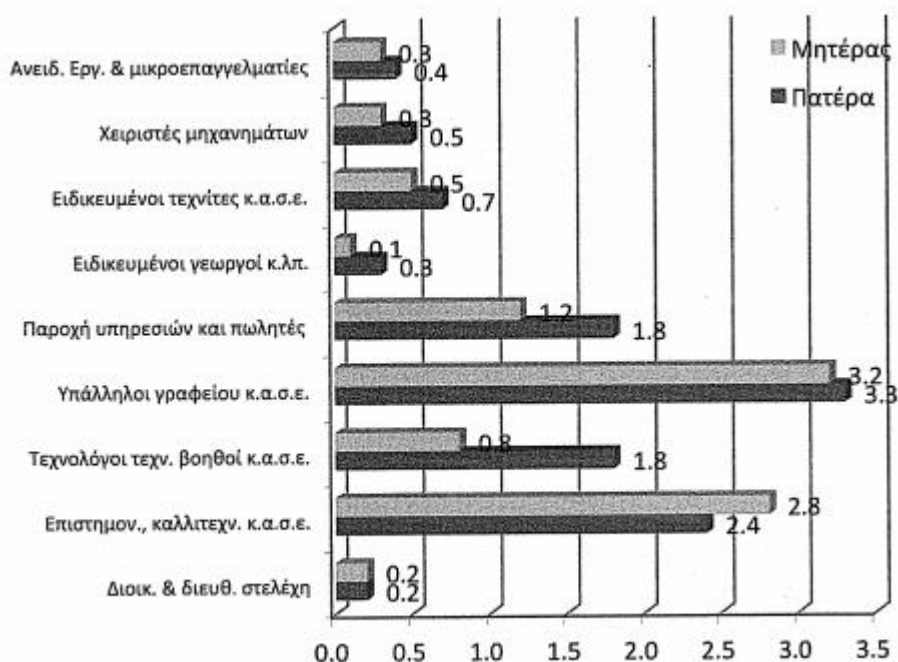
Η διεύρυνση της συμμετοχής στην ανώτατη εκπαίδευση προωθήθηκε με το επιχείρημα ότι θα συνέβαλλε στην οικονομική ανάπτυξη δίνοντας περισσότερες ευκαιρίες πρόσβασης των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων στην ανώτατη εκπαίδευση (Κελπανίδης, 1997). Παρόλη την αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης όλων των κοινωνικών στρωμάτων στην ανώτατη εκπαίδευση, οι ανισότητες μεταξύ τους παρέμειναν. Η προσπάθεια των χαμηλότερων στρωμάτων να αυξήσουν τις ευκαιρίες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση συνοδεύτηκε από αντίστοιχη αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης των ανώτερων στρωμάτων, με αποτέλεσμα να διατηρηθούν οι μεταξύ τους αποστάσεις (Θάνος, 2012). Σε αυτήν την περίπτωση το εκπαιδευτικό σύστημα δεν αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες αλλά τις διατηρεί και τις αναπαράγει (Φωτόπουλος, 2015).

4.2 Έρευνες για τις κοινωνικές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση, με κριτήριο το επάγγελμα του πατέρα και το φύλο

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του Θάνου (2012), η ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από σημαντικές ανισότητες. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας διερευνήθηκε μεταξύ των άλλων ο ρόλος που διαδραματίζει το επάγγελμα του πατέρα και της μητέρας καθώς επίσης και το φύλο για την εισαγωγή ενός ατόμου στην ανώτατη εκπαίδευση. Σε ότι αφορά στο επάγγελμα του πατέρα, η έρευνα έδειξε πως οι νέοι με γονείς που ασκούν επαγγέλματα τα οποία τους εντάσσουν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, έχουν σημαντικά πιο αυξημένες πιθανότητες να εισαχθούν σε κάποιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα Έτσι λοιπόν, στην περίπτωση που ο πατέρας είναι υπάλληλος γραφείου ή ασκεί κάποιο επάγγελμα που σχετίζεται με τις επιστήμες και τις τέχνες, τότε

αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες εισαγωγής ενός ατόμου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αντιθέτως, στην περίπτωση που ο πατέρας ασκεί κάποιο επάγγελμα που τον κατατάσσει στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, όπως παραδείγματος χάριν αγρότης και ανειδίκευτος εργάτης, τότε μειώνονται αρκετά οι πιθανότητες εισαγωγής του ατόμου στην ανώτατη εκπαίδευση. (**Γράφημα 1**).

Γράφημα 1- Αριθμός εισακτέων στην ανώτατη εκπαίδευση βάσει του επαγγέλματος του πατέρα και της μητέρας

Πηγή: Θάνος, 2012

Αναφορικά με το φύλο, στα πλαίσια της ίδιας έρευνας διαπιστώθηκε πως η εκπροσώπηση των γυναικών στην ανώτατη εκπαίδευση έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Ειδικότερα, ενώ το 1958 ελάχιστες γυναίκες φοιτούσαν σε ανώτατες σχολές, μέχρι το έτος 2009 ο αριθμός τους παρουσίασε σημαντικά ανοδική τάση. Μάλιστα, όπως απεικονίζεται και στον παρακάτω πίνακα, ο αριθμός των φοιτητριών ήταν μεγαλύτερος σε σχέση με τον αριθμό των φοιτητών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008/2009 (**Πίνακας 1**).

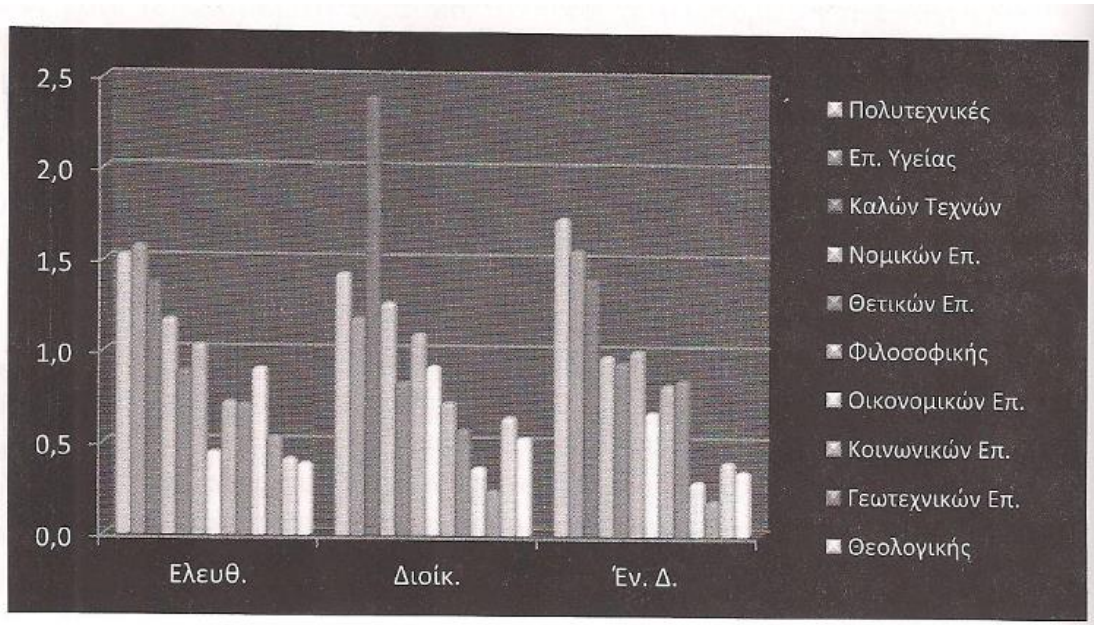
Πίνακας 1- Αύξηση του αριθμού των γυναικών που φοιτούν σε σχολές ανώτατης εκπαίδευσης (ακαδ. Έτος 1957/58-2008/09)

Ακαδ. έτος	Σύνολο φοιτητών	Γυναίκες	% Γυναικών επί του συνόλου
1957/58	17.954	4.111	22,9
1960/61	25.658	5.905	23,0
1965/66	54.261	16.524	30,5
1970/71	72.269	22.382	31,0
1975/76	95.385	35.701	37,4
1980/81	85.718	36.335	42,4
1985/86	111.256	53.262	47,9
1991/92	111.464	61.959	53,7
1995/96	104.045	57.696	55,5
1997/98	109.939	61.926	56,3
2001/02	163.256	97.021	59,4
2005/06	171.967	102.353	59,5
2008/09	171.882	104.318	60,7

Πηγή: Θάνος, 2012

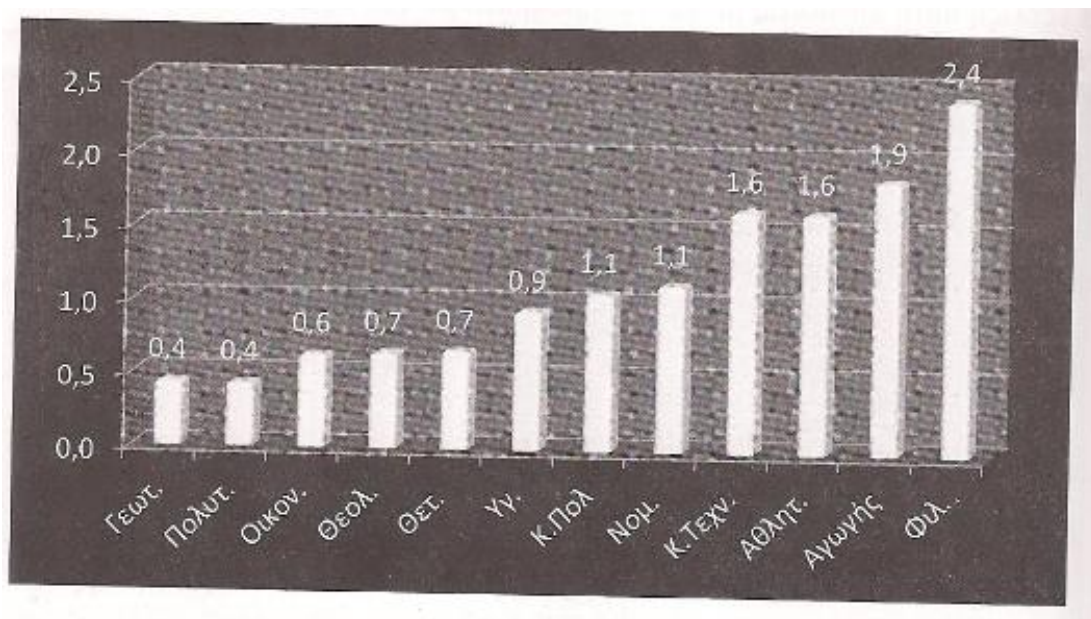
Μια άλλη έρευνα του Θάνου (2012) έδειξε, πως στην περίπτωση που ο πατέρας ασκεί επάγγελμα διευθυντικό ή διοικητικό τότε αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες εισαγωγής των τέκνων σε σχολές ανώτατης εκπαίδευσης συγκριτικά με τις περιπτώσεις που ο πατέρας ασκεί κάποιο επάγγελμα, που τον κατατάσσει στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Επίσης, στην περίπτωση που ασκείτε ελεύθερο επάγγελμα από τον πατέρα, επίσης, παρατηρείται κοινωνική αναπαραγωγή. Ειδικότερα, στην περίπτωση που ο πατέρας ασκεί ελεύθερο επάγγελμα ως πολιτικός μηχανικός είτε ως γιατρός αυξάνονται οι πιθανότητα να εισαχθεί ο νέος σε κάποια αντίστοιχη σχολή (**Γράφημα 2**). Επιπροσθέτως, παρατηρείται και κοινωνική αναπαραγωγή και διατήρηση των φυλετικών ανισοτήτων σε ότι αφορά στις σχολές φοίτησης των ατόμων. Ειδικότερα, οι γυναίκες φοιτούν ως επί των πλείστους σε ανθρωπιστικές και κοινωνικές σχολές, γεγονός που ενισχύει τα στερεότυπα τα οποία σχετίζονται με το ρόλο των γυναικών στην κοινωνία (**Γράφημα 3**)

Γράφημα 2- Επάγγελμα του πατέρα και φοίτηση των νέων ανά σχολή

Πηγή: Θάνος, 2012

Γράφημα 3- Γυναίκες φοιτήτριες ανά σχολή

Πηγή: Θάνος, 2012

Η Κοντογιαννοπούλου- Πολυδωρίδη (1999) πραγματοποίησε έρευνα με σκοπό τη διερεύνηση της ισότητας των ευκαιριών σε ότι αφορά στην πρόσβαση των νέων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, Τα αποτελέσματα έδειξαν, πως οι πιθανότητες εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση αυξάνονται όταν πατέρας του μαθητή είναι υπάλληλος γραφείου ή ασκεί ελεύθερο- επιστημονικό επάγγελμα και μειώνονται όταν είναι αγρότης.

Επίσης, ο Panayotopoulos (2000) εκπόνησε έρευνα με σκοπό τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων στην ανώτατη εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτής της έρευνας διαπιστώθηκε, πως υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ του επαγγέλματος που ασκεί ο πατέρας και του κλάδου σπουδών που επιλέγουν οι νέοι. Αναλυτικότερα, στην περίπτωση που ο πατέρας είναι γεωργός, οι νέοι επιλέγουν τομείς οι οποίοι σχετίζονται με τη γεωργία καθώς επίσης και θεολογικές σχολές. Ακόμη, στην περίπτωση που ο πατέρας είναι υπάλληλος γραφείου οι νέοι επιλέγουν σχολές ΤΕΙ. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής έδειξαν, πως σε σχολές φιλολογίας, πολιτικών επιστημών αλλά και πολιτικών μηχανικών φοιτούσαν ως επί των πλείστων νέοι των οποίων ο πατέρας εργαζόταν σε γραφείο. Τέλος, στα πλαίσια της εν λόγω έρευνας διαπιστώθηκε πως οι φοιτητές, οι οποίοι επέλεξαν σχολές νομικής, θετικών και οικονομικών επιστημών προέρχονταν από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα.

Οι Χρυσάκης και Σούλης (2001) διερεύνησαν τις ευκαιρίες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση που έχουν οι νέοι βάσει του επαγγέλματος που ασκεί ο πατέρας τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, πως υπάρχει άμεση συσχέτιση μεταξύ των προαναφερθέντων παραγόντων. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση που ο πατέρας ασκεί κάποιο μη χειρωνακτικό επάγγελμα διαπιστώθηκε πως αυξάνονται οι πιθανότητες να φοιτήσει ο νέος στο Ε.Μ.Π., στο Πολυτεχνείο και σε σχολές ΑΕΙ. Ενώ, λιγότερες πιθανότητες φοίτησης στο Πανεπιστήμιο φάνηκε πως έχουν οι νέοι με πατέρα αγρότη.

Εν συνεχεία, ο Γούβιας (2002) πραγματοποίησε έρευνα προκειμένου να μελετήσει τη συσχέτιση μεταξύ πρόσβασης των νέων στην ανώτατη εκπαίδευση και του επαγγέλματος που ασκείται από τον πατέρα. Τα αποτελέσματα έδειξαν, πως στην περίπτωση που ο πατέρας ασκεί διευθυντικό επάγγελμα ή απασχολείται σε κάποιον επιστημονικό κλάδο, τότε αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες φοίτησης του νέου σε τμήματα ΑΕΙ, με υψηλότερα ποσοστά σε τμήματα Αρχιτεκτονικής και Ιατρικής. Επιπλέον, διαπιστώθηκε υπεραντιπροσώπωση σε όλες τις σχολές ΑΕΙ στην περίπτωση που ο πατέρας ασκούσε επάγγελμα γραφείου. Ενώ, υποαντιπροσώπωση παρατηρήθηκε στις περισσότερες σχολές ΑΕΙ στην περίπτωση που ο πατέρας ήταν αυτοαπασχολούμενος έμπορος, αγρότης και ανειδίκευτος εργάτης.

Ακόμη, ο Κελπανίδης (2002) στα πλαίσια της μελέτης του διαπίστωσε πως στις σχολές οι οποίες οδηγούν σε ανώτερες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως Πολυτεχνικές Σχολές, Ιατρικές Σχολές και Νομικές Σχολές φοιτούν κυρίως νέοι των οποίων ο πατέρας ασκεί ελεύθερο- επιστημονικό επάγγελμα. Ενώ, διαπιστώθηκε υποεκπροσώπηση σε αυτές τις σχολές στην περίπτωση που ο πατέρας είναι αγρότης ή τεχνίτης (**Πίνακας 2**).

Πίνακας 2- Εισαγωγή σε σχολές ΑΕΙ βάσει επαγγέλματος του πατέρα

Σχολές – ΑΕΙ	Ελευθ.	Διεύθ.	Γραφ.	Έμπορ.	Υπηρ.	Τεχν.	Γεωργ.	Υπηρ.
ΕΜΠ	37,7	1,9	21,6	10,6	3,5	16,7	1,9	6,1
Ιατρική Π. Αθηνών	35,1	3,2	20,2	11,8	3,6	13,2	6,9	5,3
Ιατρική ΑΠΘ	37,6	0,4	17,5	9,6	3,2	16,3	6,7	9,2
Πολυτεχνική ΑΠΘ	32,2	0,2	18,8	12,4	3,5	21,6	5,1	6,3
Νομική ΑΠΘ	26,8	0,2	16,1	14,7	5,0	22,0	7,1	7,9
Φιλοσοφική ΑΠΘ	24,9	0,4	18,6	13,2	4,4	23,6	7,6	7,3
Θεολογική ΑΠΘ	19,0	0,9	19,5	9,6	4,4	26,7	14,2	5,7
Παιδαγωγική ΑΠΘ	10,2	-	13,5	12,3	2,5	28,2	21,5	12,5
Πάντειο Π.	15,1	0,1	18,6	18,5	3,6	26,2	8,6	9,2
Σύνολο ΑΠΘ	25,2	0,4	18,7	12,8	3,8	22,4	9,5	7,0
Σύν. Π. Αθηνών	28,4	0,5	18,3	11,7	4,0	23,1	5,3	8,5
Γενικό Σύνολο	24,8	1,0	18,6	12,6	4,7	22,6	7,9	7,9

Πηγή: Κελαπνίδης, 2002

Τέλος, ο Θάνος (2010) διαπίστωσε σε έρευνά του, πως όταν ο πατέρας ασκεί επάγγελμα γραφείου είτε ελεύθερο- επιστημονικό επάγγελμα τότε αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες εισαγωγής των νέων σε σχολής ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ στην περίπτωση άσκησης γεωργικού ή τεχνικού επαγγέλματος του πατέρα, μειώνονται αρκετά οι πιθανότητες εισαγωγής του νέου σε τμήματα ΑΕΙ.

Έτσι λοιπόν, είναι σαφές πως το επάγγελμα του πατέρα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην εισαγωγή των νέων στην ανώτατη εκπαίδευση όσο και σε ποιο επιστημονικό πεδίο θα φοιτήσουν. Σχετικά με το φύλο, φαίνεται πως η κατάσταση έχει αλλάξει συγκριτικά με παλαιότερα, καθώς έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των γυναικών που φοιτούν σε σχολές ανώτατης εκπαίδευσης. Ωστόσο, αναπαράγεται το πρότυπο που κατατάσσει τις γυναίκες κατά κύριο λόγο σε ανθρωπιστικές και κοινωνικές σχολές.

Β.ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 5. Μεθοδολογία έρευνας

5.1 Πρωτοτυπία – Σημαντικότητα της έρευνας

Οι απόψεις που έχουν διαμορφώσει οι συμμετέχοντες σε προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π. έχουν ερευνητικό ενδιαφέρον, ενώ σημαντική φαίνεται να είναι η σε βάθος εξέταση των απόψεων που επικρατούν σχετικά με την επίδραση της φοίτησης σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. Στη συγκεκριμένη έρευνα, εξετάζεται η σημασία της κοινωνικής διάστασης των προπτυχιακών προγραμμάτων του Ε.Α.Π, εξετάζοντας τον τρόπο επίδρασής του στην αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων. Μέσα από την έρευνα επιδιώκεται να προσδιοριστούν όλοι εκείνοι οι παράγοντες που καθορίζουν την ικανοποίηση των φοιτητών από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα. Στόχος είναι η διόρθωση των κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν στη διδασκαλία και αφορούν είτε το εκπαιδευτικό προσωπικό είτε το διαθέσιμο υλικό διδασκαλίας. Επιπλέον, το συγκεκριμένο θέμα της έρευνας δεν έχει διερευνηθεί στο παρελθόν οπότε η προσέγγισή του έχει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον.

5.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξεταστεί η συμβολή ή μη του Ε.Α.Π. στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.

Στόχοι της έρευνας είναι:

- Να διερευνηθούν τα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά των φοιτητών/τριών του Ε.Α.Π.
- Να μελετηθεί η σχολική πορεία των φοιτητών/τριων σε σχέση με τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά
- Να εξεταστούν οι προσδοκίες τους από την συνέχιση των σπουδών τους στην ανώτατη εκπαίδευση.
- Να περιγραφούν οι παράγοντες που σχετίζονται με την ικανοποίηση από την συμμετοχή σε κάποιο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π.
- Να διερευνηθούν οι παράγοντες που σχετίζονται με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.

Στην παρούσα έρευνα θα επιχειρηθεί να εξεταστούν τα εξής ερωτήματα:

- Ποιο είναι το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα των προπτυχιακών φοιτητών/τριών;

- Ποιο είναι το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης του παππού των προπτυχιακών φοιτητών/τριών;
- Ποιο είναι το επάγγελμα των προπτυχιακών φοιτητών/τριών και το μορφωτικό τους επίπεδο;
- Ποια ήταν η σχολική πορεία των προπτυχιακών φοιτητών/τριών;
- Ποιοι είναι οι λόγοι επιλογής του Ε.Α.Π. και σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων;

5.3 Δείγμα της έρευνας

Ως δείγμα για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα σύνολο 164 ατόμων που συμμετείχαν σε προπτυχιακά προγράμματα του Ε.Α.Π. Η επιλογή των ατόμων αυτών ήταν τυχαία αφού για τη συλλογή του δείγματος δε χρησιμοποιήθηκε κάποια συγκεκριμένη μέθοδος.

5.4 Ερευνητικό εργαλείο

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το πιο έγκυρο εργαλείο συλλογής δεδομένων στην ποσοτική ανάλυση. Αποτελείται από ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου και έχει ως στόχο να αντλήσει με ακρίβεια τις ζητούμενες πληροφορίες για τη διεξαγωγή της έρευνας (Αβραμίδης, Καλύβα, 2006·Βάμβουκας, 1991). Τα πλεονεκτήματα της μεθόδου αυτής που οδήγησαν τον ίδιο τον ερευνητή στην επιλογή να μοιράσει και μάλιστα σε ηλεκτρονική μορφή τα ερωτηματολόγια για τη πραγματοποίηση της έρευνάς του, είναι το γεγονός ότι μπορεί να συλλέξει μεγάλο όγκο παρατηρήσεων, σε σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ δίνεται στον ερευνητή να ποσοτικοποιήσει τα δεδομένα και με τη βοήθεια στατιστικών μεθόδων να εξάγει τα επιθυμητά συμπεράσματα.

Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο το online ερωτηματολόγιο, στο οποίο μπορούσαν να απαντήσουν όλοι όσοι φοιτούν σε προπτυχιακό πρόγραμμα του Ε.Α.Π. Το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε από τον ερευνητή ήταν ένα online ερωτηματολόγιο στο οποίο συμμετείχε ικανοποιητικό ποσοστό των συμμετεχόντων σε προπτυχιακό πρόγραμμα Ε.Α.Π, ενώ οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μετά από τηλεφωνική επικοινωνία του ερευνητή με τους συμμετέχοντες. Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου της έρευνας πραγματοποιήθηκε βάσει της βιβλιογραφίας και αποτελείται από τρεις θεματικούς άξονες:

Ο πρώτος εξ αυτών σχετίζεται με τη καταγραφή των κοινωνικο-πολιτισμικών χαρακτηριστικών των ερωτηθέντων όπως είναι το φύλο, η ηλικία ο τόπος διαμονής κ.ά.. Στο δεύτερο άξονα περιλαμβάνονται ορισμένες ερωτήσεις που στοχεύουν στην αποτύπωση της ικανοποίησης του συμμετέχοντα από το πρόγραμμα ΕΑΠ, όπως για παράδειγμα η ερώτηση «Σε ποιο βαθμό η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σας βοηθά στις σπουδές σας;», ενώ στο τρίτο άξονα οι ερωτήσεις έχουν σαν στόχο να διερευνήσουν την άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με τις ευκαιρίες που δημιουργούνται εξ αιτίας της συμμετοχής στο Ε.Α.Π όπως είναι για παράδειγμα η ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εφόσον έχετε ήδη δουλειά ή πρόκειται να εργαστείτε, οι σπουδές σας στο Ε.Α.Π. θα συμβάλλουν να διεκδικήσετε θέση ευθύνης ή να αναζητήσετε κάτι καλύτερο;». Μετά την κατασκευή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε πιλοτική εφαρμογή, όπου καταγράφηκαν οι παρατηρήσεις και τα σχόλια των ερωτηθέντων καθώς και η διάρκεια συμπλήρωσής του. Στη συνέχεια, έγιναν οι αναγκαίες βελτιώσεις.

Επιπλέον για την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε και η ημιδομημένη συνέντευξη όπου ο ερευνητής μέσα από ένα σύντομο διάλογο είχε την ευκαιρία να συλλέξει ποιοτικά χαρακτηριστικά και πιο επεξηγηματικές απαντήσεις από τους ερωτηθέντες.

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στηριζόμενη πάνω σε τέσσερις βασικές θεματικές ενότητες. Η πρώτη εξ αυτών αφορούσε στην καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων των συνεντευξιαζόμενων, η δεύτερη αφορούσε τη σχολική πορεία των φοιτητών και την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων, η τρίτη εξέταζε την εξοικείωση των σπουδαστών με τα εξ αποστάσεων προγράμματα σπουδών από το Ε.Α.Π. και η τελευταία αφορούσε τις προσδοκίες από τη συνέχιση των σπουδών στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

5.4.1 Εγκυρότητα και αξιοπιστία

Προκειμένου ο ερευνητής να ενισχύσει την έρευνά του εκτός από την ποιοτική έρευνα με τη λήψη συνεντεύξεων, προχώρησε και σε ποσοτική έρευνα με τη χρήση του ερευνητικού εργαλείου του ερωτηματολογίου, μικτή έρευνα.

Κάθε έρευνα πρέπει να διέπεται από αξιοπιστία και εγκυρότητα. Στις ποιοτικές έρευνες, η αξιοπιστία και η εγκυρότητα διασφαλίζονται μέσω ελέγχων στους οποίους καταφεύγουν οι ποιοτικοί ερευνητές προκειμένου να εξασφαλίσουν την εγκυρότητα της έρευνάς τους είναι ο έλεγχος της μεθοδολογικής τριγωνοποίησης, η περιληπτική περιγραφή και η αξιολόγηση του περιεχομένου της έρευνας από κριτικούς φίλους (Creswell, Miller, 2000). Πολύ συχνό πρόβλημα που συναντά κανείς είναι το γεγονός ότι τα αποτελέσματα στα οποία έχει καταλήξει η ποιοτική έρευνα δεν μπορούν να γενικευτούν καθώς οι απαντήσεις στον ερευνητή δόθηκαν

κάτω από ορισμένες συνθήκες και διαδικασίες με αποτέλεσμα να τίθεται το ζήτημα της αξιοπιστίας. Ωστόσο, για να διαπιστωθεί εάν τα αποτελέσματα είναι αξιόπιστα θα πρέπει να ελεγχθούν μακριά από το περιβάλλον στο οποίο συλλέχθηκαν (Flick, 2014).

Το ίδιο σημαντική είναι η εγκυρότητα και η αξιοπιστία στη περίπτωση μιας ποσοτικής έρευνας, όπου η αξιοπιστία ελέγχεται μέσω του δείκτη Cronbach ($\alpha < 0.600$).

5.5 Στατιστική ανάλυση των δεδομένων

Το πρώτο στάδιο της έρευνας περιλαμβάνει τη περιγραφική ανάλυση όπου παρουσιάζονται το σύνολο των μεταβλητών και των δεδομένων που καταγράφηκαν στη διάρκεια συλλογής δεδομένων. Οι κατηγορικές και διατάξιμες μεταβλητές περιγράφονται με τη βοήθεια των απολύτων και σχετικών συχνοτήτων, ενώ οι ποσοτικές ή συνεχείς μεταβλητές περιγράφονται μέσω της μέσης τιμής και τυπικής απόκλισης. Στη συνέχεια ο ερευνητής προχώρησε σε επαγωγική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας προκειμένου να διερευνήσει την ύπαρξη σχέσης μεταξύ των μεταβλητών εξαρτημένων και ανεξάρτητων. Για τη διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης ανάμεσα σε μια ποσοτική μεταβλητή που ακολουθεί κανονική κατανομή και μια διχοτόμο μεταβλητή χρησιμοποιείται ο έλεγχος μέσων τιμών (student's t-test). Η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα σε μια ποσοτική μεταβλητή και μια κατηγορική με περισσότερες των 2 κατηγορίες χρησιμοποιείται η ανάλυση διασποράς. Το στατιστικό πακέτο που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση είναι SPSSv21 και το επίπεδο σημαντικότητας ορίστηκε να είναι ίσο με 0.05 σε κάθε περίπτωση.

5.6 Περιορισμοί της έρευνας

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας υπόκεινται σε ορισμένους περιορισμούς. Αρχικά, το δείγμα της έρευνας δεν είναι αντιπροσωπευτικό και τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν. Επίσης, η έρευνα παρουσιάζει και ορισμένες αδυναμίες όπως είναι ο μικρός αριθμός συνεντεύξεων που δόθηκαν στον ερευνητή ώστε να διαπιστώσει τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τον τρόπο που επηρεάζει η συμμετοχή σε προπτυχιακά προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π. τη διαμόρφωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Επιπλέον, ο χρόνος της έρευνας μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματα αυτής καθώς η συστηματική διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων είναι απαραίτητη για την εξαγωγή ορθών και ασφαλών συμπερασμάτων.

5.7 Δεοντολογία της έρευνας

Ο ερευνητής φρόντισε εξ αρχής να εξασφαλίσει στους συμμετέχοντες της έρευνας την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, εξηγώντας τους με σαφήνεια πως τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για την επίτευξη του στόχου της έρευνας. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το σκοπό και τους στόχους της εργασίας, διασφαλίστηκε η ανωνυμία των απαντήσεων και έγινε σαφές πως η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική.

Κεφάλαιο 6. Αποτελέσματα έρευνας

Τα αποτελέσματα της έρευνας εξέτασαν τα κοινωνικο- πολιτισμικά χαρακτηριστικά του δείγματος, την σχολική πορεία αλλά και τις σπουδές των συμμετεχόντων σε προπτυχιακά προγράμματα σπουδών του Ε.Α.Π. και τις προσδοκίες τους από την συνέχιση των σπουδών τους στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

6.1 Περιγραφή του δείγματος των προπτυχιακών φοιτητών/τριών του Ε.Α.Π

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, σύμφωνα με τον πίνακα 1, έδειξαν πως από το σύνολο των 160 συμμετεχόντων οι 114 είναι γυναίκες με ποσοστό 71.3% και οι 46 άντρες σε ποσοστό 28.8%.

Πίνακας 1 Κατανομή του φύλου του δείγματος

Φύλο	N	%
Άντρας	46	28.7%
Γυναίκα	114	71.3%
Σύνολο	160	100.0%

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 2, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (59 άτομα) ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 31-40 σε ποσοστό 36.9%, ακολουθούν 58 άτομα που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 41-50 σε ποσοστό 36.3%, 23 άτομα ηλικίας άνω των 50 ετών με ποσοστό 14,4% και 16 άτομα που απάντησαν πως ανήκουν στην κατηγορία 25-30 με ποσοστό 10%. Ένα μικρό ποσοστό των φοιτητών (2.5%) δήλωσε πως είναι 18 -24 ετών.

Πίνακας 2 Κατανομή της ηλικίας του δείγματος

Ηλικία	N	%
18-24	4	2.5%
25-30	16	10.0%
31-40	59	36.9%
41-50	58	36.3%
50+	23	14.4%
Σύνολο	160	100.0%

Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση του δείγματος 105 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως είναι έγγαμοι σε ποσοστό 65.6%, 44 απάντησαν πως είναι άγαμοι σε ποσοστό 27.5% και 9 απάντησαν πως είναι διαζευγμένοι σε ποσοστό 5.6%, ενώ μόνο 2 απάντησαν πως είναι σε χηρεία σε ποσοστό 1.3%.

Πίνακας 3 Κατανομή της οικογενειακής κατάστασης του δείγματος

Οικογενειακή κατάσταση	N	%
Έγγαμος	105	65.6%
Άγαμος	44	27.5%
Διαζευγμένος	9	5.6%
Σε χηρεία	2	1.3%
Σύνολο	160	100.0%

Παρατηρώντας τον πίνακα 4 στην ερώτηση «Έχετε παιδιά;», 96 από τους ερωτηθέντες έδωσαν θετική απάντηση σε ποσοστό 60% και 64 απάντησαν αρνητικά σε ποσοστό 40%.

Πίνακας 4 Κατανομή της ύπαρξης παιδιών του δείγματος

Έχετε παιδιά;	N	%
Ναι	96	60.0%
Όχι	64	40.0%
Σύνολο	160	100.0%

Επιπλέον στον πίνακα 5 φαίνεται ότι 128 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως κατοικούν μόνιμα σε αστική περιοχή(>10.000) συγκεντρώνοντας ποσοστό 80% και 21 απάντησαν πως κατοικούν σε ημιαστική περιοχή (2.000-10.000) σε ποσοστό 13.1%, ενώ 11 από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως μένουν μόνιμα σε αγροτική περιοχή (<2.000).

Πίνακας 5 Κατανομή της μόνιμης κατοικίας του δείγματος

Μόνιμη κατοικία	N	%
Αγροτική περιοχή(<2.000)	11	6.9%
Ημιαστική περιοχή (2.000- 10.000)	21	13.1%
Αστική περιοχή (> 10.000)	128	80.0%

Σύνολο	160	100.0%
--------	-----	--------

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πίνακα 6, 54 από τους ερωτηθέντες σε ερώτηση για το μηνιαίο οικογενειακό τους εισόδημα απάντησαν πως αυτό κυμαίνεται από 1.001 έως 2.000 σε ποσοστό 33.8%, 46 απάντησαν «μέχρι 1.000» σε ποσοστό 28.8%, 29 δήλωσαν «από 2.001 έως 3.000» σε ποσοστό 18.1%, 26 απάντησαν «από 5.001 και άνω» σε ποσοστό 16.3% και τα χαμηλότερα ποσοστά συγκέντρωσαν εκείνοι που απάντησαν «από 3.001 έως 4.000» (1.9%) και εκείνοι που απάντησαν «από 4.001 έως 5.000» (1.3%).

Πίνακας 6 Κατανομή του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος του δείγματος

Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα	N	%
Μέχρι 1.000	46	28.8%
Από 1.001 έως 2.000	54	33.8%
Από 2.001 έως 3.000	29	18.1%
Από 3.001 έως 4.000	3	1.9%
Από 4.001 έως 5.000	2	1.3%
Από 5.001 και άνω	26	16.3%
Σύνολο	160	100.0%

Σχετικά με την ερώτηση «Εργάζεστε παράλληλα με τις σπουδές σας;», 139 από τους 160 ερωτηθέντες απάντησαν θετικά σε ποσοστό 86.9% και 21 απάντησαν αρνητικά σε ποσοστό 13.1%.

Πίνακας 7 Κατανομή της παράλληλης εργασίας των φοιτητών

Εργάζεστε παράλληλα με τις σπουδές σας;	N	%
Ναι	139	86,9%
Όχι	21	13,1%
Σύνολο	160	100,0%

Στην ερώτηση του πίνακα 8 «Εάν ναι, περιγράψτε αναλυτικά την εργασία σας.», 63 από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι σε ποσοστό 45.3%, 45 απάντησαν πως είναι δημόσιοι υπάλληλοι σε ποσοστό 32.4%, 10 πως είναι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 7.2%, 6 πως είναι ελεύθεροι επαγγελματίες σε ποσοστό 4.3% και 5 πως είναι αυτοαπασχολούμενοι σε ποσοστό 3.6%. Το χαμηλότερο

ποσοστό συγκέντρωσαν όσοι δήλωσαν πως εργάζονται ως νοσηλευτές ή στρατιωτικοί (2.9%) αλλά και όσοι δήλωσαν αγρότες σε ποσοστό (1.4%).

Πίνακας 8 Κατανομή της εργασίας των φοιτητών

Εάν ναι, περιγράψτε αναλυτικά την εργασία σας.	N	%
Αυτοαπασχολούμενος/η	5	3,6%
Δημόσιος υπάλληλος	45	32,4%
Ιδιωτικός υπάλληλος	63	45,3%
Εκπαιδευτικός	10	7,2%
Ελεύθερος επαγγελματίας	6	4,3%
Αγρότης/τισσα	2	1,4%
Νοσηλεύτρια	4	2,9%
Στρατιωτικός	4	2,9%
Σύνολο	139	100,0%

Στην ερώτηση του πίνακα 9 σχετικά με τον τύπο του Λυκείου από το οποίο αποφοίτησαν οι φοιτητές, 137 από τους συνολικά 160 απάντησαν πως αποφοίτησαν από ημερήσιο γενικό λύκειο σε ποσοστό 85.6%, 17 απάντησαν πως αποφοίτησαν από το επαγγελματικό σε ποσοστό 10.6%, 3 από το εσπερινό λύκειο σε ποσοστό 1.9% ενώ 2 απάντησαν πως αποφοίτησαν από το πειραματικό σε ποσοστό 1.3% και μόνο ένα άτομο απάντησε πως αποφοίτησε από το μουσικό λύκειο σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 9 Κατανομή του τύπου λυκείου αποφοίτησης των φοιτητών

Σημειώστε τον τύπο Λυκείου από το οποίο αποφοιτήσατε.	N	%
Ημερήσιο Γενικό	137	85.6%
Εσπερινό Γενικό	3	1.9%
Επαγγελματικό	17	10.6%
Μουσικό	1	.6%
Πειραματικό	2	1.3%
Καλλιτεχνικό	0	0.0%
Εκκλησιαστικό	0	0.0%
Αθλητικό	0	0.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «Σημειώστε το μορφωτικό σας επίπεδο.», 77 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως είναι απόφοιτοι λυκείου σε ποσοστό 48.1%, 40 πως είναι απόφοιτοι Α.Ε.Ι. με ποσοστό 25%, 25 απάντησαν πως είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος σε ποσοστό 15.6% και 18 απάντησαν πως είναι απόφοιτοι Α.Τ.Ε.Ι. σε ποσοστό 11.3%.

Πίνακας 10 Κατανομή του επιπέδου μόρφωσης του δείγματος

Σημειώστε το μορφωτικό σας επίπεδο.	N	%
Λύκειο	77	48.1%
Α.Ε.Ι	40	25.0%
Α.Τ.Ε.Ι	18	11.3%
Μεταπτυχιακό	25	15.6%
Διδακτορικό	0	0.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στον πίνακα 11 παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό επίπεδο του πατέρα των συμμετεχόντων στην έρευνα όπου 27 από τους 160 ερωτηθέντες δήλωσαν πως ο πατέρας τους είναι απόφοιτος Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών σε ποσοστό 16.88%, 25 από τους 160 πως είναι απόφοιτος Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου σε ποσοστό 15.63%, 22 από τους 160 είναι απόφοιτος Τριτάξιου Γυμνασίου σε ποσοστό 13.75%, 21 από τους 160 είναι απόφοιτος Δημοτικού σε ποσοστό 13.13%, 20 από τους 160 είναι Πτυχιούχοι Πανεπιστημίου ή Πολυτεχνείου σε ποσοστό 12.5% και μόλις 1 από τους 160 δήλωσε πως ο πατέρας του είναι κάτοχος Διδακτορικού τίτλου σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 11 Κατανομή του εκπαιδευτικού επιπέδου του πατέρα των συμμετεχόντων

Σημειώστε το εκπαιδευτικό επίπεδο του πατέρα σας.	N	%
Αναλφάβητος	2	1.25%
Απόφοιτος Δημοτικού	21	13.13%
Απόφοιτος Τριτάξιου Γυμνασίου	22	13.75%
Απόφοιτος Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών	27	16.88%
Απόφοιτος Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου	25	15.63%
Απόφοιτος Γενικού Λυκείου	19	11.88%

Πτυχιούχος ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερων Σχολών και Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	18	11.25%
Πτυχιούχος Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου	20	12.5%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος (Μάστερ)	5	3.13%
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου	1	0.6%
Σύνολο	160	100.0%

Αναφορικά με τα αποτελέσματα του πίνακα 12 στην ερώτηση «14.Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του πατέρα σας.», 49 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως είναι ελεύθεροι επαγγελματίες σε ποσοστό 30.6%, 35 πως είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι σε ποσοστό 21.9%, 34 πως είναι δημόσιοι υπάλληλοι σε ποσοστό 21.3%, 29 πως είναι συνταξιούχοι σε ποσοστό 18.1% και 11 απάντησαν πως είναι αγρότες σε ποσοστό 6.9%. Χαμηλότερο ποσοστό συγκέντρωσαν εκείνοι που απάντησαν πως είναι στρατιωτικοί με ποσοστό 1.3%.

Πίνακας 12 Κατανομή του επαγγέλματος του πατέρα των φοιτητών

Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του πατέρα σας.	N	%
Δημόσιος υπάλληλος	34	21.3%
Ιδιωτικός υπάλληλος	35	21.9%
Ελεύθερος επαγγελματίας	49	30.6%
Αγρότης/τισσα	11	6.9%
Συνταξιούχος	29	18.1%
Στρατιωτικός	2	1.3%
Σύνολο	160	100.0%

Σχετικά με τον πίνακα 13 στην ερώτηση «15.Σημειώστε το εκπαιδευτικό επίπεδο του παππού σας.», η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (70 άτομα) απάντησε πως είναι απόφοιτοι δημοτικού σε ποσοστό 43.8%, 59 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως είναι αναλφάβητοι σε ποσοστό 36.9%, 15 απάντησαν πως είναι απόφοιτοι

τριτάξιου γυμνασίου σε ποσοστό 9.4%, 8 πως είναι απόφοιτοι γενικού λυκείου 5% και 5 πως είναι πτυχιούχοι πανεπιστημίου και πολυτεχνείου σε ποσοστό 3.1%. Στη συνέχεια βλέπουμε πως δύο μόνο άτομα απάντησαν πως το επίπεδο μόρφωσης των παππούδων τους είναι απόφοιτοι τεχνικών επαγγελματικών σχολών (1.3%) και μόνο ένας εκ των ερωτηθέντων απάντησε πως είναι Πτυχιούχος ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερων Σχολών και Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης (0.6%).

Πίνακας 13 Κατανομή του εκπαιδευτικού επιπέδου του παππού του δείγματος

Σημειώστε το εκπαιδευτικό επίπεδο του παππού σας.	N	%
Αναλφάβητος	59	36.9%
Απόφοιτος Δημοτικού	70	43.8%
Απόφοιτος Τριτάξιου Γυμνασίου	15	9.4%
Απόφοιτος Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών	2	1.3%
Απόφοιτος Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου	0	0.0%
Απόφοιτος Γενικού Λυκείου	8	5.0%
Πτυχιούχος ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερων Σχολών και Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	1	.6%
Πτυχιούχος Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου	5	3.1%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος (Μάστερ)	0	0.0%
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου	0	0.0%
Σύνολο	160	100.0%

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, στην ερώτηση «16.Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του παππού σας.», 67 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως ήταν αγρότης σε ποσοστό 41.9%, 30 πως ήταν ελεύθερος επαγγελματίας σε ποσοστό 18.8%, 25 πως ήταν ιδιωτικός υπάλληλος σε ποσοστό 15.6%, 20 πως ήταν κτηνοτρόφος σε ποσοστό 12.5% και 12 πως ήταν δημόσιος υπάλληλος σε ποσοστό 7.5%. Το χαμηλότερο ποσοστό συγκέντρωσαν όσοι απάντησαν πως ήταν ψαράδες (1.9%), ναυτικοί (1.3%) και όσοι δεν γνώριζαν το επάγγελμα των παππούδων τους (0.6%).

Πίνακας 14 Κατανομή του επαγγέλματος του παππού του δείγματος

Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του παππού σας.	N	%
Αγρότης	67	41.9%
Κτηνοτρόφος	20	12.5%
Ψαράς	3	1.9%
Δημόσιος υπάλληλος	12	7.5%
Ελεύθερος επαγγελματίας	30	18.8%
Ιδιωτικός υπάλληλος	25	15.6%
Ναυτικός	2	1.3%
Δε γνωρίζω	1	.6%
Σύνολο	160	100.0%

6.2 Σχολική πορεία

Στην ερώτηση «17.Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου.», 63 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «16, 1-18» σε ποσοστό 39.4% και 5 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 3.1%.

Πίνακας 15 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά βαθμό απολυτηρίου Λυκείου

Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου.	N	%
10-12	5	3.1%
12, 1-14	12	7.5%
14, 1-16	45	28.1%
16, 1-18	63	39.4%
18, 1-20	35	21.9%
Σύνολο	160	100.0%

Παρατηρώντας τον πίνακα 16 στην ερώτηση «18.1.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Θρησκευτικά]», 83 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «18, 1-20» σε ποσοστό 51.9% και 4 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 2.5%. Στην ερώτηση «18.2.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ'

Λυκείου);[Νεοελληνική Γλώσσα]», 52 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «16, 1-18» σε ποσοστό 32.5% και 3 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 1.9%. Στην ερώτηση «18.3.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Νεοελληνική Λογοτεχνία]», 57 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «16, 1-18» σε ποσοστό 35.6% και 2 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 1.3%. Στην ερώτηση «18.4.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Ιστορία]», 52 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «18, 1-20» σε ποσοστό 32.5% και 6 απάντησαν "10-1»" σε ποσοστό 3.8%. Στην ερώτηση «18.7.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Ιστορία Κοινωνικών επιστημών]», 56 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «16, 1-18» σε ποσοστό 35% και 4 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 2.5%. Στην ερώτηση «18.8.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Ξένη γλώσσα]», 86 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «18, 1-20» σε ποσοστό 53.8% και 2 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 1.3%.

Πίνακας 16 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα θεωρητικά μαθήματα

	Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα;	N	%
18.1.Θρησκευτικά	10-12	4	2,5%
	12, 1-14	5	3,1%
	14, 1-16	24	15,0%
	16, 1-18	44	27,5%
	18, 1-20	83	51,9%
	Σύνολο	160	100,0%
18.2.Νεοελληνική Γλώσσα	10-12	3	1,9%
	12, 1-14	17	10,6%
	14, 1-16	41	25,6%
	16, 1-18	52	32,5%
	18, 1-20	47	29,4%
	Σύνολο	160	100,0%
18.3.Νεοελληνική Λογοτεχνία	10-12	2	1,3%
	12, 1-14	15	9,4%
	14, 1-16	42	26,3%
	16, 1-18	57	35,6%
	18, 1-20	44	27,5%
	Σύνολο	160	100,0%
18.4.Ιστορία	10-12	6	3,8%
	12, 1-14	18	11,3%
	14, 1-16	40	25,0%
	16, 1-18	44	27,5%
	18, 1-20	52	32,5%
	Σύνολο	160	100,0%

18.7.Ιστορία Κοινωνικών επιστημών	10-12	4	2,5%
	12, 1-14	16	10,0%
	14, 1-16	46	28,8%
	16, 1-18	56	35,0%
	18, 1-20	38	23,8%
	Σύνολο	160	100,0%
18.8.Ξένη γλώσσα	10-12	2	1,3%
	12, 1-14	11	6,9%
	14, 1-16	29	18,1%
	16, 1-18	32	20,0%
	18, 1-20	86	53,8%
	Σύνολο	160	100,0%

Παρατηρώντας τον πίνακα 17 στην ερώτηση «18.9.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Φυσική αγωγή]», 107 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «18, 1-20» σε ποσοστό 66.9% και ένας μόνο απάντησε «10-12» σε ποσοστό 0.6%. Στην ερώτηση «18.10.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Αρχαία ελληνική γλώσσα]», 93 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «14, 1-16» σε ποσοστό 58.1% και 2 απάντησαν «16, 1-18» σε ποσοστό 1.3%. Στην ερώτηση «18.11.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Λατινικά]», 55 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 34.4% και 11 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 6.9%. Στην ερώτηση «18.12.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Κοινωνιολογία]», 41 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 25.6% και 6 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 3.8%.

Πίνακας 17 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα θεωρητικά μαθήματα

	Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα;	N	%
18.9.Φυσική αγωγή	10-12	1	,6%
	12, 1-14	7	4,4%
	14, 1-16	16	10,0%
	16, 1-18	29	18,1%
	18, 1-20	107	66,9%
	Σύνολο	160	100,0%
18.10.Αρχαία ελληνική γλώσσα	10-12	14	8,8%
	12, 1-14	20	12,5%
	14, 1-16	93	58,1%

	16, 1-18	2	1,3%
	18, 1-20	31	19,4%
	Σύνολο	160	100,0%
18.11.Λατινικά	Δεν παρακολούθησα	55	34,4%
	10-12	11	6,9%
	12, 1-14	17	10,6%
	14, 1-16	31	19,4%
	16, 1-18	16	10,0%
	18, 1-20	30	18,8%
	Σύνολο	160	100,0%
18.12.Κοινωνιολογία	Δεν παρακολούθησα	41	25,6%
	10-12	6	3,8%
	12, 1-14	11	6,9%
	14, 1-16	31	19,4%
	16, 1-18	35	21,9%
	18, 1-20	36	22,5%
	Σύνολο	160	100,0%

Στην ερώτηση «18.13.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Φυσική]», 39 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «16, 1-18» σε ποσοστό 24.4% και 10 απάντησαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 6.3%. Σύμφωνα με τον πίνακα 16 στην ερώτηση «18.14.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Χημεία]», 42 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «14, 1-16» σε ποσοστό 26.3% και 11 απάντησαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 6.9%. Στην ερώτηση «18.15.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[ΑΕΠΠ]», 75 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 46.9% και 8 απάντησαν «12, 1-14» σε ποσοστό 5%. Στην ερώτηση «18.16.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[ΑΟΘ]», 73 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως δεν παρακολούθησαν σε ποσοστό 45.6% και 8 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 5%. Στην ερώτηση «18.5.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου); [Μαθηματικά και Στοιχεία Στατιστικής]», 40 από τους συμμετέχοντες της έρευνας δήλωσαν «18, 1-20» σε ποσοστό 25% και 13 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 8.1%. Στην ερώτηση «18.6.Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα (Γ' Λυκείου);[Βιολογία]», 47 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «16, 1-18» σε ποσοστό 29.4% και 5 απάντησαν «10-12» σε ποσοστό 3.1%.

Πίνακας 18 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιδόσεις του στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης

	Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα μαθήματα;	N	%
18.13.Φυσική	Δεν παρακολούθησα	10	6,3%
	10-12	15	9,4%
	12, 1-14	34	21,3%
	14, 1-16	36	22,5%
	16, 1-18	39	24,4%
	18, 1-20	26	16,3%
	Σύνολο	160	100,0%
18.14.Χημεία	Δεν παρακολούθησα	11	6,9%
	10-12	13	8,1%
	12, 1-14	25	15,6%
	14, 1-16	42	26,3%
	16, 1-18	38	23,8%
	18, 1-20	31	19,4%
	Σύνολο	160	100,0%
18.15.ΑΕΠΠ	Δεν παρακολούθησα	75	46,9%
	10-12	10	6,3%
	12, 1-14	8	5,0%
	14, 1-16	27	16,9%
	16, 1-18	21	13,1%
	18, 1-20	19	11,9%
	Σύνολο	160	100,0%
18.16.ΑΟΘ	Δεν παρακολούθησα	73	45,6%
	10-12	8	5,0%
	12, 1-14	9	5,6%
	14, 1-16	24	15,0%
	16, 1-18	22	13,8%
	18, 1-20	24	15,0%
	Σύνολο	160	100,0%
18.5.Μαθηματικά και Στοιχεία Στατιστικής	10-12	13	8,1%
	12, 1-14	40	25,0%
	14, 1-16	32	20,0%
	16, 1-18	35	21,9%
	18, 1-20	40	25,0%
	Σύνολο	160	100,0%
18.6.Βιολογία	10-12	5	3,1%
	12, 1-14	34	21,3%

	14, 1-16	40	25,0%
	16, 1-18	47	29,4%
	18, 1-20	34	21,3%
	Σύνολο	160	100,0%

Στην ερώτηση «19.Ποια (δέσμη, κατεύθυνση ή προσανατολισμό) είχατε ακολουθήσει στο Λύκειο;», 44 από τους 160 συμμετέχοντες απάντησαν «4η Δέσμη» σε ποσοστό 27.5% και 3 απάντησαν «Τεχνικό λύκειο» σε ποσοστό 1.9%.

Πίνακας 19 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την κατεύθυνση σπουδών τους στο λύκειο

Ποια (δέσμη, κατεύθυνση ή προσανατολισμό) είχατε παρακολουθήσει στο Λύκειο;	N	%
1η Δέσμη	21	13.1%
2η Δέσμη	7	4.4%
3η Δέσμη	20	12.5%
4η Δέσμη	44	27.5%
Θετική κατεύθυνση	14	8.8%
Θεωρητική κατεύθυνση	31	19.4%
Τεχνολογική κατεύθυνση	12	7.5%
Τεχνικό λύκειο	3	1.9%
Άλλο	8	5.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «20.Συμμετείχατε στις Πανελλήνιες εξετάσεις;», 145 από τους ερωτηθέντες έδωσαν θετική απάντηση σε ποσοστό 90.6% και 15 απάντησαν αρνητικά συγκεντρώνοντας ποσοστό 9.4%.

Πίνακας 20 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη συμμετοχή του στις Πανελλήνιες εξετάσεις

Συμμετείχατε στις Πανελλήνιες εξετάσεις;	N	%
Ναι	145	90.6%
Όχι	15	9.4%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «20.1.Αν ναι, πόσες φορές;», οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως συμμετείχαν μία φορά στις Πανελλήνιες εξετάσεις με τυπική απόκλιση 1.

Πίνακας 21 Μέση τιμή και τυπική απόκλιση αριθμού συμμετοχών στις πανελλήνιες

	Mean	Min	Max	SD
20.1. Αν ναι, πόσες φορές;	1	1	3	1

6.3 Σπουδές στο Ε.Α.Π.

6.3.1 Η σχολή και το ΠΣ φοίτησης στο ΕΑΠ

Σχετικά με τον πίνακα 22 στην ερώτηση «21.Σε ποια σχολή του Ε.Α.Π. ανήκετε;», 80 από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως ανήκουν στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών σε ποσοστό 50% και ένας μόνο δήλωσε πως φοιτά στη Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 22 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη σχολή ΕΑΠ

Σε ποια σχολή του Ε.Α.Π. ανήκετε;	N	%
Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών	80	50.0%
Σχολή Κοινωνικών Επιστημών	53	33.1%
Σχολή Θετικών Σπουδών και Τεχνολογίας	26	16.3%
Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών	1	.6%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «22.Σημειώστε το πρόγραμμα σπουδών.», 53 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «ΔΕΟ» σε ποσοστό 33.1% και ένας μόνο απάντησε «Τέχνες» σε ποσοστό 0.6%. Υψηλό ποσοστό (26.3%) συγκέντρωσαν και όσοι απάντησαν σχολή ελληνικού πολιτισμού, με εκείνους που απάντησαν πληροφορική να έπονται με ποσοστό (15.6%)

Πίνακας 23 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το πρόγραμμα σπουδών

Σημειώστε το πρόγραμμα σπουδών.	N	%
ΔΕΟ	53	33.1%
Πρόγραμμα Σπουδών Ευρωπαϊκού πολιτισμού	34	21.3%
Σχολή ελληνικού πολιτισμού	42	26.3%
Σχολή Ισπανικής γλώσσας και πολιτισμού	3	1.9%
Πληροφορική	25	15.6%
Φυσικές επιστήμες	2	1.3%
Τέχνες	1	.6%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «23. Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε;», 37 από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως είναι στο τρίτο έτος σπουδών σε ποσοστό 23.1%, 29 απάντησαν το 1^ο και 2^ο έτος σπουδών συγκεντρώνοντας ποσοστό 18.1% σε κάθε περίπτωση, 27 απάντησαν πως είναι στο 4^ο έτος σπουδών σε ποσοστό 16.9%, 23 πως είναι φοιτητές επί πτυχίω σε ποσοστό 14.4% και 15 απάντησαν πως είναι απόφοιτοι σε ποσοστό 9.4%.

Πίνακας 24 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το έτος σπουδών

Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε;	N	%
1ο έτος	29	18.1%
2ο έτος	29	18.1%
3ο έτος	37	23.1%
4ο έτος	27	16.9%
Επί πτυχίω	23	14.4%
Απόφοιτος/η	15	9.4%
Σύνολο	160	100.0%

Από τον πίνακα 25 φαίνεται ότι στην ερώτηση «24.Πόσες φορές συμμετείχατε στην ηλεκτρονική κλήρωση για την εισαγωγή σας στο Ε.Α.Π.», οι απαντήσεις των ερωτηθέντων έδωσαν μέση τιμή τις 2 φορές συμμετοχής στην ηλεκτρονική κλήρωση με τυπική απόκλιση 2.

Πίνακας 25 Μέση τιμή και τυπική απόκλιση του δείγματος κατά τον αριθμό συμμετοχών στην ηλεκτρονική κλήρωση

	Mean	Min	Max	SD
Πόσες φορές συμμετείχατε στην ηλεκτρονική κλήρωση για την εισαγωγή σας στο Ε.Α.Π.;	2	0	15	2

6.3.2 Οι απόψεις των φοιτητών για τη μεθοδολογία διδασκαλίας του ΕΑΠ

Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνεται το σύνολο των ερωτήσεων που έχει σαν στόχο τη διερεύνηση των απόψεων των φοιτητών για τη μεθοδολογία διδασκαλίας του ΕΑΠ.

Αναφορικά με τον πίνακα 26 στην ερώτηση «25.Πόσο αποτελεσματική είναι η διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π.», 70 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» συγκεντρώνοντας ποσοστό 43.8% και 3 απάντησαν «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 1.9%.

Πίνακας 26 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την αποτελεσματικότητα στην διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π.

Πόσο αποτελεσματική είναι η διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π.;	N	%
Καθόλου	3	1.9%
Λίγο	5	3.1%
Μέτρια	37	23.1%
Πολύ	70	43.8%
Πάρα πολύ	45	28.1%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «26.Γνώσεις χειρισμού Η/Υ.», 90 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 56.3%, 49 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 30.6%, 19 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 11.9% και 2 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 1.3%.

Πίνακας 27 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις γνώσεις χειρισμού Η/Υ

Γνώσεις χειρισμού Η/Υ.	N	%
Καθόλου	0	0.0%
Λίγο	2	1.3%
Μέτρια	19	11.9%
Πολύ	49	30.6%
Πάρα πολύ	90	56.3%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «27.Σε ποιο βαθμό οι γνώσεις Η/Υ επιδρούν στις σπουδές σας;», 91 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 56.9%, 47 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 30.6%, 18 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 11.3%, ενώ 2 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 1.9% και ένας απάντησε «καθόλου» σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 28 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά της επίδρασης των γνώσεων χειρισμού Η/Υ στις σπουδές

Σε ποιο βαθμό οι γνώσεις Η/Υ επιδρούν στις σπουδές σας;	N	%
Καθόλου	1	.6%
Λίγο	3	1.9%
Μέτρια	18	11.3%
Πολύ	47	29.4%
Πάρα πολύ	91	56.9%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «28.Σε ποιο βαθμό η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σας βοηθά στις σπουδές σας;», 95 από τους ερωτηθέντες απάντησαν

«πάρα πολύ» σε ποσοστό 59.4% και ένας μόνο απάντησε «καθόλου σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 29 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό αυτονομίας που παρέχει το ΕΑΠ

Σε ποιο βαθμό η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευσή σας βοηθά στις σπουδές σας;	N	%
Καθόλου	1	.6%
Λίγο	2	1.3%
Μέτρια	19	11.9%
Πολύ	43	26.9%
Πάρα πολύ	95	59.4%
Σύνολο	160	100.0%

Σχετικά με τον πίνακα 30 στην ερώτηση «29.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική την πρόσβασή σας στην προτεινόμενη βιβλιογραφία;», 67 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 41.9%, 39 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 24.4%, 22 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 13.8% και 8 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 5%.

Πίνακας 30 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη δυνατότητα πρόσβασης στη βιβλιογραφία

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική την πρόσβασή σας στην προτεινόμενη βιβλιογραφία;	N	%
Καθόλου	8	5.0%
Λίγο	24	15.0%
Μέτρια	39	24.4%
Πολύ	67	41.9%
Πάρα πολύ	22	13.8%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «30.Σε ποιο βαθμό η διοικητική υποστήριξη του Ε.Α.Π. είναι ικανοποιητική;», 52 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 32.5%, 47 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 29.4%, 32 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 20%, 24 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 15% και 5 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 3.1%.

Πίνακας 31 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τη διοικητική υποστήριξη

Σε ποιο βαθμό η διοικητική υποστήριξη του Ε.Α.Π. είναι ικανοποιητική;	N	%
Καθόλου	5	3.1%
Λίγο	24	15.0%
Μέτρια	47	29.4%
Πολύ	52	32.5%
Πάρα πολύ	32	20.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «31.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι ΟΣΣ αποτελούν για εσάς ανατροφοδότηση;», 80 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 50%, 52 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 32.5%, 20 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 12.5%, 5 απάντησαν λίγο σε ποσοστό 3.1% και 3 απάντησαν «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 1.9%.

Πίνακας 32 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ανατροφοδότησης από τις ΟΣΣ

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι ΟΣΣ αποτελούν για εσάς ανατροφοδότηση;	N	%
Καθόλου	3	1.9%
Λίγο	5	3.1%
Μέτρια	20	12.5%
Πολύ	52	32.5%
Πάρα πολύ	80	50.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «32.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική η στήριξη που σας παρέχουν οι καθηγητές σας;», 62 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 38.8%, 57 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 35.6%, 29 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 18.1%, 11 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 6.9% και ένας απάντησε «καθόλου» σε ποσοστό 0.6%.

Πίνακας 33 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό στήριξης από τους καθηγητές

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική η στήριξη που σας παρέχουν οι καθηγητές σας;	N	%
Καθόλου	1	.6%
Λίγο	11	6.9%
Μέτρια	29	18.1%
Πολύ	62	38.8%
Πάρα πολύ	57	35.6%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «33.Σε ποιο βαθμό οι επιδόσεις σας στις γραπτές διαδικασίες του προγράμματος είναι ικανοποιητικές;», 76 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 47.5%, 57 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 35.6%, και 24 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 15%, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό συγκέντρωσαν όσοι απάντησαν «λίγο» (1.3%) και «καθόλου» (0.6%).

Πίνακας 34 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τις γραπτές δοκιμασίες του προγράμματος

Σε ποιο βαθμό οι επιδόσεις σας στις γραπτές διαδικασίες του προγράμματος είναι ικανοποιητικές;	N	%
Καθόλου	1	.6%
Λίγο	2	1.3%
Μέτρια	24	15.0%
Πολύ	76	47.5%

Πάρα πολύ	57	35.6%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «34. Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένοι από το ύψος των διδάκτρων των προγραμμάτων του Ε.Α.Π. σε σχέση με τις παροχές του;», 61 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 38.1%, 39 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 24.4%, 37 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 23.1%, 19 απάντησαν «καθόλου», σε ποσοστό 11.9% και 4 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 2.5%.

Πίνακας 35 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από το ύψος των διδάκτρων

Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένοι από το ύψος των διδάκτρων των προγραμμάτων του Ε.Α.Π. σε σχέση με τις παροχές του;	N	%
Καθόλου	19	11.9%
Λίγο	37	23.1%
Μέτρια	61	38.1%
Πολύ	39	24.4%
Πάρα πολύ	4	2.5%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «35. Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις σπουδές σας;», 54 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 33.8%, 42 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 26.3%, 34 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 21.3%, 21 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 13.1% και 9 απάντησαν «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 5.6%.

Πίνακας 36 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό επιρροής του από την οικονομική κρίση

Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις σπουδές σας;	N	%
Καθόλου	9	5.6%
Λίγο	21	13.1%
Μέτρια	42	26.3%

Πολύ	34	21.3%
Πάρα πολύ	54	33.8%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «36.Σε ποιο βαθμό το συγγενικό σας περιβάλλον σας ενθαρρύνει σε σχέση με τις σπουδές σας;», 66 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 41.3%, 50 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 31.3%, 27 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 16.9%, 10 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 6.3% και 7 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 4.4%.

Πίνακας 37 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ενθάρρυνσής του από το συγγενικό περιβάλλον

Σε ποιο βαθμό το συγγενικό σας περιβάλλον σας ενθαρρύνει σε σχέση με τις σπουδές σας;	N	%
Καθόλου	7	4.4%
Λίγο	10	6.3%
Μέτρια	27	16.9%
Πολύ	50	31.3%
Πάρα πολύ	66	41.3%
Σύνολο	160	100.0%

6.4 Οι δυσκολίες κατά τη φοίτηση

Στην ερώτηση «37.Συναντάτε δυσκολίες στις σπουδές σας;», 107 από το σύνολο των 160 ερωτηθέντων απάντησαν θετικά σε ποσοστό 66.9% και 53 έδωσαν αρνητική απάντηση σε ποσοστό 33.1%.

Πίνακας 38 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις δυσκολίες των σπουδών

Συναντάτε δυσκολίες στις σπουδές σας;	N	%
Ναι	107	66.9%

Όχι	53	33.1%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «38.Αν ναι, αναφέρετε τις πιο σημαντικές για εσάς.», 57 ερωτηθέντες ανέφεραν την έλλειψη χρόνου σε ποσοστό 55.3%, 17 απάντησαν πως ήταν η ύλη των μαθημάτων σε ποσοστό 16.5%, 11 απάντησαν πως ήταν οι υποχρεώσεις σε ποσοστό 10.7%, 6 απάντησαν πως ήταν οικονομικοί λόγοι σε ποσοστό 5.8% και 3 τις μετακινήσεις σε ποσοστό 2.9%.

Πίνακας 39 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις επιμέρους δυσκολίες

Αν ναι, αναφέρετε τις πιο σημαντικές για εσάς.	N	%
Έλλειψη χρόνου	57	55.3%
Υποχρεώσεις	11	10.7%
Ύλη	17	16.5%
Οικονομικοί λόγοι	6	5.8%
Μετακινήσεις	3	2.9%
Άλλο	9	8.7%
Σύνολο	103	100.0%

6.5 Προσδοκίες από τις σπουδές στο ΕΑΠ

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν έχουν ως στόχο να διερευνήσουν τις προσδοκίες που διαμορφώνουν οι φοιτητές για τη πορεία της ζωής και της επαγγελματικής και προσωπικής τους εξέλιξης μέσα από τη φοίτησή τους στο Ε.Α.Π.

6.5.1 Εύρεση εργασίας

Στην ερώτηση «39.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι με το πτυχίο σας από το Ε.Α.Π. θα έχετε πιθανότητες να βρείτε δουλειά στο γνωστικό σας αντικείμενο;», 51 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 31.9%, 45 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 28.1%, 23 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 14.4%, 21 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 13.1% και 20 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 12.5%.

Πίνακας 40 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις προσδοκίες που δημιουργεί η συμμετοχή στο πρόγραμμα ΕΑΠ σχετικά με την εύρεση εργασίας

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι με το πτυχίο σας από το Ε.Α.Π. θα έχετε πιθανότητες να βρείτε δουλειά στο γνωστικό σας αντικείμενο;	N	%
Καθόλου	20	12.5%
Λίγο	21	13.1%
Μέτρια	51	31.9%
Πολύ	45	28.1%
Πάρα πολύ	23	14.4%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «40.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εφόσον έχετε ήδη δουλειά ή πρόκειται να εργαστείτε, οι σπουδές σας στο Ε.Α.Π. θα συμβάλλουν;», 51 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 31.9%, 39 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» και «πάρα πολύ» σε ποσοστό 24.4% αντίστοιχα, 17 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 10.6% και 14 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 8.8%.

Πίνακας 41 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τις προσδοκίες που δημιουργεί η συμμετοχή στο πρόγραμμα ΕΑΠ σχετικά με την εξέλιξη στον εργασιακό χώρο

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εφόσον έχετε ήδη δουλειά ή πρόκειται να εργαστείτε, οι σπουδές σας στο Ε.Α.Π. θα συμβάλλουν;	N	%
Καθόλου	14	8.8%
Λίγο	17	10.6%
Μέτρια	39	24.4%
Πολύ	51	31.9%
Πάρα πολύ	39	24.4%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «41.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εξειδικεύεστε στο επιστημονικό πεδίο που έχετε επιλέξει;», 63 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 39.4%, 41 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 25.6%, 39 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 24.4%, 11 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 6.9% και 6 απάντησαν «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 3.8%.

Πίνακας 42 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό εξειδίκευση στο επιστημονικό πεδίο

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εξειδικεύεστε στο επιστημονικό πεδίο που έχετε επιλέξει;	N	%
Καθόλου	6	3.8%
Λίγο	11	6.9%
Μέτρια	41	25.6%
Πολύ	63	39.4%
Πάρα πολύ	39	24.4%
Σύνολο	160	100.0%

6.5.2 Ισότητα ευκαιριών στην ανώτατη εκπαίδευση

Στην ερώτηση «42.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών;», 56 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 35% και 9 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 5.6%.

Πίνακας 43 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών;	N	%
Καθόλου	9	5.6%
Λίγο	12	7.5%
Μέτρια	36	22.5%
Πολύ	56	35.0%
Πάρα πολύ	47	29.4%
Σύνολο	160	100.0%

Όπως δείχνουν τα αποτελέσματα της έρευνας στην ερώτηση «43.Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης σας από τις σπουδές στο Ε.Α.Π.;», 79 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 49.4%, 40 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 25%, 30 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 18.8%, 9 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 5.6% και 2 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 1.3%.

Πίνακας 44 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά το βαθμό ικανοποίησης από τη φοίτηση στο ΕΑΠ

Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης σας από τις σπουδές στο Ε.Α.Π.;	N	%
Καθόλου	2	1.3%
Λίγο	9	5.6%
Μέτρια	30	18.8%
Πολύ	79	49.4%
Πάρα πολύ	40	25.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «44.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία και σε μετανάστες ή πρόσφυγες;», 64

από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 40%, 47 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 29.4%, 37 απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 23.1%, 7 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 4.4% και 5 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 3.1%.

Πίνακας 45 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την ισότητα ευκαιριών απέναντι σε ευπαθείς ομάδες και μειονότητες

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία και σε μετανάστες ή πρόσφυγες;	N	%
Καθόλου	5	3.1%
Λίγο	7	4.4%
Μέτρια	47	29.4%
Πολύ	64	40.0%
Πάρα πολύ	37	23.1%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «45.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές;», 68 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 42.5%, 57 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 35.6%, 24 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 15%, 8 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 5% και 3 απάντησαν «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 1.9%.

Πίνακας 46 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά την ισότητα ευκαιριών απέναντι σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές;	N	%
Καθόλου	3	1.9%
Λίγο	8	5.0%
Μέτρια	24	15.0%
Πολύ	57	35.6%
Πάρα πολύ	68	42.5%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «46.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, οι οποίοι δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις, να σπουδάσουν;», 96 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 60%, 45 απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 28.1%, 17 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 10.6% και ένας μόνο απάντησε «καθόλου» συγκεντρώνοντας ποσοστό 0.6%, όπως επίσης ένας απάντησε «λίγο» συγκεντρώνοντας το ίδιο ποσοστό.

Πίνακας 47 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών σε όσους δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις να σπουδάσουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, οι οποίοι δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις, να σπουδάσουν;	N	%
Καθόλου	1	.6%
Λίγο	1	.6%
Μέτρια	17	10.6%
Πολύ	45	28.1%
Πάρα πολύ	96	60.0%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «47.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, που παλιά δεν κατάφεραν να σπουδάσουν, να σπουδάσουν στην Τ.Ε.;», 91 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 56.9%, 46 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 28.8%, 19 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 11.9% και 4 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 2.5%.

Πίνακας 48 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ίσων ευκαιριών σε άτομα που δεν είχαν την ευκαιρία στο παρελθόν να σπουδάσουν

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, που παλιά δεν κατάφεραν να σπουδάσουν, να σπουδάσουν στην Τ.Ε.;	N	%
Καθόλου	0	0.0%
Λίγο	4	2.5%
Μέτρια	19	11.9%
Πολύ	46	28.8%
Πάρα πολύ	91	56.9%
Σύνολο	160	100.0%

Στην ερώτηση «48.Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. σας παρέχει την ευκαιρία να ανελιχθείτε μορφωτικά, κοινωνικά και οικονομικά;», 69 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πάρα πολύ» σε ποσοστό 43.1%, 55 από τους ερωτηθέντες απάντησαν «πολύ» σε ποσοστό 34.4%, 28 απάντησαν «μέτρια» σε ποσοστό 17.5%, 5 απάντησαν «λίγο» σε ποσοστό 3.1% και 3 απάντησαν «καθόλου» σε ποσοστό 1.9%.

Πίνακας 49 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τη προσδοκία ανέλιξης σε μορφωτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. σας παρέχει την ευκαιρία να ανελιχθείτε μορφωτικά, κοινωνικά και οικονομικά;	N	%
Καθόλου	3	1.9%
Λίγο	5	3.1%
Μέτρια	28	17.5%
Πολύ	55	34.4%
Πάρα πολύ	69	43.1%
Σύνολο	160	100.0%

6.5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.

Στην ερώτηση αναφορικά με τα πλεονεκτήματα φοίτησης σε κάποιο πρόγραμμα ΕΑΠ, 4 στους 10 ερωτηθέντες απάντησαν πως θεωρούν τον ίδιο το χαρακτήρα της εξ αποστάσεως φοίτησης ως ένα πλεονέκτημα καθώς δεν απαιτείται η φυσική τους παρουσία, 3 στους 10 δήλωσαν ως εξαιρετικά σημαντική τη δυνατότητα εξέλιξης των γνώσεων τους και 2 στους 10 πως είναι σημαντική η αυτονομία και η ευελιξία που τους παρέχει η εξ αποστάσεως φοίτηση.

Πίνακας 50 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τα πλεονεκτήματα φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Σημειώστε από 1 μέχρι 3 πλεονεκτήματα από τις σπουδές σας στο Ε.Α.Π.	N	%
Εξ αποστάσεως εκπαίδευση	61	38.1%
Απόκτηση γνώσεων	53	33.1%
Αυτονομία-ευελιξία	26	16.3%
Επαγγελματική εξέλιξη	6	3.8%
Ηλεκτρονικές ΟΣΣ	4	2.5%
Άλλο	10	6.3%
Σύνολο	160	100.0%

Αναφορικά με τα μειονεκτήματα των σπουδών στο Ε.Α.Π, 40 από τους 160 ερωτηθέντες απάντησαν την αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων σε ποσοστό 25%, 32 από τους 160 απάντησαν τα δίδακτρα σε ποσοστό 20%, 26 από τους 160 απάντησαν την ύλη σε ποσοστό 16.2% ενώ μόλις 7 από τους 160 απάντησαν την έλλειψη οργάνωσης σε ποσοστό 4.4%.

Πίνακας 51 Συχνότητα και ποσοστιαία κατανομή του δείγματος κατά τα μειονεκτήματα φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Σημειώστε από 1 μέχρι 3 μειονεκτήματα από τις σπουδές σας στο Ε.Α.Π.	N	%
Δίδακτρα	32	20%
Ύλη και μέθοδοι	26	16.2%
Αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων	40	25%
Έλλειψη χρόνου	14	8.8%
Επικοινωνία με καθηγητές	21	13.1%
Έλλειψη οργάνωσης	7	4.4%
Άλλο	20	12.5%
Σύνολο	160	100.0%

6.6 Επαγωγική ανάλυση

Προκειμένου να εξεταστεί ο σκοπός της έρευνας, δηλαδή η συμβολή του Ε.Α.Π. στην αναπαραγωγή ή την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, ελέγχθηκε η ύπαρξη σχέσης ανάμεσα στις ποσοτικές μεταβλητές του φύλου, της ηλικίας, της περιοχής διαμονής, του βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου, το επάγγελμα των συμμετεχόντων καθώς και το επάγγελμα του πατέρα και του παππού των συμμετεχόντων με διχοτόμους μεταβλητές την ικανοποίηση και τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. Η ικανοποίηση από την συμμετοχή σε κάποιο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π. αναφέρεται στην εξ αποστάσεως διδασκαλία του προγράμματος. Οι ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση σε κάποιο προπτυχιακό πρόγραμμα αναφέρονται στις ίσες ευκαιρίες που προσφέρει το Ε.Α.Π. σε άτομα από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές και σε άτομα που απέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση να σπουδάσουν στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Από τον έλεγχο μέσων τιμών που πραγματοποιήθηκε διαπιστώθηκε ότι η ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. εξαρτάται άμεσα από το φύλο των συμμετεχόντων (p -τιμή= 0.009 < 0.05). Πιο συγκεκριμένα, οι γυναίκες είναι εκείνες που εμφανίζουν μεγαλύτερη μέση τιμή σε σύγκριση με τους άντρες του δείγματος.

Πίνακας 52 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών του φύλου των ερωτηθέντων σε σχέση με την ικανοποίηση

Φύλο	N	Mean	SD	t	df	Sig.	
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Άντρας	46	3.76	0.47	-2.635	158	.009
	Γυναίκα	114	3.98	0.47	-2.634	83.203	

Την ίδια στιγμή ο έλεγχος μέσων τιμών έδειξε ότι η ηλικία των συμμετεχόντων έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ικανοποίησή τους από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ (p -τιμή= 0.011 < 0.05). Όσοι από τους συμμετέχοντες ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 41-50 δηλώνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση σε σύγκριση με συμμετέχοντες των άλλων ηλικιακών ομάδων.

Πίνακας 53 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών της ηλικίας των ερωτηθέντων σε σχέση με την ικανοποίηση

Ηλικία		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	18-24	4	3.23	0.62	3.409	.011
	25-30	16	3.94	0.49		
	31-40	59	3.84	0.51		
	41-50	58	4.02	0.39		
	50+	23	3.98	0.48		
	Total	160	3.92	0.48		

Από τον έλεγχο μέσων τιμών της περιοχής διαμονής του δείγματος διαπιστώνεται ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ικανοποίησή του από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. ($p= 0.047 < 0.05$). Όσοι από τους ερωτηθέντες διαμένουν σε αστική περιοχή δηλώνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π.

Πίνακας 54 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών της περιοχής διαμονής του δείγματος σε σχέση με την ικανοποίηση

Περιοχή διαμονής		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π.	Αγροτική περιοχή (<2.000)	11	4.69	0.55	5.180	0.047
	Ημιαστική περιοχή (2.000-10.000)	21	4.63	0.56		
	Αστική περιοχή (> 10.000)	128	4.71	0.58		
	Total	160	4.71	0.57		

Ο έλεγχος μέσων τιμών του βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου των φοιτητών έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ικανοποίησή τους από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π. ($p= 0.005 < 0.05$). Όσοι από τους φοιτητές έχουν βαθμό απολυτηρίου 16,1 – 18 δηλώνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π.

Πίνακας 55 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών του βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου των φοιτητών σε σχέση με την ικανοποίηση

Βαθμός Λυκείου.	απολυτηρίου		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα Ε.Α.Π.	10-12		5	4.28	0.77	4.447	0.005
	12, 1-14		12	4.52	0.59		
	14, 1-16		45	4.65	0.52		
	16, 1-18		63	4.79	0.58		
	18, 1-20		35	4.72	0.57		
	Total		160	4.69	0.56		

Από τον έλεγχο μέσων τιμών, το επάγγελμα των συμμετεχόντων δεν έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ικανοποίησή από την συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. ($p=0.758>0.05$).

Πίνακας 56 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών επαγγέλματος συμμετέχοντα και ικανοποίησης

Επάγγελμα συμμετέχοντα		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Αυτοαπασχολούμενος/η	5	47.60	2.79	0.597	.758
	Δημόσιος υπάλληλος	50	47.72	5.08		
	Ιδιωτικός υπάλληλος	77	46.56	6.34		
	Εκπαιδευτικός	12	47.25	6.58		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	6	46.00	6.51		
	Αγρότης/τίσσα	2	47.00	2.83		
	Νοσηλεύτρια	4	50.75	5.25		
	Στρατιωτικός	4	44.00	2.71		
	Total	160	47.03	5.77		

Επιπλέον, η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι το επάγγελμα του πατέρα των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν σχετίζεται με την ικανοποίηση που εκφράζουν σχετικά με τη παρακολούθηση του προγράμματος του Ε.Α.Π. ($p=0.087 > 0.05$).

Πίνακας 57 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών επαγγέλματος του πατέρα των συμμετεχόντων σε σχέση με την ικανοποίηση

Επάγγελμα πατέρα συμμετέχοντα		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Δημόσιος υπάλληλος	34	44.65	6.66	1.963	.087
	Ιδιωτικός υπάλληλος	35	46.91	5.01		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	49	47.88	5.56		
	Αγρότης	11	49.45	5.03		
	Συνταξιούχος	29	47.76	5.69		
	Στρατιωτικός	2	45.00	4.24		
	Total	160	47.03	5.77		

Ωστόσο, το επάγγελμα του παππού των συμμετεχόντων σχετίζεται με την ικανοποίηση των συμμετεχόντων σε κάποιο πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π. ($p=0.047 < 0.05$).

Πίνακας 58 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών επαγγέλματος του παππού των συμμετεχόντων σε σχέση με την ικανοποίηση

Επάγγελμα παππού συμμετέχοντα		N	Mean	SD	F	Sig.
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Αγρότης	67	3.98	0.46	2.097	.047
	Κτηνοτρόφος	20	3.85	0.40		
	Ψαράς	3	4.28	0.19		
	Δημόσιος υπάλληλος	12	3.81	0.59		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	30	3.93	0.51		
	Ιδιωτικός υπάλληλος	25	3.72	0.46		
	Ναυτικός	2	4.50	0.24		
	Δε γνωρίζω	1	4.75			
	Total	160	3.92	0.48		

Ο έλεγχος μέσω των τιμών του φύλου του δείγματος έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. ($p= 0.006 < 0.05$). Ειδικότερα, οι γυναίκες είναι εκείνες που εμφανίζουν μεγαλύτερη μέση τιμή σε σύγκριση με τους άντρες του δείγματος.

Πίνακας 59 Αποτελέσματα μέσω των τιμών του φύλου του δείγματος και των ευκαιριών που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.

Φύλο		N	Mean	SD	t	df	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.	Άντρας	46	3.88	0.58	-0.127	158	0.006
	Γυναίκα	114	3.90	0.61	-0,129	86.880	

Ο έλεγχος μέσω των τιμών της ηλικίας των συμμετεχόντων έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. ($p= 0.001 < 0.05$). Μάλιστα, όσοι ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 41- 50 εκφράζουν μεγαλύτερη προσδοκία στις ευκαιρίες που παρέχονται από το Ε.Α.Π. σε σχέση με όσους ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 18- 24.

Πίνακας 60 Αποτελέσματα μέσω των τιμών ηλικίας των συμμετεχόντων και ευκαιρίες φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Ηλικία		N	Mean	SD	F	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π.	18-24	4	3.45	0.11	2.451	0.001
	25-30	16	4.00	0.45		
	31-40	59	3.88	0.65		
	41-50	58	3.91	0.54		
	50+	23	3.90	0.61		
	Total	160	3.73	0.53		

Ο έλεγχος μέσω των τιμών έδειξε πως ο τόπος διαμονής των ερωτηθέντων έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τη συμμετοχή στο ΕΑΠ (p -τιμή= $0.049 < 0.05$). Πιο συγκεκριμένα, στον πίνακα 61, όσοι από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως κατοικούν σε αγροτική περιοχή, πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό στις ευκαιρίες που προσφέρονται σε κάποιον μέσα από τη φοίτησή του στο Ε.Α.Π.

Πίνακας 61 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών της περιοχής διαμονής των ερωτηθέντων και ευκαιρίες φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Περιοχή διαμονής		N	Mean	SD	F	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	Αγροτική περιοχή(<2.000)	11	4.01	0.42	3.074	.049
	Ημιαστική περιοχή (2.000-10.000)	21	3.60	0.67		
	Αστική περιοχή (> 10.000)	128	3.94	0.60		
	Total	160	3.90	0.61		

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πίνακα 62, ο βαθμός απολυτηρίου Λυκείου των συμμετεχόντων έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρει σε κάποιον η συμμετοχή του στο ΕΑΠ (p -τιμή= $0.005 < 0.05$). Πιο συγκεκριμένα όσοι δήλωσαν πως είχαν βαθμό 18, 1-20 πιστεύουν περισσότερο στις ευκαιρίες που έχει κανείς μέσα από τη φοίτησή του στο Ε.Α.Π.

Πίνακας 62 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών του βαθμού απολυτηρίου Λυκείου των ερωτηθέντων σε σχέση με τις ευκαιρίες φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Βαθμός Λυκείου.	απολυτηρίου	N	Mean	SD	F	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	10-12	5	3.54	0.84	3.875	.005
	12, 1-14	12	3.70	0.69		
	14, 1-16	45	3.69	0.62		
	16, 1-18	63	3.99	0.52		
	18, 1-20	35	4.12	0.58		
	Total	160	3.90	0.61		

Αναφορικά με τον έλεγχο μέσω των τιμών, το επάγγελμα των συμμετεχόντων έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την άποψή τους για τις ευκαιρίες που παρέχει σε κάποιον η συμμετοχή στο ΕΑΠ (p -τιμή= $0.024 < 0.05$). Οι νοσηλευτές/τριες φαίνεται να είναι εκείνοι/νες με τη μεγαλύτερη μέση τιμή δείχνοντας πως πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό στις ευκαιρίες που έχει κανείς συμμετέχοντας σε κάποιο από τα προγράμματα του Ε.Α.Π.

Πίνακας 63 Αποτελέσματα μέσω των τιμών επαγγέλματος συμμετέχοντα και ευκαιριών φοίτησης

Επάγγελμα συμμετέχοντα		N	Mean	SD	F	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	Αυτοαπασχολούμενος/η	5	42.00	2.55	2.384	.024
	Δημόσιος υπάλληλος	50	38.24	6.12		
	Ιδιωτικός υπάλληλος	77	38.34	6.22		
	Εκπαιδευτικός	12	43.25	4.18		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	6	37.50	6.53		
	Αγρότης/τισσα	2	44.50	4.95		
	Νοσηλεύτές/τριες	4	45.50	3.70		
	Στρατιωτικός	4	37.25	1.71		
	Total	160	38.99	6.07		

Από τον έλεγχο μέσω των τιμών του επαγγέλματος του πατέρα των συμμετεχόντων προκύπτει πως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. ($p=0.0243 > 0.05$).

Πίνακας 64 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών επαγγέλματος του πατέρα των συμμετεχόντων και ευκαιριών φοίτησης

Επάγγελμα πατέρα συμμετέχοντα		N	Mean	SD	F	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	Δημόσιος υπάλληλος	34	38.18	6.91	1.357	.243
	Ιδιωτικός υπάλληλος	35	38.43	5.84		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	49	38.69	6.01		
	Αγρότης	11	43.18	4.81		
	Συνταξιούχος	29	39.34	5.58		
	Στρατιωτικός	2	41.50	6.36		
	Total	160	38.99	6.07		

Ακόμη φαίνεται πως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά ανάμεσα στο επάγγελμα του παππού των συμμετεχόντων και τις ευκαιρίες που απολαμβάνουν μέσα από τη φοίτηση τους σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. ($p\text{-τιμή} = 0.021 < 0.05$).

Πίνακας 65 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών επαγγέλματος του παππού των συμμετεχόντων και ευκαιριών φοίτησης

Επάγγελμα παππού συμμετέχοντα	N	Mean	SD	F	Sig.	
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	Αγρότης	67	3.97	0.51	2.439	.021
	Κτηνοτρόφος	20	3.88	0.55		
	Ψαράς	3	3.90	0.36		
	Δημόσιος υπάλληλος	12	3.80	0.83		
	Ελεύθερος επαγγελματίας	30	4.07	0.60		
	Ιδιωτικός υπάλληλος	25	3.56	0.69		
	Ναυτικός	2	3.45	0.64		
	Δε γνωρίζω	1	5.00			
	Total	160	3.90	0.61		

Μεταξύ των άλλων μεταβλητών που εξετάστηκαν, η μεταβλητή του προγράμματος σπουδών έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. Επίσης, η μεταβλητή των δυσκολιών εξετάστηκε σε σχέση με τις ευκαιρίες φοίτησης αλλά και την ικανοποίηση από την συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. Τέλος, ο έλεγχος συσχετίσεων έδειξε ότι υπάρχει θετική και ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π και στις ευκαιρίες που προσφέρονται σε κάποιον μέσα από τη συμμετοχή του στο Ε.Α.Π.

Το πρόγραμμα σπουδών που δήλωσαν οι συμμετέχοντες έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που απολαμβάνει κανείς συμμετέχοντας στο Ε.Α.Π. (p -τιμή= $0.012 < 0.05$). Όσοι δήλωσαν πως φοιτούν στη Σχολή Ισπανικής Γλώσσας και πολιτισμού πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό πως η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα του ΕΑΠ θα τους προσφέρει πολλές ευκαιρίες μελλοντικά.

Πίνακας 66 Αποτελέσματα ελέγχου μέσων τιμών του προγράμματος σπουδών των ερωτηθέντων και ευκαιριών φοίτησης

Πρόγραμμα σπουδών	N	Mean	SD	F	Sig.	
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	ΔΕΟ	53	4.08	0.54	2.827	.012
	Σχολή ευρωπαϊκού πολιτισμού	34	3.92	0.64		
	Σχολή ελληνικού πολιτισμού	42	3.65	0.60		
	Σχολή Ισπανικής γλώσσας και πολιτισμού	3	4.20	0.44		

Πληροφορική	25	3.93	0.60		
Φυσικές επιστήμες	2	3.15	0.64		
Τέχνες	1	4.00			
Total	160	3.90	0.61		

Από τον έλεγχο μέσω των τιμών που πραγματοποιήθηκε φαίνεται πως οι δυσκολίες στη διάρκεια των σπουδών που συναντά κανείς έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με τις ευκαιρίες που παρέχει το πρόγραμμα στους συμμετέχοντες (p -τιμή = $0.003 < 0.05$). Όσο λιγότερες είναι οι δυσκολίες που συναντά κανείς στη διάρκεια των σπουδών του, τόσο περισσότερο πιστεύει στις ευκαιρίες που μπορεί να αποκτήσει μέσα από τη συμμετοχή του στο Ε.Α.Π.

Πίνακας 67 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών των δυσκολιών και των ευκαιριών φοίτησης

Συναντάτε δυσκολίες στις σπουδές σας;		N	Mean	SD	t	df	Sig.
Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη φοίτηση στο ΕΑΠ	Ναι	107	3.80	0.63	-2.847	158	.003
	Όχι	53	4.09	0.52	-3.023	121.804	

Από τον έλεγχο μέσω των τιμών που πραγματοποιήθηκε φαίνεται, επίσης, πως οι δυσκολίες που συναντούν οι συμμετέχοντες στη διάρκεια των σπουδών τους έχει στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ικανοποίησή τους στο πρόγραμμα ($p = 0.035 < 0.05$). Όσο λιγότερες είναι οι δυσκολίες που συναντούν στη διάρκεια των σπουδών τους, τόσο μεγαλύτερη ικανοποίηση εκφράζουν για την συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα σπουδών του Ε.Α.Π.

Πίνακας 68 Αποτελέσματα ελέγχου μέσω των τιμών δυσκολιών και ικανοποίησης

Συναντάτε δυσκολίες στις σπουδές σας;		N	Mean	SD	t	df	Sig.
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Ναι	107	3.86	0.49	-2.130	158	.035
	Όχι	53	4.03	0.45	-2.183	110.858	

Ο έλεγχος συσχετίσεων έδειξε ότι υπάρχει θετική και ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π και στις ευκαιρίες που προσφέρονται σε κάποιον μέσα από τη φοίτησή του στο Ε.Α.Π. Πιο συγκεκριμένα, όσο μεγαλύτερη είναι οι ικανοποίηση των συμμετεχόντων από το πρόγραμμα του Ε.Α.Π, τόσο περισσότερο πιστεύουν στις ευκαιρίες που μπορεί να τους προσφέρει η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα (p -τιμή < 0.05).

Πίνακας 69 Αποτελέσματα συσχετίσεων της ικανοποίησης από τη συμμετοχή σε προγράμματα Ε.Α.Π. και των ευκαιριών που παρουσιάζονται μέσα από το Ε.Α.Π.

		Ευκαιρίες που προσφέρονται από τη συμμετοχή στο ΕΑΠ
Ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του ΕΑΠ	Pearson Correlation	.535**
	Sig.	.000
	N	160

6.7 Αποτελέσματα συνεντεύξεων

6.7.1 Ποιοτική ανάλυση

Πριν από την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, προηγήθηκε η λήψη συνεντεύξεων από τέσσερις προπτυχιακούς φοιτητές του Ε.Α.Π., από τους οποίους οι 3 είναι γυναίκες και 1 άντρας, ώστε να διερευνηθεί σε βάθος η συμβολή του Ε.Α.Π. στην αναπαραγωγή ή την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η επιλογή αυτή του ερευνητή πραγματοποιήθηκε με στόχο την πιο βαθιά ανάλυση και προσέγγιση του θέματος. Οι φοιτητές/τριες που επιλέχθηκαν είχαν τη δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης και ήταν σε θέση να έχουν ολοκληρωμένη εικόνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, χωρίς να υπάρχει κίνδυνος επηρεασμού. Ακόμη, η συνολική οργάνωση των συνεντεύξεων απαιτούσε περισσότερο χρόνο για τη λήψη και μεταγραφή των συνεντεύξεων με αποτέλεσμα ο διαθέσιμος χρόνος του ερευνητή να επαρκέσει για τέσσερα μόνο άτομα παρόλο που υπήρχαν άτομα πρόθυμα να συμμετάσχουν στη παρούσα ερευνητική εργασία. Η ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε με βάση το περιεχόμενο τους (Mason, 2003).

6.7.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων

Τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των τεσσάρων φοιτητών/τριών τους οποίους θα ονομάσουμε ΙΖ, ΒΚ, ΒΠ και ΣΔ οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι οι δύο είναι απόφοιτοι Α.Ε.Ι. και εργάζονται μόνιμα ως δημόσια υπάλληλος η μία και η άλλη αυτοαπασχολούμενη. Οι άλλοι δύο είναι απόφοιτοι Λυκείου και επαγγέλλονται ιδιωτικοί υπάλληλοι. Αναφορικά με τη μόρφωση των γονέων και των παππούδων μία από τις τρεις φοιτήτριες δήλωσε πως οι γονείς και οι παππούδες της ήταν απόφοιτοι δημοτικού. Οι παππούδες της συνεντευξιζόμενης ήταν αγρότες και οι γονείς της ελεύθερος επαγγελματίας ο πατέρας και ιδιωτικός υπάλληλος η μητέρα. Στη συνέχεια, η άλλη συμμετέχουσα απάντησε πως οι γονείς της είναι απόφοιτοι Λυκείου ενώ για τους παππούδες της δήλωσε πως ήταν απόφοιτος Δημοτικού. Το επάγγελμα των γονέων της φοιτήτριας είναι οικιακά η μητέρα και ιδιωτικός υπάλληλος ο πατέρας, ενώ το επάγγελμα του παππού ήταν ιδιωτικός υπάλληλος. Επίσης, το εκπαιδευτικό επίπεδο του πατέρα της τρίτης φοιτήτριας είναι απόφοιτος Λυκείου και εργάζεται ως ελεύθερος επαγγελματίας ενώ ο παππούς της ήταν απόφοιτος Δημοτικού και εργαζόταν ως αγρότης. Το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα του ΣΔ είναι απόφοιτος Δημοτικού και εργάζεται ως κτηνοτρόφος ενώ ο παππούς του ήταν αναλφάβητος και εργαζόταν ως κτηνοτρόφος. Και στις τέσσερις περιπτώσεις οι φοιτητές/τριες απάντησαν πως η οικογένειά τους συνέβαλλε στις σπουδές τους τόσο ηθικά, στηρίζοντας τους και δίνοντας τους κουράγιο ώστε να συνεχίσουν τις σπουδές τους όσο και οικονομικά καλύπτοντας μέρος των διδάκτρων.

Στη συνέχεια αναφορικά με τη σχολική πορεία των συνεντευξιζόμενων η ΙΖ αναφέρει πως υπήρξε μέτρια μαθήτρια ενώ η ΒΚ πως ήταν άριστη, ενώ σχετικά με την εμπειρία των πανελλαδικών η πρώτη δήλωσε πως δεν έδωσε πανελλαδικές εξετάσεις και η δεύτερη πως η διαδικασία των πανελλαδικών εξετάσεων αποτέλεσε για εκείνη μια δύσκολη και στρεσογόνα περίοδο. Για την ΒΚ το πλεονέκτημα των πανελλαδικών εξετάσεων είναι η αδιαβλητότητα και το μειονέκτημα η έκταση της ύλης και το έντονο άγχος που προκαλεί στους μαθητές. Στην περίπτωση της ΒΠ και του ΣΔ, υπήρξαν μέτριοι μαθητές και δεν έδωσαν εισαγωγικές εξετάσεις. Αναφορικά με την προηγούμενη απόκτηση άλλου τίτλου σπουδών η ΙΖ έδωσε αρνητική απάντηση με τα χρόνια που μεσολάβησαν για τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στη τριτοβάθμια εκπαίδευση να είναι 14 ενώ και οι δύο είναι κάτοχοι ενός πτυχίου ήδη με την ΒΚ να διευκρινίζει ότι έχει πτυχίο Φιλοσοφίας και την ΙΖ να μην αναφέρει το πτυχίο που ήδη έχει αποκτήσει.

Στη συνέχεια οι συνεντευξιζόμενοι απάντησαν σε ορισμένες ερωτήσεις προκειμένου να διαπιστωθεί η εξοικειώσή τους με τα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών από το Ε.Α.Π. Οι δύο είναι φοιτήτριες της Σχολής Ανθρωπιστικών και οι άλλοι δύο φοιτητές/τριες Κοινωνικών Επιστημών με διαφορετικά προγράμματα σπουδών, ενώ αναφορικά με τον λόγο για τον οποίο επέλεξαν το Ε.Α.Π. και οι τέσσερις απάντησαν πως το επέλεξαν εξαιτίας της δυνατότητας που προσφέρει για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που προσφέρει φαίνεται να είναι η ευελιξία και η δυνατότητα ασύγχρονης εκπαίδευσης. Επιπλέον, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσφέρει στους φοιτητές/τριες αυτονομία στον ρυθμό μελέτης γεγονός που τους/τις διευκολύνει με βάση το ρυθμό ζωής που ακολουθούν. Οι φοιτητές/τριες σε ερώτηση σχετικά με την επίδοσή τους κατά τη διάρκεια φοίτησής τους απάντησαν πως είναι άριστη ενώ στον χειρισμό των Τ.Π.Ε. δεν αντιμετώπισαν κάποια σοβαρή δυσκολία. Τέλος, σχετικά με τις γενικότερες δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την εκπαίδευσή τους η μία εκ των τεσσάρων ανέφερε την έλλειψη χρόνου και την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων και οι άλλοι τρεις εξέφρασαν την ανησυχία τους για την αναγνώριση των επαγγελματικών τους δικαιωμάτων στην αγορά εργασίας.

Η τελευταία θεματική κατηγορία περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά τις προσδοκίες των φοιτητών/τριων από τη συνέχιση των σπουδών τους στην ανώτατη εκπαίδευση. Η διεύρυνση των γνώσεων αλλά και η δυνατότητα φοίτησης σε ίδρυμα ισότιμο της Ανώτατης Εκπαίδευσης αποτέλεσαν και για τους/τις φοιτητές/τριες τις βασικές αιτίες που τους/τις οδήγησαν στην απόφαση να συμμετάσχουν στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα φοίτησης του Ε.Α.Π. Παράλληλα, και οι τέσσερις φοιτητές/τριες πιστεύουν πως το Ε.Α.Π. δεν συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων, χαρακτηριστικά η ΙΖ αναφέρει πως: « Δεν πιστεύω ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων από ότι οι σπουδές σε κάποιο άλλο ίδρυμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης».

Κεφάλαιο 7. Συζήτηση αποτελεσμάτων

Η ανοικτή δια βίου εκπαίδευση χρησιμοποιείται ως μέσο άσκησης κοινωνικής εξισωτικής πολιτικής, έτσι ώστε όλοι όσοι δεν ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους στο συμβατικό εκπαιδευτικό σύστημα να αποκτήσουν μια δεύτερη ευκαιρία στη πορεία της ζωής τους να εξελίξουν τις γνώσεις και το επίπεδο σπουδών τους. Η ιδέα της δημιουργίας και εφαρμογής μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησε στα πλαίσια του ΕΟΚ κατά τη δεκαετία του 1980 αναγνωρίζοντας τις διαφοροποιήσεις που σημειώνονται λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε χώρας (Μαυρογιώργος, Γ. 1993).

Στην περίπτωση της Ελλάδας αυτές οι διαφοροποιήσεις σε σχέση με την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική προσέπιπταν είτε στον τρόπο δόμησης και οργάνωσης της ελληνικής εκπαίδευσης συνυφασμένης με την ελληνική κοινωνία, την ελληνική νοοτροπία και τις οικονομικές δυνατότητες, είτε στο μηχανιστικό πολλές φορές τρόπο της εναρμόνισης της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής με το πνεύμα της ευρωπαϊκής κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής. Η διαδρομή του ΕΑΠ στο χρόνο, είναι αυτή που θα δείξει το βαθμό επιτυχίας του, τόσο για τους αποφοίτους του όσο και για την ελληνική κοινωνία. Επίσης θα αποτελέσει και έναν εναλλακτικό δρόμο για τη λειτουργία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και μια εναλλακτική προοπτική για όσους δεν ευδοκίμησε η προσπάθεια τους στις συμβατικές δομές της εκπαίδευσης για φοίτηση σε κάποιο Α.Ε.Ι. ή αναζήτησαν εξειδίκευση σε προγράμματα μεταπτυχιακά ή διδακτορικά του Ε.Α.Π. Να σημειωθεί, πως το ΕΑΠ έχει ως αποστολή του την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τόσο προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου όσο και προγραμμάτων επιμόρφωσης, στα πλαίσια των οποίων αξιοποιούνται κατάλληλες μέθοδοι αλλά και υλικό διδασκαλίας. Το ΕΑΠ έχει ως σκοπό του, την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας όπως επίσης και την ανάπτυξη της τεχνολογίας και της μεθοδολογίας σε ότι αφορά στη μετάδοση εξ αποστάσεως γνώσεων (Παπαθεοφίλου, Ρ. κ.α., 1998).

Από την ανωτέρω παρουσίαση καθίσταται κατανοητό, πως η Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι μια τάση της σύγχρονης εποχής και επιλέγεται από σημαντικό αριθμό ατόμων, προκειμένου να υλοποιήσουν είτε προπτυχιακές είτε μεταπτυχιακές σπουδές. Μάλιστα, η εν λόγω μέθοδος μάθησης εφαρμόστηκε στην Ελλάδα από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο για πρώτη φορά, το οποίο είναι το μοναδικό ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα, που παρέχει ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαφέρει σε αρκετά σημεία σε σχέση με τη συμβατική εκπαίδευση. Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό υλικό, η μέθοδος μάθησης καθώς επίσης και ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφέρουν. Στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ο καθηγητής έχει το ρόλο του συμβούλου, ενώ παράλληλα διαφέρουν και τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων, οι οποίοι είναι ενήλικες (Μαυρογιώργος, Γ. 1993).

Επίσης, από την ανάλυση που προηγήθηκε στα πλαίσια διεκπεραίωσης της παρούσας εργασίας, διαπιστώνουμε πως το ΕΑΠ παρέχει ολοκληρωμένα προγράμματα πτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών, ώστε να επιλέξουν οι ενδιαφερόμενοι μέσα από εύρος επιστημονικών αντικειμένων, εκείνο που ταιριάζει στη δική του ιδιοσυγκρασία. Υποψήφιοι, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης έχουν τη δυνατότητα να φοιτήσουν στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της χώρας, το οποίο τηρεί τις απαραίτητες προδιαγραφές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ακόμη, το ΕΑΠ επιλέγεται και από άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν δυσκολίες μετακίνησης είτε λόγω ειδικών σωματικών αναγκών είτε λόγω διαμονής τους σε απομακρυσμένες περιοχές, που καθιστούν ανέφικτη τη φοίτηση σε συμβατικά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επομένως, το ΑΕΠ έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη κοινωνικών ανακατατάξεων, καθώς δίνει τη δυνατότητα σε ενήλικες που δεν κατάφεραν να φοιτήσουν σε κάποιο συμβατικό πανεπιστήμιο, να αναβαθμίσουν το μορφωτικό τους επίπεδο και κατά συνέπεια να ανελιχθούν τόσο επαγγελματικά και οικονομικά όσο και κοινωνικά. (Μαυρογιώργος, Γ. 1993).

Μετά και τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της παρούσας ερευνητικής εργασίας διαπιστώθηκε πως τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα (160) και έχουν επιλέξει το ΕΑΠ για τη συνέχιση της εκπαίδευσής τους είναι γυναίκες (71.3%), ηλικίας 31-40ετών (36.9%), παντρεμένες (65.6%), έχουν παιδιά (60%), ενώ η μόνιμη κατοικία τους είναι σε αστική περιοχή (80%). Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε συμφωνία με τα αποτελέσματα της έρευνας Τσολάκου (2013) όπου το δείγμα της έρευνας ανήκε και πάλι στην ηλικιακή κατηγορία 31 έως 40 ετών, ήταν παντρεμένες γυναίκες, με παιδιά, οι οποίες παράλληλα με τις σπουδές τους είχαν πλήρες ωράριο απασχόλησης. Ακόμη, τα αποτελέσματα τόσο της έρευνας Τσολάκου όσο και της παρούσας ερευνητικής εργασίας επιβεβαιώνουν το προφίλ των σπουδαστών όπως αυτό διαμορφώνεται τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό (Κοκκος, 2003· Furst- Bowe & Dittman, 2001). Το μέσο μηνιαίο εισόδημα του δείγματος κυμαίνεται από 1001 έως 2000 ευρώ (33.8%), ενώ η πλειοψηφία του δείγματος εργάζεται παράλληλα με τις σπουδές της (86.9%) και εργάζεται κατά κύριο λόγο ως ιδιωτικός υπάλληλος (45.5%) ή στο δημόσιο τομέα (32.4%). Αναφορικά με τον τύπο σχολείου από το οποίο οι ερωτηθέντες αποφοίτησαν, αυτό ήταν το ημερήσιο γενικό λύκειο (85.6%), με τους περισσότερους ερωτηθέντες να δηλώνουν απόφοιτοι λυκείου (48.1%) ενώ ένα αρκετά μεγάλο μέρος του πληθυσμού είναι απόφοιτοι ΑΕΙ (25%).

Σε ερώτηση αναφορικά με το επάγγελμα του πατέρα των ερωτηθέντων του δείγματος αυτό ήταν κατά πλειοψηφία το επάγγελμα του ελεύθερου επαγγελματία (30.6%), ενώ χαμηλότερα ποσοστά συγκέντρωσαν όσοι απάντησαν πως το επάγγελμα του πατέρα τους ήταν ιδιωτικός (21.9%) ή δημόσιος υπάλληλος (21.3%). Το εκπαιδευτικό επίπεδο του παππού ήταν κυρίως «απόφοιτος δημοτικού» (43.8%) ενώ μεγάλο ήταν το ποσοστό όσων οι παππούδες ήταν αναλφάβητοι (43.8%) και το επάγγελμά τους ήταν κατά κύριο λόγο «αγρότης» (41.9%). Σχετικά με το βαθμό απολυτηρίου του δείγματος αυτός ήταν κατά μέσο όρο «16, 1-18» (39.4%), με τους

περισσότερους να δηλώνουν πως είχαν ακολουθήσει 4η Δέσμη (27.5%), πως είχαν δώσει Πανελλήνιες Εξετάσεις (90.6%) και μάλιστα κατά μέσο όρο μία φορά ο καθένας. Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος προέρχεται από τη Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών (50%), με εκείνους που ανήκουν στη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών να συγκεντρώνουν επίσης υψηλό ποσοστό (33.1%). Το πρόγραμμα σπουδών που ακολουθούσε η πλειοψηφία ήταν αυτό της ΔΕΟ (33.1%) ενώ δεύτερο σε επιλογή ήταν η Σχολή ελληνικού πολιτισμού (26.3%). Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν πως βρίσκονται στο 3ο έτος σπουδών (23.1%) ενώ υψηλό ποσοστό σημειώθηκε και από όσους είναι στο 1^ο και 2^ο έτος σπουδών τους (36.2%). Κατά μέσο όρο το σύνολο των συμμετεχόντων στην έρευνα συμμετείχε στην ηλεκτρονική κλήρωση για εισαγωγή στο ΕΑΠ 2 φορές με το μέγιστο πλήθος συμμετοχών να φτάνει τις 15. Τα αποτελέσματα της έρευνας εμπίπτουν στην θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου και την αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων από την Ανώτατη Εκπαίδευση, όπου οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα συνήθως αποτυγχάνουν ή επιλέγουν Σχολές σπουδών που οδηγούν σε μη προνομιούχα επαγγέλματα (Μπουρντιέ, 1994 · Θάνος, 2012).

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας η πλειοψηφία του δείγματος δείχνει να είναι πολύ έως πάρα πολύ ευχαριστημένη (71.9%). Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες δήλωσαν πως έχουν γνώσεις Η/Υ (86.9%), οι οποίες τους βοήθησαν πάρα πολύ στις σπουδές τους (86.3%) στο ΕΑΠ. Η πλειοψηφία των φοιτητών πιστεύει πως η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει βοηθήσει πολύ τις σπουδές τους (59.4%), ενώ κρίνει την πρόσβαση στη βιβλιογραφία ως πολύ ικανοποιητική (55.7%). Η διοικητική υποστήριξη είναι πολύ ικανοποιητική για τους περισσότερους από τους ερωτηθέντες (32.5%), οι ΟΣΣ αποτελούν για τους περισσότερους φοιτητές ανατροφοδότηση (50%) και θεωρούν τη στήριξη των καθηγητών ως πολύ ικανοποιητική (38.8%). Η έρευνα Keegan (2001) ενισχύει τον ισχυρισμό πως το εκπαιδευτικό υλικό που είναι διαθέσιμο και προσβάσιμο από το σύνολο των φοιτητών του ΕΑΠ, ενώ και οι ΟΣΣ αποτελούν μια πολύ σημαντική παράμετρο μάθησης. Τα ευρήματα της έρευνας αυτής σχετικά με το ρόλο των καθηγητών στο πρόγραμμα ΕΑΠ συμφωνούν με εκείνα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε το 2010 από τους καθηγητές Αναστασιάδη και Καρβούνη, οι οποίοι ερευνώντας τις απόψεις ενός συνόλου 25 φοιτητών ΕΑΠ απέδειξαν πως η παροχή στήριξης στους φοιτητές και η διατήρηση ενός καλού κλίματος από τη πλευρά των εκπαιδευτικών έχει ιδιαίτερα υψηλή αξία. Οι γραπτές διαδικασίες του προγράμματος κρίνονται ως πολύ ικανοποιητικές (47.5%), το ύψος των διδάκτρων είναι μέτρια ικανοποιητικό σε σχέση με τις παροχές του ΕΑΠ (38.1%) ενώ οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν πως η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις σπουδές τους σε μεγάλο βαθμό (55.1%) και αναφορικά με τη στήριξη που λαμβάνουν από το οικείο τους περιβάλλον οι περισσότεροι δηλώνουν πως είναι πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιητική σε ποσοστό 72.6%. Η αναγκαιότητα υποστήριξης και επικοινωνίας με των καθηγητών με τους σπουδαστές αναφέρεται ως ένας παράγοντας που μπορεί να καθορίσει την αρνητική ή θετική εξέλιξη της εκπαιδευτικής

διαδικασίας. (Λοϊζίδου-Χατζηθεοδολούλου, Βασάλα, Κακούρης, Μαυροειδής & Τάσιος, 2001)

Σχετικά με τις δυσκολίες που συναντά κανείς κατά τη διάρκεια της φοίτησής του οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες απάντησαν πως συνάντησαν δυσκολίες (66.9%), ενώ οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν δυσκολίες λόγω της έλλειψης χρόνου (55.3%) αλλά και της διδακτικής ύλης (16.5%). Ακόμη, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες πιστεύουν πως οι σπουδές στο ΕΑΠ θα τους βοηθήσουν να βρουν δουλειά στο γνωστικό τους αντικείμενο (42.5%), αλλά και να τους βοηθήσουν στη δουλειά τους (31.9%). Επιπλέον οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες θεωρούν πως εξειδικεύονται μέσα από τις σπουδές τους στο ΕΑΠ στον τομέα τους (63.8%). Η έρευνα του Βεργίδη (2008) υπογραμμίζει τους λόγους φοίτησης στο πρόγραμμα του ΕΑΠ αναφέροντας πως οι περισσότεροι από τους φοιτητές πιστεύουν πως μέσα από το πρόγραμμα θα διευρύνουν τις γνώσεις τους με αποτέλεσμα να έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν καλύτερη αμοιβή ή θέση εργασίας, να αποκτήσουν κύρος και κοινωνική καταξίωση.

Αναφορικά με την ισότητα ευκαιριών που προσφέρει το πρόγραμμα του ΕΑΠ, το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών δήλωσε πως το πρόγραμμα συμβάλει πραγματικά στην ισότητα των ευκαιριών εκπαίδευσης (64.4%), πως είναι ικανοποιημένο από τη φοίτησή του στο ΕΑΠ (74.4%) και πως είναι ένα πρόγραμμα που παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους που δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις να καταφέρουν να σπουδάσουν (88.1%). Επίσης, οι φοιτητές πιστεύουν πως το πρόγραμμα παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρίες και σε πρόσφυγες ή μετανάστες σε πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιητικό βαθμό (63.1%) αλλά και σε όσους ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές (78.1%). Παράλληλα, οι φοιτητές πιστεύουν πως μέσα από το πρόγραμμα του ΕΑΠ δίνεται η ευκαιρία μορφωτικής και κοινωνικής και οικονομικής εξέλιξης (77.5%). Τέλος ως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που προσφέρει το πρόγραμμα σπουδών του ΕΑΠ οι περισσότεροι φοιτητές δηλώνουν την εξ αποστάσεως φύση του προγράμματος (38.1%) και την απόκτηση γνώσεων (33.1%). Αντίθετα, τα δύο μεγαλύτερα μειονεκτήματα του προγράμματος σύμφωνα πάντα με τους φοιτητές είναι το κόστος των διδάκτρων (38.8%) και η ύλη και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται (16.3%). Μέσα από έρευνες που έχουν προηγηθεί αποδεικνύεται πως οι ευκαιρίες και τα οφέλη της συμμετοχής στο ΕΑΠ, ποικίλουν με την επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των φοιτητών να είναι να τα σπουδαιότερα οφέλη που αναφέρονται (Raghavan & Kumar, 2007· MacMillan, 2003). Επιπλέον, φαίνεται πως η επίδραση του προγράμματος στη προσωπικότητα κάθε σπουδαστή είναι σπουδαία καθώς διευρύνει τους ορίζοντές του και ενισχύει τα επιμέρους χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν το χαρακτήρα του (Aggeli & Vassala, 2009· Rogers, 2003).

Παρατηρώντας λοιπόν το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα και σε προγράμματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης φαίνεται πως υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με το προφίλ που υπήρχε τα προηγούμενα

χρόνια στους φοιτητές του Ε.Α.Π. Πλέον, οι συμμετέχοντες είναι ενήλικες μεγαλύτερης ηλικιακής κατηγορίας παντρεμένοι και με παιδιά, που δεν έχουν παρακολουθήσει στην πλειοψηφία τους κανένα μάθημα πανεπιστημιακού επιπέδου. (O' Malley&McCraw,1999)

Οι φοιτητές στο σύνολό τους δηλώνουν ικανοποιημένοι από τη φοίτησή τους στο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. και τονίζουν την ιδιαίτερη σημασία που έχουν γι' αυτούς οι ευκαιρίες που απολαμβάνουν από τη φοίτηση σε ένα τέτοιο πρόγραμμα, καθώς οι υποχρεώσεις τους ως ενήλικες είναι πολλές τόσο σε επαγγελματικό όσο και προσωπικό επίπεδο (Ματραλής, 1999).

Το προφίλ των ατόμων που επιλέγουν τη συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα του Ε.Α.Π. σχετίζεται με την ικανοποίηση που θα εκφράσει για τη λειτουργία του προγράμματος αλλά και τις ευκαιρίες που θεωρεί πως του δόθηκαν μέσα από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα αυτό (Βεργίδης&Παναγιωτακόπουλος,2005). Πιο αναλυτικά φαίνεται να συνδέεται η αντιμετώπιση δυσκολιών κατά τη διάρκεια του προγράμματος με την ικανοποίηση που εκφράζουν οι συμμετέχοντες για το πρόγραμμα. Τα τελευταία χρόνια οι περισσότεροι συμμετέχοντες εξ αποστάσεως προγραμμάτων εκπαίδευσης έχουν τις απαραίτητες γνώσεις χειρισμού των τεχνολογικών μέσων, ενώ την ίδια στιγμή η εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων καθιστούν τη διαδικασία ακόμη πιο απλή, ελαχιστοποιώντας τα εμπόδια που μπορεί να συναντήσει κανείς (Garrison, 2000).

Στην έρευνα Holmberg (1995) αποδείχθηκε σε αντίθεση με τη παρούσα ερευνητική εργασία πως οι άντρες ήταν εκείνοι που συμμετείχαν με μεγαλύτερη συχνότητα σε προγράμματα εξ αποστάσεως μάθησης έχοντας υψηλότερες προσδοκίες σχετικά με αυτά που θα αποκομίσουν συμμετέχοντας σε ένα τέτοιο πρόγραμμα εκπαίδευσης. Στην έρευνα αυτή βέβαια η ερευνήτρια έδειξε πως οι γυναίκες είναι εκείνες με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο πρόγραμμα ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και που πιστεύουν πως το πρόγραμμα θα έχει οφέλη γι' αυτές σε μεγάλο βαθμό.

Ενώ σε άλλες έρευνες της βιβλιογραφίας η ηλικία είναι ένας παράγοντας που δε παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του προφίλ ενός συμμετέχοντα σε πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπως η μελέτη των Raghavan&Kumar (2007) όπου εξέταζε το κοινωνικο-δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων στην ανοικτή εκπαίδευση, ενώ στη συγκεκριμένη έρευνα η ηλικία είναι ένας παράγοντας που φαίνεται πως καθορίζει την εκφραζόμενη ικανοποίηση των συμμετεχόντων από την παρακολούθηση κάποιου προγράμματος του ΕΑΠ.

Κεφάλαιο 8. Συμπεράσματα - Προτάσεις

8.1 Συμπεράσματα

Στην παρούσα ερευνητική εργασία διερευνήθηκαν οι απόψεις συμμετεχόντων σε προπτυχιακά προγράμματα του Ε.Α.Π. σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η φοίτηση στα προγράμματα αυτά σχετίζεται με την αναπαραγωγή ή την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων που προκύπτουν από την εκπαίδευση. Μέσα από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και των συνεντεύξεων συλλέχθηκαν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τα κοινωνικο- πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά, την ικανοποίηση των συμμετεχόντων από τη συμμετοχή σε εξ Αποστάσεως προγράμματα σπουδών που προσφέρονται από το Ε.Α.Π αλλά και τις προσδοκίες που εκφράζουν σχετικά με τις ευκαιρίες που προσφέρονται μέσα από τη συνέχιση των σπουδών τους σε ίδρυμα ομότιμο της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Όσον αφορά τον πρώτο στόχο της έρευνας, σύμφωνα με τον οποίο διερευνώνται τα κοινωνικο- πολιτισμικά χαρακτηριστικά των προπτυχιακών φοιτητών/τριών του Ε.Α.Π., περιγράφονται το φύλο των συμμετεχόντων, η ηλικία τους, η οικογενειακή τους κατάσταση, το οικογενειακό τους εισόδημα, η περιοχή διαμονής τους, το εκπαιδευτικό επίπεδο και το επάγγελμα που ασκούν οι συμμετέχοντες, ο πατέρας των συμμετεχόντων αλλά και ο παππούς (ο πατέρας του πατέρα τους) των συμμετεχόντων. Κύριος λόγος γίνεται για το εκπαιδευτικό επίπεδο και το επάγγελμα που ασκούν οι συμμετέχοντες, ο πατέρας και ο παππούς αυτών. Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων, η πλειονότητα τους είναι απόφοιτοι Λυκείου και όσοι εργάζονται είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα των ερωτηθέντων είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό απόφοιτοι Επαγγελματικών Σχολών και Επαγγελματικού Λυκείου ενώ οι περισσότεροι είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Στην περίπτωση του παππού, όπου χρονολογικά τοποθετείται στην μεταπολεμική Ελλάδα, σε μεγάλο ποσοστό είναι απόφοιτοι Δημοτικού ή αναλφάβητοι και το επάγγελμα που ασκούσαν ήταν αγρότες. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με την έρευνα του Θάνου (2012) όπου οι νέοι με πατέρα που ασκεί επάγγελμα που τον κατατάσσει στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα έχουν σημαντικά πιο αυξημένες πιθανότητες να εισαχθούν σε κάποιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα εν αντιθέσει με πατέρα που το επάγγελμα τον κατατάσσει στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα.

Μελετώντας την σχολική πορεία των φοιτητών και απαντώντας στον δεύτερο στόχο της έρευνας διαπιστώθηκε από τον βαθμό του απολυτηρίου Λυκείου ότι κυμαίνεται από 12 έως 18, «Καλά» έως «Πολύ καλά». Επίσης, οι συμμετέχοντες στην έρευνα έχουν συμμετάσχει τουλάχιστον μία μέχρι τρεις φορές στις εισαγωγικές εξετάσεις για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών που προέρχονται από χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις δεν συνάδει με την κουλτούρα της εκπαίδευσης, οπότε τα παιδιά αυτών των τάξεων δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του σχολείου σημειώνοντας χαμηλές επιδόσεις και

δυσκολίες στην εισαγωγή τους στην Ανώτατη Εκπαίδευση εν αντιθέσει με τα παιδιά των ανώτερων κοινωνικών τάξεων και η αριστεία τους (Bourdieu & Passeron, 2014). Συμπερασματικά, η κοινωνική προέλευση των προπτυχιακών φοιτητών συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση.

Στην παρούσα έρευνα για την φοίτηση στα εξ Αποστάσεως προπτυχιακά προγράμματα του Ε.Α.Π. συμμετείχαν περισσότερες γυναίκες εκφράζοντας επίσης και μεγαλύτερη ικανοποίηση και περισσότερες προσδοκίες από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. Το εξής εύρημα συμφωνεί με την έρευνα του Θάνου (2012) σύμφωνα με την οποία έχει αυξηθεί σημαντικά η συμμετοχή των γυναικών στην Ανώτατη Εκπαίδευση τις τελευταίες δεκαετίες συγκριτικά με την περίοδο της μεταπολεμικής Ελλάδας.

Σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι φοιτητές/τριες επέλεξαν το Ε.Α.Π. και τα εξ Αποστάσεως προγράμματα σπουδών, όσα αναφέρονται για τον τρίτο στόχο της έρευνας, σε μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνούν στην αυτονομία που παρέχει στον ρυθμό και στον χρόνο μελέτης, όπως επισημαίνει και ο Λιοναράκης (2005). Επίσης, δήλωσε πως το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών που προσφέρονται σε φοιτητές που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές ή σε ΑμεΑ φοιτητές ή πρόσφυγες από ένα ίδρυμα ομότιμο της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Σημαντικό όλων, οι πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει πως το Ε.Α.Π. παρέχει μια δεύτερη ευκαιρία σε όσους δεν μπόρεσαν να σπουδάσουν για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους ή δεν πέτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις και αποκλείστηκαν από την Ανώτατη Εκπαίδευση να φοιτήσουν σε αυτήν. Συμμετέχοντας στο Ε.Α.Π. και συνεπώς στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση προσδοκούν να ανελιχθούν μορφωτικά, κοινωνικά και οικονομικά, μέσα από την μελλοντική τους εργασία. Αυτές οι παράμετροι λειτουργούν για την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων από την φοίτηση στο Ε.Α.Π., δηλαδή από την Ανώτατη Εκπαίδευση, όπως συγκλίνουν και οι απόψεις των φοιτητών/τριών στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Όσον αφορά τον τέταρτο στόχο της έρευνας για την εκφραζόμενη ικανοποίηση από την συμμετοχή σε προπτυχιακό πρόγραμμα του Ε.Α.Π. διαπιστώθηκε πως οι μεταβλητές του φύλου, της ηλικίας, της περιοχής διαμονής, ο βαθμός απολυτηρίου Λυκείου και το επάγγελμα του παππού των συμμετεχόντων σχετίζονται με την ικανοποίησή τους από την φοίτησή τους σε κάποιο προπτυχιακό πρόγραμμα του Ε.Α.Π. Οι ευκαιρίες που προσφέρονται από την φοίτηση στο Ε.Α.Π. και αποτελούν τον πέμπτο στόχο της παρούσας έρευνας σχετίζονται με τις μεταβλητές του φύλου, της ηλικίας, της περιοχής διαμονής του βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου, του επαγγέλματος των φοιτητών και του επαγγέλματος του παππού των συμμετεχόντων. Τέλος, όσο περισσότερες είναι οι ευκαιρίες που προσφέρονται μέσα από το Ε.Α.Π., τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανοποίηση των συμμετεχόντων από τη φοίτησή τους.

8.2 Προτάσεις

Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει το έναυσμα ώστε να πραγματοποιηθούν μελλοντικά περισσότερες έρευνες σχετικά με την εκπαίδευση που προσφέρει το Ε.Α.Π. Στη συγκεκριμένη έρευνα έλαβαν μέρος άτομα που έχουν παρακολουθήσει κάποιο από τα προπτυχιακά προγράμματα που προσφέρει το Ε.Α.Π.

Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

- Η καταγραφή των απόψεων των καθηγητών του Ε.Α.Π. σχετικά με το ίδρυμα και τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλει στην αναπαραγωγή ή την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.
- Η διεύρυνση του δείγματος των συμμετεχόντων ώστε να διαπιστωθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια ο τρόπος επίδρασης και άλλων κοινωνικο- πολιτισμικών χαρακτηριστικών, τα οποία δε φαίνεται να σχετίζονται στη παρούσα έρευνα.
- Η μελέτη της ικανοποίησης, των προσδοκιών και των ευκαιριών που προσφέρονται από την φοίτηση σε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ε.Α.Π.
- Η διερεύνηση και μελέτη της άποψης φοιτητών με αναπηρία ή κάποια αναπτυξιακή δυσκολία σχετικά με τα οφέλη φοίτησης στο Ε.Α.Π.
- Η μελέτη των απόψεων φοιτητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα σχετικά με τα οφέλη φοίτησης στο Ε.Α.Π.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Ashby, F.G., Maddox, W.T. & Bohil, C.J. (2002). *Observational versus feedback training in rule-based and information-integration category learning*. *Memory & Cognition*, 30(5), 666–677.

Brown, P. (2003) «The opportunity trap: Education and employment in a global economy», *European Educational Research Journal*, 2 (1), σσ . 141–79. Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2018 από https://www.essr.net/~jafundo/mestrado_material_itgjkhnld/SP/Escola%20e%20Exclus%C3%A3o_Desigualdades/Brown_opportunity_trap.pdf

Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into practice*, 39(3), 124-130.

Coombs, P. A. & Amhed, M. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research*. Sage.

Garrison R. (2000) Theoretical challenges for Distance Education in the 21st century : A shift from structural to transactional issues, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, June 2000, ανακτήθηκε στις 20/3/2007 από: www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/2/333

Goulimaris, D. (2015). *The Relation Between Distance Education Students' Motivation And Satisfaction*. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 16 (2), 13-27.

Holmberg B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge.

Koulikourdi, A. (2009). Distance Education for all . *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 5 (1), 42-49.

Moskal., P., Dziuban, C. & Hartman, J. (2013). *Blended learning: A dangerous idea?*. *Internet and Higher Education*, 18, 15–23. doi: [10.1016/j.iheduc.2012.12.001](https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.12.001)

Lopez-Perez, M. V., Perez-Lopez, M. C., & Rodríguez-Ariza, L. (2011). *Blended learning in higher education: Students' perceptions and their relation to outcomes*. *Computers & Education*, 56(3), 818-826. doi: [10.1016/j.compedu.2010.10.023](https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.10.023)

O' Malley J. & McCraw H. (1999) Students' perceptions of Distance Learning, Online Learning and the Traditional classroom, Online Journal of Distance Learning Administration, vol.2, issue 4, ανακτήθηκε στις 10/11/2018 από: www.westga.edu/%7Edistance/ojdla/winter24/omalley24.html

Owston, R., York, D., & Murtha, S. (2013). *Student perceptions and achievement in a university blended learning strategic initiative*. The Internet and Higher Education, 18, 38-46. doi: [10.1016/j.iheduc.2012.12.003](https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.12.003)

Panayotopoulos, N. (2000). *Oppositions sociales et oppositions scolaires : les cas du systeme d' enseignement superior grec*. Regards Sociologiques, 19, 57-74.

Peters, O. (2009). *Distance Education in Transition. New Trends and Challenges. Distance Education in Transition: new trends and challenges*. Oldenburg, Germany: Carl von Ossietzky Universität.

Raghavan, S., Kumar, P. R. (2007). The need for participation in open and distance education: The Open University Malaysia Experience. Turkish Online Journal of Distance Education, 1302-6488 Volume: 8 Number: 4 Article 8.

Sadeghi, S. (2008). Gender, Culture and Learning: Iranian Immigrant Women in Canadian Higher Education. International Journal of Lifelong Education, 27, 217–234.

Sotiropoulou, O., Papachristopoulos, K., Kanelopoulou, A. & Kameas, A. (2012). *Contextual and Motivational factors associated with learning outcomes in distance learning adult education - Testing a model of Self-Determination Theory in Hellenic Open University*. Greece: Employment and Career Centre, Hellenic Open University.

Stockwell, B.R., Stockwell, M.S., Cennamo, M. & Jiang, E. (2015). *Blended learning improves science education*. Cell, 162 (5), 933-936. doi:[10.1016/j.cell.2015.08.009](https://doi.org/10.1016/j.cell.2015.08.009)

Schultz, T. W. (1971). Investment in Human Capital. New York: Free Press.

Ελληνική

Αλτουσέρ, Λ. (1990). *Θέσεις*. Αθήνα :Θεμέλιο.

Βάμβουκας, Μ. Ι. (1991). Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία. Αθήνα.

Βασάλα, Π., & Ανδρεάδου, Δ. (2010). *Η υποστήριξη από τους καθηγητές – συμβούλους και τους συμφοιτητές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι αντιλήψεις των αποφοίτων του μεταπτυχιακού προγράμματος «Σπουδές στην Εκπαίδευση» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου*. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 6, 123 – 137.

Βεργίδης, Δ. (2001): «Δια βίου εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική». Στο: Κ. Π. ΧΑΡΗΣ – Ν. Β. ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ – Σ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (επιμ.): *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση*. Αθήνα: Ατραπός.

Βεργίδης Δ. & Παναγιωτακόπουλος Θ. (2005) Απόψεις φοιτητών του Ε.Α.Π. για τις σπουδές από απόσταση, στο: Λιοναράκης Α. (επιμ.) 3rd International Conference of Open and Distance Learning – Πρακτικά, τόμος Α, Αθήνα, εκδ. Προπομπός.

Bourdieu, P. (1994). *Κείμενα Κοινωνιολογίας*. (Ν. Παναγιωτόπουλος, επιμ.). Αθήνα: Δελφίνι.

Bourdieu, P. (2002). Η διάκριση: κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης (Ν. Παναγιωτόπουλος, Πρόλογος-Κ. Καψαμπέλη, Μετάφραση) Αθήνα: Μεταίχμιο.

Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (2014). *Η αναπαραγωγή. Στοιχεία για μια θεωρία του εκπαιδευτικού συστήματος*. Αλεξάνδρεια.

Γούβιας, Δ. (2002). «Εξίσωση» ή «προσαρμογή»; *Διαχρονικές τάσεις πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η αγορά εργασίας*. *Επιστήμες Αγωγής*, 2, 89-114.

Εμβλωτής, Α. & Θάνος, Θ. (2012). Κοινωνική προέλευση, εκπαίδευση και αγορά εργασίας: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος στο μετασχηματισμό και τη διατήρηση των κοινωνικών ανισοτήτων. Στο Θ. Θάνος (επιμ.) *Εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή στη μεταπολεμική Ελλάδα (1950-2010) : Ο ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Θάνος, Θ. (2010). *ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Η πρόσβαση των κοινωνικο- επαγγελματικών ομάδων στην ανώτατη εκπαίδευση*. Αθήνα: nissos academic publishing.

Θάνος, Θ. (2012). *Εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή στη μεταπολεμική Ελλάδα (1950-2010) : Ο ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη Α.Ε.

Θάνος, Θ. (2012). *Σχολικές διαιρέσεις και κοινωνικές διακρίσεις: Η πρόσβαση των κοινωνικών ομάδων στην ανώτατη εκπαίδευση στις αρχές του 21^{ου} αιώνα (2001-2009)*. Κοινωνικές Επιστήμες, 1, 125-172.

Θωμά, Ρ., Τζοβλά, Ε. & Φαρασόπουλος, Ν. (2015). *Εφαρμόζοντας το μοντέλο της ασύγχρονης και σύγχρονης μικτής μάθησης για τις ανάγκες της επιμόρφωσης των υποψήφιων Teachers 4 Europe (T4E)*. ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ & ΕΞΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Αθήνα.

Καλύβα Ε. & Αβραμίδης Η. (2006), *Μέθοδοι έρευνας στην ειδική αγωγή. Θεωρία και εφαρμογές*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

Καντζάρα, Β. (2008). *Εκπαίδευση και κοινωνία: κριτική διερεύνηση των κοινωνικών λειτουργιών της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πολύτροπον.

Κελπανίδης, Μ. (1997). *Κράτος πρόνοιας και εκπαίδευση. Ισότητα ευκαιριών και ισότητα αποτελεσμάτων: εκπαίδευση ως ατομικό επίτευγμα ή κοινωνική παροχή*; Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Κελπανίδης, Μ. (2002). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες και πραγματικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κόκκινος, Δ. (2005). *Πολιτικές παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες στον Ευρωπαϊκό χώρο*. (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίτη, Γ. (1999). *Κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης. Οι εισαγωγικές εξετάσεις- τόμος Ι: Συγκρότηση της επίδοσης, ένταξη στην ιεραρχημένη τριτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Κυρμά, Α., & Μαυροειδής, Η. (2015). *Distance education: panacea or barrier for conventional higher education?*. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1), 20-37. doi: <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9818>

Keegan, D. (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λάμνιαν, Κ. (2001). *Κοινωνιολογική θεωρία και εκπαίδευση. Διακριτές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λάμνιαν, Κ. (2002). *Κοινωνιολογική θεωρία και εκπαίδευση. Διακριτές προσεγγίσεις*. (β' εκδ) Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σελ. 34-52). Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σελ. 13-38). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιοναράκης, Α. (2009). *Η Εκπόνηση Μεθοδολογικής Προσέγγισης (Διδακτική) των Προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση*. Αθήνα: Δια Βίου.

Λοϊζίδου-Χατζηθεοδολούλου, Π., Βασάλα, Π., Κακούρης, Α., Μαυροειδής, Η. & Τάσιος, Π. (2001). Μορφές επικοινωνίας στις σπουδές από απόσταση και η συμβολή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία-η περίπτωση των σπουδαστών της μεταπτυχιακής Θ.Ε. ΑεξΑΕ του ΕΑΠ. Στο Λιοναράκης (Επιμ.) 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (σσ. 75-88). Πάτρα: ΕΑΠ.

Μανούσου, Ε. & Χαρτοφύλακα, Τ. (2011). *Κοινωνικά δίκτυα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην εξ αποστάσεως τριτοβάθμια εκπαίδευση*. 2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ, Πάτρα.

Ματραλής, Χ. (1999). Απαιτήσεις από τους διδάσκοντες. Στο: Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ., Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες. Τόμος Α'. Πάτρα: ΕΑΠ. (σελ. 57-58).

Μαυρογιώργος, Γ. (1988) «Γενικές Εξετάσεις». Η εξαγορά της εύκολης νομιμοποίησης και ο κοινωνικός έλεγχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο λύκειο», Σύγχρονη Εκπαίδευση, 39, σσ. 17-25.

Μαυρογιώργος, Γ. (1993) Εκπαιδευτικοί και Αξιολόγηση, Σύγχρονη Εκπαίδευση, Αθήνα.

Μουρίκη, Μ. (2015). *Διερεύνηση της επιθυμίας και αναγκαιότητας για Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση Νοσηλευτικού προσωπικού Δημόσιων Μονάδων Υγείας της 6ης*

Υγειονομικής Περιφέρειας. *Η περίπτωση των Νοσοκομείων της Πάτρας*. Διατριβή επιπέδου Μάστερ, ΑΠΚΥ.

Μυλωνάς, Θ. (2009). *Η κοινωνική γένεση της σχολικής αποτυχίας*. Στο Θ. Θάνος, Εκπαιδευτικές ανισότητες: Μεθοδολογικά Θεωρητικά και Εμπειρικά θέματα: Επιστημονική Ημερίδα προς τιμήν του Καθηγητή Ιωάννη Πυργιωτάκη του Διδασκαλείου Δ. Ε. «Μαρία Αμαριώτου» Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης, 11 Μαρτίου 2009 (σελ. 52). Ρέθυμνο: Μοτίβο.

Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Μετάφραση στα ελληνικά (επιμ.) Νότα Κυριαζή. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2010). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.

Παγγέ, Τ. (2009). *Εκπαιδευτική Τεχνολογία*. Ιωάννινα: εκδόσεις Θεοδωρίδη.

Παπανδρέου, Χ. (2017). *Μετασχηματισμός κειμένου και παραγωγή επικαιροποιημένου εκπαιδευτικού υλικού για εξΑΕ μέσα από διαδικασίες συνεργασίας, αλληλεπίδρασης & συνδημιουργίας. Μελέτη περίπτωσης ομάδας φοιτητών της Θ.Ε. ΕΠΑ65 του Α.Π.ΚΥ. (Ακαδ. Έτος 2016-2017)*. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9, 73-81. doi: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.1038>

Πατερέκα, Χ. (1986). *Βασικές έννοιες των Pierre Bourdieu και Jean Claude Passeron σε θέματα κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Σιάνου- Κύργιου, Ε. (2006). *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες: η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη εκπαίδευση (1997-2004)*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σιάνου- Κύργιου, Ε. (2010). *Από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας. Όψεις κοινωνικών ανισοτήτων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Τζέμου, Χ. & Σοφός, Λ. (2013). «*Η Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο. Παράγοντες που επηρεάζουν την εκπλήρωση του ιδεώδους της Ανοικτής εκπαίδευσης*». 7th International Conference in Open & Distance Learning, Αθήνα.

Τσαούσης, Δ. (1993). *Η κοινωνία του ανθρώπου: εισαγωγή στην κοινωνιολογία*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσιτλακίδου, Ε. & Μανούσου, Ε. (2013). *Ο ρόλος του διδάσκοντα στην υποστήριξη της αυτονομίας στην εξ αποστάσεως μαθησιακή διαδικασία*. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 9(1), 47-61. doi: <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9801>

Τσολάκου, Ζ. (2013). Η μάθηση των σπουδαστριών του μεταπτυχιακού προγράμματος Σπουδές στην Εκπαίδευση στο ΕΑΠ. Παροχές που τις διευκολύνουν, δυσκολίες που διαχειρίζονται. Τόμ. 7, Αρ. 2Α.

Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης: θεωρίες για τη κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*. Αθήνα, Παπαζήσης.

Φωτόπουλος, Ν. (2015). Επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση: Από την ανεργία των νέων στην πολιτική των vouchers. Ερευνητικά δεδομένα και κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις. Στο Θ. Θάνος (Επιστ. Επιμ.): *Η Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης στην Ελλάδα*. Ερευνών απάνθισμα. Αθήνα: Gutenberg, 332-344.

Freire, P. (1997α). *Η αγωγή των καταπιεζόμενων*, εκδ. Ράππα, Αθήνα, σ.68.

Freire, P. (1997β). *Πολιτιστική δράση για τη κατάκτηση της ελευθερίας*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, σ.111-112.

Χρυσάκης, Μ. & Σούλης, Σ. (2001). *Ανισότητες πρόσβασης στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση: μια προσέγγιση στα επίσημα στατιστικά στοιχεία για την περίοδο 1984-1998*. Πανεπιστήμιο, 3, 31-65.

Ν. 2552/1997- ΦΕΚ Α' 266/24.12.97 Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις.

ΕΑΠ. *Οδηγός Σπουδών*. Ανακτήθηκε Ιανουαρίου 17, 2019 από <https://www.eap.gr/el/spoudes-sto-eap/ekpaideusi/plirofories/odigos-spoudwn>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι.ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητοί/-τές φοιτητές/-τριες του Ε.Α.Π.,

Ονομάζομαι Βικτωρία Δελημήτρου και είμαι απόφοιτος Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εκπονώ έρευνα με θέμα: «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Κοινωνικο-πολιτισμικά χαρακτηριστικά των προπτυχιακών φοιτητών/-τριών του Ε.Α.Π.»». Το παρόν ερωτηματολόγιο μελετά σημαντικές πτυχές της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης καθώς και την εφαρμογή τους από το Ε.Α.Π. Επίσης, διερευνά πως το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην κοινωνική αναπαραγωγή και τους λόγους που οι φοιτητές/-τριες επιλέγουν να σπουδάσουν στο Ε.Α.Π..

Το ερωτηματολόγιο είναι αυστηρώς ανώνυμο και προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση. Θα εκτιμούσα βαθύτατα εάν διαθέσετε τον απαιτούμενο χρόνο και συμμετέχετε στην έρευνα εκφράζοντας τις προσωπικές σας απόψεις. Η έρευνα αυτή δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή.

Για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση για την έρευνα ακόμη και για να ενημερωθείτε για τα αποτελέσματα αυτής θα είμαι στη διάθεσή σας στο email:

wikidelimitrou@hotmail.com

Με εκτίμηση,
Δελημήτρου Βικτωρία

* Απαιτείται

Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άντρας
 Γυναίκα

2. Ηλικία *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 18-24
 25-30
 31-40
 41-50
 50+

3. Οικογενειακή κατάσταση *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Έγγαμος
 Άγαμος
 Διαζευγμένος
 Σε χηρεία

4. Έχετε παιδιά; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

5. Μόνιμη κατοικία *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Αγροτική περιοχή (<2.000)
 Ημιαστική περιοχή (2.000- 10.000)
 Αστική περιοχή (> 10.000)

6. Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Μέχρι 1.000
 Από 1.001 έως 2.000
 Από 2.001 έως 3.000
 Από 3.001 έως 4.000
 Από 4.001 έως 5.000
 Από 5.001 και άνω

7. Εργάζεστε παράλληλα με τις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

8. Εάν ναι, περιγράψτε αναλυτικά την εργασία σας: π.χ. ιδιωτικός υπάλληλος (πωλητής), δημόσιος υπάλληλος (ταμίας σε υπηρεσία ύδρευσης), τεχνίτης (ηλεκτρολόγος), ελεύθερος επαγγελματίας (ιδιοκτήτης μικρομεσαίας επιχείρησης), αυτοαπασχολούμενος (εκπαιδευτικός) κ.ά.

9. Σημειώστε τον τύπο Λυκείου από το οποίο αποφοιτήσατε. *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Ημερήσιο Γενικό
 Εσπερινό Γενικό
 Επαγγελματικό
 Μουσικό
 Πειραματικό
 Καλλιτεχνικό
 Εκκλησιαστικό
 Αθλητικό

10. Σημειώστε το μορφωτικό σας επίπεδο. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Λύκειο
 Α.Ε.Ι
 Α.Τ.Ε.Ι
 Κάτοχοι Μεταπτυχιακού τίτλου
 Κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου

11. Σημειώστε το τμήμα από το οποίο αποφοιτήσατε στην περίπτωση που είστε κάτοχοι πτυχίου ή μεταπτυχιακού ή διδακτορικού Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης : π.χ. Μαθηματικό, Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης κ.ά.

12. Σκοπεύετε να κάνετε Μεταπτυχιακές Σπουδές; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

13. Σημειώστε το εκπαιδευτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας σας.

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

	Πατέρας	Μητέρα
Αναλφάβητοι	☐	☐
Απόφοιτοι Δημοτικού	☐	☐
Απόφοιτοι τριταξίου Γυμνασίου	☐	☐
Απόφοιτοι Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών	☐	☐
Απόφοιτοι Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου	☐	☐
Απόφοιτοι Γενικού Λυκείου	☐	☐
Πτυχιούχοι ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανωτέρων Σχολών και Εκκλησιαστικής Εκπ/σης	☐	☐
Πτυχιούχοι Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου	☐	☐
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού Διπλώματος (Μάστερ)	☐	☐
Κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου	☐	☐

14. Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του πατέρα σας: π.χ δημόσιος υπάλληλος (εκπαιδευτικός), ιδιωτικός υπάλληλος (ταμίας σε πολυκατάστημα), ελεύθερος επαγγελματίας (ηλεκτρολόγος), άνεργος-συνταξιούχος (σημειώστε την τελευταία ενασχόληση) κ.ά. *

15. Σημειώστε το εκπαιδευτικό επίπεδο του παππού σας (ο πατέρας του πατέρα σας)

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

	Παπούς
Αναφάβητος	☐
Απόφοιτος Δημοτικού	☐
Απόφοιτος τριαξίου Γυμνασίου	☐
Απόφοιτος Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών	☐
Απόφοιτος Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου	☐
Απόφοιτος Γενικού Λυκείου	☐
Πτυχιούχος ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανωτέρων Σχολών και Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης	☐
Πτυχιούχος Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου	☐
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου	☐

16. Σημειώστε με σαφήνεια το επάγγελμα του παππού σας: π.χ δημόσιος υπάλληλος (εκπαιδευτικός), ιδιωτικός υπάλληλος σε βιοτεχνία, αγρότης, κτηνοτρόφος κ.ά. *

Σχολική πορεία και σπουδές στο Ε.Α.Π.

Οι απαντήσεις που δίνονται σε κλίμακα, η κλίμακα αντιστοιχεί σε 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ.

17. Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 10-12
- 12,1-14
- 14,1-16
- 16,1-18
- 18,1-20

25. Πόσο αποτελεσματική είναι η διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π., όπου εφαρμόζονται καινούριες μέθοδοι διδασκαλίας, χρήση Η/Υ, τηλεδιδασκείες, συζήτηση- διάλογος κτλ. ; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

26. Γνώσεις χειρισμού Η/Υ. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

27. Σε ποιο βαθμό οι γνώσεις Η/Υ επιδρούν στις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

28. Σε ποιο βαθμό η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σας βοηθά στις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

29. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική την πρόσβασή σας στην προτεινόμενη βιβλιογραφία; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

30. Σε ποιο βαθμό η διοικητική υποστήριξη του Ε.Α.Π. είναι ικανοποιητική; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

31. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι ΟΣΣ αποτελούν για εσάς ανατροφοδότηση; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

18. Ποιες ήταν οι επιδόσεις σας στα παρακάτω μαθήματα (Γ' Λυκείου);
Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

	10-12	12,1-14	14,1-16	16,1-18	18,1-20
Θρησκευτικά	☐	☐	☐	☐	☐
Νεοελληνική Γλώσσα	☐	☐	☐	☐	☐
Νεοελληνική Λογοτεχνία	☐	☐	☐	☐	☐
Ιστορία	☐	☐	☐	☐	☐
Μαθηματικά και Στοιχεία Στατιστικής	☐	☐	☐	☐	☐
Βιολογία	☐	☐	☐	☐	☐
Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών	☐	☐	☐	☐	☐
Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά ή Γαλλικά ή Γερμανικά)	☐	☐	☐	☐	☐
Φυσική Αγωγή	☐	☐	☐	☐	☐
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα	☐	☐	☐	☐	☐
Λατινικά	☐	☐	☐	☐	☐
Κοινωνιολογία	☐	☐	☐	☐	☐
Φυσική	☐	☐	☐	☐	☐
Χημεία	☐	☐	☐	☐	☐
Α.Ε.Π.Π.	☐	☐	☐	☐	☐
Α.Ο.Θ.	☐	☐	☐	☐	☐

19. Ποια (δέσμη, κατεύθυνση ή
προσανατολισμό) είχατε ακολουθήσει στο
Λύκειο; *

20. Συμμετείχατε στις Πανελλήνιες εξετάσεις; Αν
ναι, πόσες φορές; *

21. Σε ποια σχολή του Ε.Α.Π. ανήκετε; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών
 Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
 Σχολή Θετικών Σπουδών και Τεχνολογίας
 Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών

22. Σημειώστε το πρόγραμμα σπουδών : π.χ
Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό. *

23. Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε; *

24. Πόσες φορές συμμετείχατε στην ηλεκτρονική
κλήρωση για την εισαγωγή σας στο Ε.Α.Π.; *

25. Πόσο αποτελεσματική είναι η διδασκαλία των προγραμμάτων του Ε.Α.Π., όπου εφαρμόζονται καινούριες μέθοδοι διδασκαλίας, χρήση Η/Υ, τηλεδιδασκείες, συζήτηση- διάλογος κτλ. ; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

26. Γνώσεις χειρισμού Η/Υ. *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

27. Σε ποιο βαθμό οι γνώσεις Η/Υ επιδρούν στις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

28. Σε ποιο βαθμό η αυτονομία που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σας βοηθά στις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

29. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική την πρόσβασή σας στην προτεινόμενη βιβλιογραφία; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

30. Σε ποιο βαθμό η διοικητική υποστήριξη του Ε.Α.Π. είναι ικανοποιητική; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

31. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι ΟΣΣ αποτελούν για εσάς ανατροφοδότηση; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

32. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητική η στήριξη που σας παρέχουν οι καθηγητές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

33. Σε ποιο βαθμό οι επιδόσεις σας στις γραπτές διαδικασίες του προγράμματος είναι ικανοποιητικές; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

34. Σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένοι από το ύψος των διδάκτρων των προγραμμάτων του Ε.Α.Π. σε σχέση με τις παροχές του; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

35. Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

36. Σε ποιο βαθμό το συγγενικό σας περιβάλλον σας ενθαρρύνει σε σχέση με τις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

37. Συναντάτε δυσκολίες στις σπουδές σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

38. Αν ναι, αναφέρετε τις πιο σημαντικές για εσάς.

Οι απαντήσεις που δίνονται σε κλίμακα, η κλίμακα αντιστοιχεί σε 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ.

39. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι με το πτυχίο σας από το Ε.Α.Π. θα έχετε περισσότερες πιθανότητες να βρείτε δουλειά στο γνωστικό σας αντικείμενο ή σε κάποιο παρεμφερή; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

40. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εφόσον έχετε ήδη δουλειά ή πρόκειται να εργαστείτε, οι σπουδές σας στο Ε.Α.Π. θα συμβάλλουν να διεκδικήσετε θέση ευθύνης ή να αναζητήσετε κάτι καλύτερο; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

41. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι εξειδικεύσατε στο επιστημονικό πεδίο που έχετε επιλέξει; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

42. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών σε σύγκριση με οποιοδήποτε συμβατικό Πανεπιστήμιο; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

43. Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης σας από τις σπουδές στο Ε.Α.Π.; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

44. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα με αναπηρία και σε μετανάστες ή πρόσφυγες; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

45. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

46. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, οι οποίοι δεν κατάφεραν να επιτύχουν στις εισαγωγικές εξετάσεις της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, να σπουδάσουν; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

47. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. παρέχει την ευκαιρία σε ανθρώπους, που αντιμετώπιζαν δυσκολίες παλαιότερα και δεν κατάφεραν να σπουδάσουν, να σπουδάσουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

48. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το Ε.Α.Π. σας παρέχει την ευκαιρία να ανελιχθείτε μορφωτικά, κοινωνικά και οικονομικά; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

49. Σημειώστε από 1 μέχρι 3 πλεονεκτήματα από τις σπουδές σας στο Ε.Α.Π. *

50. Σημειώστε από 1 μέχρι 3 μειονεκτήματα από τις σπουδές σας στο Ε.Α.Π. *

II.Πρωτόκολλο συνέντευξης

Θέμα: Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων.
Κοινωνικο- πολιτισμικά χαρακτηριστικά των προπτυχιακών φοιτητών/- τριών του Ε.Α.Π.

Ωρα συνέντευξης:

Ημερομηνία:

Τόπος:

Συνεντευκτής: Δελημήτρου Βικτωρία

Συνεντευξιαζόμενος:

Σκοπός της μελέτης: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξεταστεί η συμβολή του Ε.Α.Π. στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
1 ^η Θεματική κατηγορία Δημογραφικά στοιχεία Κοινωνικο- πολιτισμικά χαρακτηριστικά των φοιτητών/-τριών του Ε.Α.Π.	Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμά σας; Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα των γονέων και των παππούδων σας; Πως το οικογενειακό σας περιβάλλον συμβάλλει στις σπουδές σας;
2 ^η Θεματική κατηγορία Σχολική πορεία των φοιτητών/-τριών και αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων.	Ποια ήταν η σχολική σας επίδοση; Ποια ήταν η εμπειρία σας με τις εισαγωγικές εξετάσεις για το Πανεπιστήμιο; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, με βάση την εμπειρία σας, του συστήματος εισαγωγής στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ; Είστε κάτοχοι άλλου πτυχίου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης; (Αν όχι) Πόσα χρόνια μεσολάβησαν για την μετάβαση σας από την δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

<p>3^η Θεματική κατηγορία</p> <p>Εξοικείωση με τα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών από το Ε.Α.Π.</p>	<p>Σε ποια σχολή του Ε.Α.Π. ανήκετε;</p> <p>Για ποιους λόγους επιλέξατε το Ε.Α.Π.;</p> <p>Έχει περισσότερα πλεονεκτήματα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση από την συμβατική;</p> <p>Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σας παρέχει αυτονομία στον ρυθμό μελέτης σας, λαμβάνοντας υπόψη και τον ρυθμό της καθημερινής σας ζωής;</p> <p>Αξιολογείστε τις επιδόσεις σας στις γραπτές δοκιμασίες καθώς και την συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις.</p> <p>Αξιολογείστε τα Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση.</p> <p>Αντιμετωπίσατε τυχόν δυσκολίες κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;</p>
<p>4^η Θεματική κατηγορία</p> <p>Προσδοκίες από την συνέχιση των σπουδών σας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.</p>	<p>Ποιες είναι οι προσδοκίες σας από τη συνέχιση των σπουδών σας στην ανώτατη εκπαίδευση;</p> <p>Εκφράζεται η προσδοκία ότι η φοίτηση στην ανώτατη εκπαίδευση θα διευκολύνει την εξεύρεση εργασίας καθώς και θα μειώσει τον κίνδυνο της ανεργίας;</p> <p>(Εφόσον έχετε ήδη δουλειά), οι σπουδές σας θα συμβάλλουν να διεκδικήσετε θέση ευθύνης ή να αναζητήσετε κάτι καλύτερο;</p> <p>Πιστεύετε ότι εξειδικεύεστε στο επιστημονικό πεδίο που έχετε επιλέξει;</p> <p>Ποιοι είναι οι λόγοι επιλογής του Ε.Α.Π. και σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι το Ε.Α.Π. συμβάλλει στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων;</p>